

જ્ઞાન પુંથ...

કસ્તુરી

Jan-2023

1° Edition

369 The Secret Code

Sthaptya Na Khole

Antariksh Colony

Forest Corner

The Journey World

REG: F/20880/AHMEDABAD

શબ્દ શાણગાર
કવિઓનું નવું સરનામું...

Publishing Committee

Editor/Director
Mr. Mehul Vadhavala
Author/Writer/Founder, RFF

Advisor
Dr. Kumarpal Parmar
Historian, Ph.D

Promotor
Mr. Pravinbhai Solanki
Editor, News Paper

Secretary
Mr. Mahendra Prajapati
Businessman

Supporter
Mr. Nareshbhai Rathod
Poet/Writer

Designer (KK Graphics)
Mr. Kismat Parmar
Designer

Review Committee

Mr. Hitu Kanodiya
Gujarati Super Star, Gujarat

Dr. Munjal Bhimdadkar
Department of History and Culture, GVP

Dr. Narsinhdas Vankar
Social Worker, Gandhinagar

Dr. Sandippgiri Goswami
I/C. Principal, Sardar Patel Secondary School

Dr. Manubhai Makwana
Library & Inf. Science, Calorx Teachers Uni.

Dr. Ashish Gajjar
Library & Inf. Science, Sabarmati Uni.

Dr. Nilesh Acharya
President, Gandhinagar District SC Front

Supported By

Rainbow Force foundation
Reg. No. : F/20880/Ahmedabad
Gujarat / India
www.rainbowforcefoundation.org

Institute of Research Education & Dev.
Gujarat / India
[Ired.foundation@facebook.com](https://www.facebook.com/Ired.foundation)

Shabd Shangar Group
Ahmedabad / Gujarat
Insta : @shabdshangar

KK Graphics, Ahmedabad
[kk.graphics@facebook.com](https://www.facebook.com/kk.graphics)
Contact us. 7383360960

Kasumbo Magazine

Contact us.
E-406, 4th Floor, Sumel-7, Soni'S Chawl,
Rakhiyal, Ahmedabad
Mo. : +91-9624047356

@ f o @kasumbomagazine

Pages : 50

Free Read Online

www.kasumbomagazine.blogspot.com

તંત્રી લેખ

કસુંબો ૧૦

નમસ્કાર મિત્રો,

જ્ઞાનથી ભરપૂર કસુંબો મેગેજિનમાં આપ સૌનું સ્વાગત છે. સૌ પ્રથમ તો આપ સૌ વાંચક અને લેખક મિત્રોનો હું હદ્યપૂર્વક ખૂબ-ખૂબ આભાર વ્યક્ત કરું છું કે તમે સૌ ખુબજ સયંમપૂર્વક કસુંબોના દરેક અંકની રાહ જોવો છો અને જ્યારે પણ કસુંબોનો નવો અંક પ્રકાશિત થાય કે આપ સૌની ઉત્સુકતામાં પણ જોઈ જ ઘટાડો જોવા નથી મળતો એટલેજ તો આજ કસુંબો પરિવાર આપ સમક્ષ એક વધુ ખુશ ખબરી લઈને આવ્યું છે હા મિત્રો કસુંબોના છેલ્લા અંક નંબર-૮ ની સાથે જ કસુંબો એ ૧૦૦૦૦ થી વધુ ડિજિટલ માધ્યમ દ્વારા વાંચકો પ્રાપ્ત કર્યા છે.

કસુંબો હમેશા અવનવા જ્ઞાનથી ભરપૂર લેખ સાથે જ પ્રકાશિત થાય છે અને એથી વધુ વિશેષ અમે એવી પણ કોશિશો કરીએ છે કે કસુંબોમાં નવા ઉભરતા યુવાન લેખકોને મંચ પ્રાપ્ત થાય અને આ સાથે અમારી ટીમ દ્વારા અનુભવી લેખકોને પણ કસુંબોમાં લખવા માટે આમંત્રણ આપવામાં આવે છે જેથી કરીને અમે નવા ઉભરતા લેખકો અને અનુભવી લેખકોને એક મંચ પર લાવી શકીએ જેનાથી અનુભવી લેખકોની સલાહ-સૂચના અને સાથ-સહકારથી નવા ઉભરતા લેખકો લેખન કે સાહિત્યની દુનિયામાં આગળ વધી શકે.

કસુંબો પોતાના પારિવારિક લેખકોને હમેશા તદ્દન નવા અને જ્ઞાનથી ભરપૂર લેખ લખવા માટે વધુ પ્રેરણા આપે છે કે જેથી કરીને વાંચકોને પણ ગુજરાતી ભાષામાં કેક વિશેષ જ્ઞાન મળી રહે અને ઉભરતા નવા લેખકોને પણ કેક નવું લખવા માટે પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન મળી રહે.

દરેક અંકની જેમ આ અંક નંબર-૧૦ને પણ અમે ધીરજપૂર્વક અને ચોકસાઈથી બનાવવાની કોશિશ કરી છે અમારો મુખ્ય હેતુ વાંચકોને કસુંબોના લેખોથી સંતોષ મળી રહે અને ગુજરાતી ભાષામાં નવા વિષયો પર લખી શકે એવા લેખકોના જ્ઞાનને ગુજરાતી વાંચકો સુધી પહોંચાડવાનો છે. અમને આશા છે કે કસુંબો અંક નંબર-૧૦ પણ આપ સૌને જોઈતું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરાવશે.

મેહુલ વઠવાણા “માધ્યમ”
તંત્રી, કસુંબો (જ્ઞાનપંથ)

માધ્યમ મંત્ર

‘મૃત્યોः કારણાનિ બહવः ભવિતુમ् અહન્તિ,
પરન્તુ જીવિતું એકમેવ કારણ પર્યાપ્ત માતૃભૂમિ:
મરવાના ધારા કારણો હોઈ શકે પરંતુ
જીવવા માટે પૂરતું એક જ કારણ ‘માતૃભૂમિ’ છે

અનુક્રમણિકા

કસુખો ૧૦

જ્ઞાન પંથ કસુંબો

ડૉ. કુમારપાળ પરમાર

પ્રાચીન જળ સ્થાપનય
તરીકે માધ્ય વાવ

અક્ષય બાવડા “અક્ષ”

જેઝ્સ વેબ ટ્રેન્ડ
ટેલિસ્કોપ

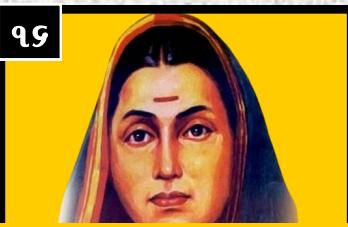
પ્રાચી શાહ

ગુજરાત આદિવાસી પ્રવાસ :
સંસ્કૃતિ અને વિવિધતાનો
સમન્વય

ફ્રપા લાભાણી

બ્રહ્માંડની ચાવી
યથા દૃષ્ટિ તથા શ્રુતિ

જિતેન્દ્ર એમ. ટાંક “કવિ જિમ”

ભારતની પ્રથમ શિક્ષિકા
રાષ્ટ્રરત્ન સાવિત્રીબાઈ જોતિરાવ
ગોવિંદરાવ ફૂલે

જુલી સોલંકી

સાયબર કાઇબ

નિમુ ચૌહાણ “સાંજ”

કૂલ છોડ પાંડા
રંગોનું રોમાંચ

હેમલ ઠાકોર

માનસિક સ્વાસ્થ્ય

પ્રેરણાત્મક કસુંબો

કરણા દાયમા

ક્ષમતા

રશ્મિ રાઠોડ

કેમ છો ?

મહેન્દ્રભાઈ રાઠોડ “એમ.કુમાર”

હાલી દીકરીની વિદાય

પૂજા એ. પટેલ “ચીકી”

વિશ્વાસ મોટો કે
સોશિયલ મીડિયા ?

વાર્તાસંચહ કસુંબો

જ્યોતિ આચાર્ય

અંદાશ્રદ્ધાનો ઉધાડ

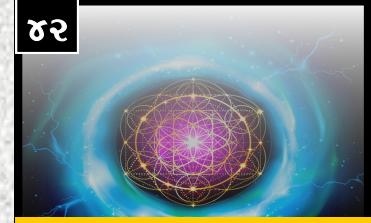
જીજાશા પટેલ

ચિંતાર

કામ્યા ગોપલાણી

સ્નેહ વિલય

પ્રથમ પરમાર

પથારી તારા પ્રેમભાં...

કવિતા સંચહ કસુંબો

૩૧

વ્યથ

નિષિલ ત્રિવેદી

સંભવ છે ખરં?

અંજના ગોસ્વામી “અંજુમ આનંદ”

૩૨

તરળાવસ્થા

વિધાતા વણકર “ગોપી”

આપડી ચારી

નીલ ગજજર “નિશાચર”

૩૩

ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે...

આચુષી બંડેરી

તારો હેમ?

સંજના વરસાણી

૩૪

પેપર ફૂટી ગયું...

માનસી મોનાની

જળ એ જ જુવન

PSI અભિલાષ પ્રિયદર્શી

અક્ષરસ્થાન શોટ્સ

૪૦

લાભચંદ્ર કુહિકર “નાદાન”

જાણો અમદાવાદને
અમદાવાદનો ૫૧૨ મો
સ્થાપના દિવસ

ડૉ. કુમારપાણ પરમાર
ઇતિહાસકાર, Ph.D
અમદાવાદ

પ્રાચીન જળ સ્થાપત્ય તરીકે માધા વાવ

Q છવાણ તરીકે ઓળખાતું શહેર ગુજરાત રાજ્યના સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં આવેલું એક નગરપાલિકા છે. સુરેન્દ્રનગરથી લગભગ ઉંમાંથી અને અમદાવાદથી લગભગ ૧૧૧ કિમી દૂર ભોગાવો નદીના કિનારે આવેલું, વઢવાણ તેના જૂના વિશ્વ શાહી આકર્ષણ અને તેની પોતાની જીવન અને સંસ્કૃતિની સાથે સાથે શાંત જગ્યા માટે જાણીતું છે. તે ઐતિહાસિક રીતે વઢવાણ રાજ્યની રાજ્યાની હતી.

જૈન ધર્મના ૨૪મા તીર્થકર મહાવીર તરીકે પણ ઓળખાતા વર્ધમાન પદ્ધી ‘વઢવાણ’ નામ ‘વર્ધમાનપુર’ પરથી પદ્ધું હોવાનું કહેવાય છે. એક દંતકથા અનુસાર, વઢવાણનું સ્થળ મૂળરૂપે ‘અસ્તિત્વામ’ અથવા ‘હાડકાંનું ગામ’ તરીકે ઓળખાતું સ્થળ હતું, જે ભોગાવો નદીના કિનારે એક ગુફામાં રહેતા શુલપાણી નામના માનવભક્તી યક્ષના શિકારને કારણે હતું. જો કે, મહાવીરે નગરની મુલાકાત લીધી અને શુલપાણીનું ધર્માત્મક કર્યું અને રાહત પામેલા રહેવાસીઓએ તેમના માનમાં નગરનું નામ બદલીને વર્ધમાનપુર રાખ્યું. મહાવીરને સમર્પિત મંદિર અત્યારે પણ વઢવાણમાં હ્યાત છે, જે શુલપાણીનું ધર હતું.

વઢવાણમાં રાજાઓ, મહારાજાઓ, મંત્રીઓ, શ્રેષ્ઠીઓ, વગેરેએ અહીં અદ્ભૂત સ્થાપત્યો નિર્માણ કરેલા જોવા મળે છે. જેમાં જાલા વંશમાં નિર્માણ પામેલા હવા મહેલ અંગ્રેજીમાં the wind palace પ્રખ્યાત છે. અહીનું વડવાલા મંદિર લગભગ ૪૫૦ વર્ષ જૂનું છે. દેદાદરા ગામમાં ૧૧મી સદીના ગંગવા કુંડનું નિર્માણ ચાલુક્ય કાળ દરમિયાન થયું હોવાનું મનાય છે. લોકપ્રિય પ્રાચીન ગંગાવાવ પગથિયું વિક્રમ સંવત ૧૮૮૮માં બાંધવામાં આવ્યું હોવાનું મનાય છે, અહીં લાખાવાવ પણ છે. અહીં એવું પણ માનવામાં આવે છે કે વઢવાણ શહેરમાં પ્રાચીનકાળમાં ૮૮ વાવો હતી. જેમાંથી પ્રસ્તુત સંશોધનપત્ર ખાસ કરીને માધવવાવ કે માધવવાવ પર તૈયાર કરવામાં આવેલું છે.

બાર બાર વરસે નવાણ ગળાવ્યાં, નવાણો નીર નો આવ્યાં જુ રે
તેડાવો જાણતલ તેડાવો જોશી, જોશીડા જોશ જોવડાવો જુ રે
જાણતલ જોશીડો એમ કરી બોટ્યો, ‘દીકરો ને વહુ પદરાવો જુ રે’
‘થોડા ખીલવતા વીર અભેસંગ! દાદાજુ બોલાવે જુ રે’

સ્થાપના

આ વાવમાંથી બે શિલાલેખ મળી આવેલ છે, સંસ્કૃત ભાષામાં લખેલ આ શિલાલેખ અનુસાર માધાવાવનું બાંધકામ વાધેલા વંશના રાજા કરણદેવ દ્વિતીયના નાગર બ્રાહ્મણ મંત્રી દ્વારા ઈ.સ. ૧૨૮૪માં (વિકિમ સંવત ૧૩૫૦) તેમના માતા-પિતાની સ્મૃતિમાં કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં તેનું વર્ણન બે માળ ધરાવતી પથ્થરથી બનેલી વાવ તરીકે થયું છે.

સ્થાન

લીમડી તરફથી વઢવાણ શહેરમાં પ્રવેશ કરતાની સાથે જમણા હાથે વિકિમ સંવત ૧૨૨૫ એટલે કે ઈ.સ. ૧૧૬૮માં ગંગાબાઈ દ્વારા બનાવવામાં આવેલી ગંગાવાવ આવેલી છે. આ ગંગા વાવના સામે પ્રાચીન વઢવાણ શહેરમાં પ્રવેશ કરવા માટેનો 'સિયાળી પોળ' નામનો દરવાજો આવે છે. આ સિયાળી પોળના દરવાજામાં પ્રવેશ કરતા રસ્તો-રસ્તો જવાનું થાય છે. જે માધા વાવ ખાતે લઈ જાય છે.

નામકરણ

૧૪મી સદીના ઈતિહાસકાર મેરુટુંગાના જણાવ્યા મુજબ, વાધેલા પરિવારના સૌથી પહેલા જાણીતા સત્ય 'ધવલ' એ ચૌલુક્ય રાજા કુમારપાણની માસી સાથે લગ્ન કર્યા હતા. વાધેલા દરબારના કવિ સોમેશ્વરે વાધેલા પરિવારને ચૌલુક્ય પરિવારની શાખા તરીકે વર્ણિત હતો. આ વાધેલા વંશમાં ઈ.સ. ૧૨૭૫ થી ઈ.સ. ૧૨૮૮ સુધી સાણંગદેવ રાજા થઈ ગયા. તે સમયે વઢવાણમાં સાણંગદેવના મંત્રી તરીકે માધવ હતા. આ મંત્રી માધવે વઢવાણમાં તરસ્યાઓને પાણી મળી રહે તે માટે ઈ.સ. ૧૨૮૪માં વાવ બંધાવડાવી હતી. એટલે સાણંગદેવના મંત્રી માધવના નામ પરથી આ વાવનું નામ 'માધવવાવ' પણું, તેથી તેને માધવ વાવ કે માધા વાવ બન્ને નામે ઓળખવામાં આવે છે.

દંતકથા

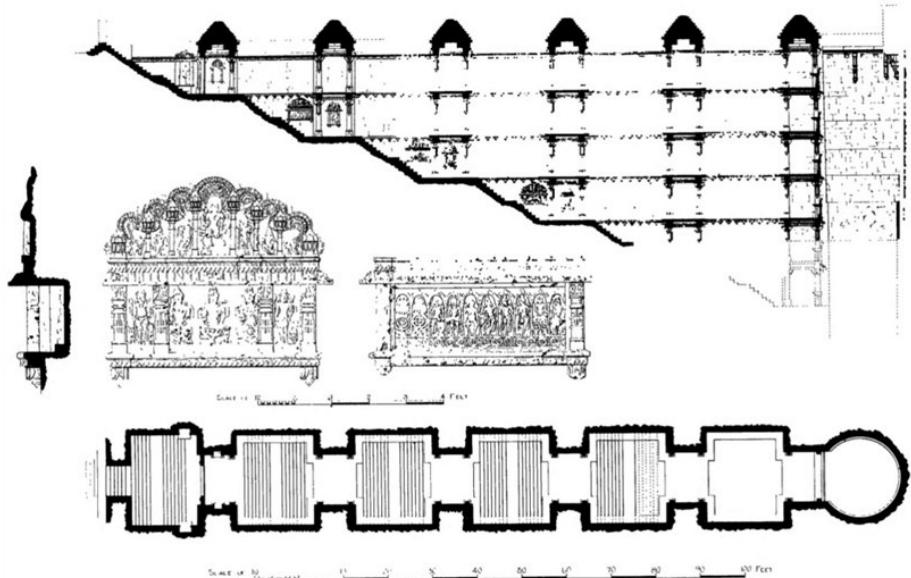
દંતકથા અનુસાર, આ વાવ તેના બાંધકામના બાર વર્ષ બાદ પણ સૂકી હતી. રાજ પુરોહિતે આ વાવમાં પાણી લાવવા માટે બત્રીસ લક્ષ્ણા દંપત્તિના બલિદાનની જરૂર જણાવી. તે માટે નવજાત શિશુ હોવા છતાં જન કલ્યાણ અર્થે રાજકુમાર અભેસંગ અને તેની પત્નીએ તે બલિદાન માટે તૈયારી બતાવી. તેઓ લગ્નના વલ્લો પહેરી વાવમાં ઉત્તર્યા. જેવા તેઓ સાતમે પગથિયે પહોંચ્યા કે વાવમાં પાણી ભરાયું અને તેમાં ઝૂબી મૃત્યુ

પામ્યા. તેઓના બલિદાન થકી આ વાવમાં પાણી આવ્યું.

વાવની દંતકથા ગુજરાતી ચલચિત્ર વણજારી વાવ (૧૯૭૭) માં દર્શાવવામાં આવી છે. આ વાવ પર દેહુના દાન અર્થાત્ માધવવાવ નામનું નાટક પણ લખાયું છે. જીવેરચંદ મેધાણીના પુસ્તક રઢિયાળી રાતના રાસમાં માધવવાવ અંગેનું લોકગીત સમાવી લેવાયું છે.

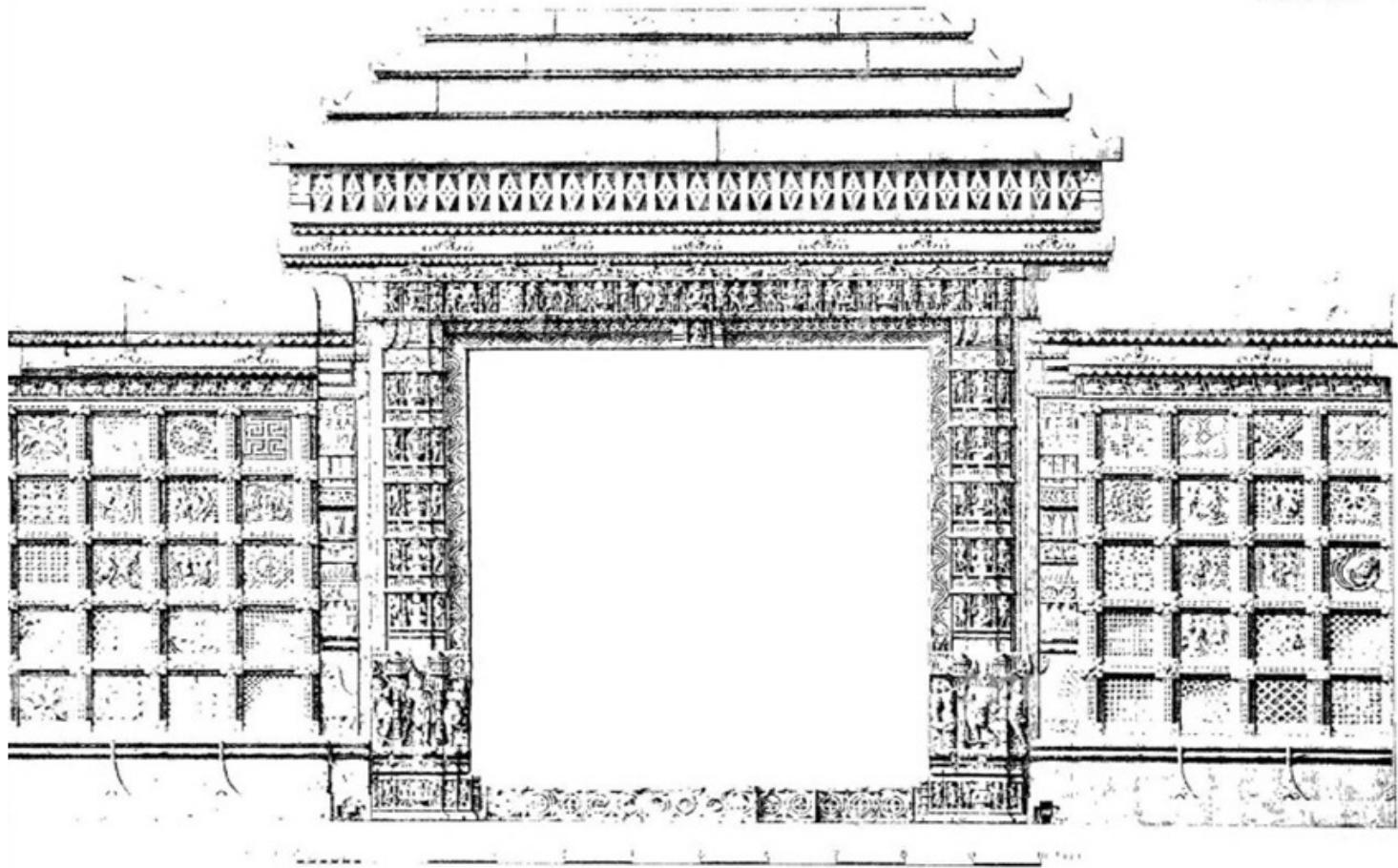
સ્થાપત્ય

માધવવાવનો પ્રવેશ પશ્ચિમ દિશામાં છે, જ્યારે વાવનો કુવો પૂર્વ દિશામાં છે એટલે એમ કહી શકાય કે આ વાવ પૂર્વ-પશ્ચિમ દિશામાં બાંધવામાં આવી છે. તે પણ મીટર લાંબી છે અને પગથિયા ૪૮.૮૦ મીટર લંબાઈમાં સમાપ્યેલા છે. વાવમાં લાંબા સાંકડા પગથિયા દ્વારા દાખલ થવાય છે. વાવને છ કૂટ (ઉપરથી બંધ અને ઉપર ખુલ્લા એમ પડતા વિભાગો) અને પગથિયાના છ જૂથ છે. દરેક કૂટ બાદ વાવની પહોળાઈ ઘટે છે. પગથિયાએ પહોળાઈ છ મીટર છે જે ઉપર છતી તરફ જતા ઘટીને ૩.૬ મીટર

થાય છે. દરેક કૂટ પર ધુભૂટ છે જે ચાર સંભો પર ઊભી છે. ધુભૂટના નીચેનાની બેસાય એવા પરસાળની લંબાઈ ૨.૭ મીટર છે. બે કૂટ વચ્ચે ૪.૮ મીટરની ઊંચાઈ હોવાને કારણે જાડી દિવાલો આવશ્યક છે. દરેક છતી એક ઉપર એક એવા નવ સ્તરો વડે બનેલી છે અને તેમની ઉપર મંદિરના શિખરોની માફક આમલક અને કળશ છે.

કૂવાનો ત્યાસ પ.૩ મીટર છે. છેલ્લા માળે બેવડા વળેલા છ માળખાં છે, જે ઉપરના દબાણ સામે રક્ષણ આપે છે. જેમાંના ચાર પાછલી દીવાલમાં જડેલા છે અને પદ્ધયરની બારશાખ વડે અરણાદિત છે.

શિલ્પો

પહેલ કૂટની બન્ને બાજુએ કોતરણી કરેલી પથ્થરની જાળી છે જે દીવાલનું પણ કાર્ય કરે છે. તે જાળી ચાર ટૂ ચાર એમ ૧૬ નાની જાળીઓ ધરાવે છે. તેની રચના દેલવાડાના વિમલ વસહી જૈન મંદિર અને અમદાવાદના સારંગપુરની રાણી મસ્જિદને મળતી આવે છે. વાવના મુખ્ય દરવાજાની દ્વારશાખની ઉભી કમાનમાં બેઠેલા દેવોની અને આડી કમાન પર રોળંદા જીવનની કિયાઓની આકૃતિઓ કોતરેલી છે.

દરેક કુટમાં ગોખલાઓ છે જેમાં મૂર્તિઓ છે. તેમાં ભૈરવ, સપ્તમૈત્રિકા, નવગ્રહ, દશાવતાર અને અન્ય દેવ દેવીઓની મૂર્તિઓ છે જેમને તેમની જર્જરિત સ્થિતિને કારણે ઓળખવી મુશ્કેલ છે. એક ગોખલામાં એક યુગલની મૂર્તિ છે તે માધવ તથા તેની પત્નીની છે. તેની નીચે ટૂકો લેખ છે. અહીં અમુક મૈથુન મૂર્તિઓ પણ છે.

૧૮૭૭માં પ્રકાશિત ગુજરાતી ચલચિત્ર વણજ્વારી વાવમાં દર્શાવવામાં આવેલ દંતકથા સાથે જોડાયેલ માધવવાવ, માધવવાવ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, જે સુરેન્દ્રનગરના વઢવાણમાં આવેલી છે. જેનું નિર્માણ ઈ.સ. ૧૨૮૪માં સાંગદેવના મંત્રી માધવ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. એક પ્રવેશદ્વાર વાળી નંદા પ્રકારની આ વાવમાં ઇલિકા ભાત શૈલી જોવા મળે છે. જે સ્થાપત્ય અને શિલ્પની દ્રષ્ટિએ અદ્ભૂત છે.

Image Source : Web/Internet

બાર બાર વરસે નવાણા ગળાવ્યાં, નવાણો નીર નો આવ્યાં જુ રે
તેડાવો જાણાતલ તેડાવો જોશી, જોશીડા જોશ જોવડાવો જુ રે
જાણાતલ જોશીડો અને કરી બોલ્યો, 'દીકરો ને વહુ પદરાવો જુ રે'
થોડા ખીલવતા વીર અભેસંગા! દાદાજુ બોલાવે જુ રે'

Kumarpal.parmar@yahoo.com

અક્ષય બાવડા “અક્ષ”

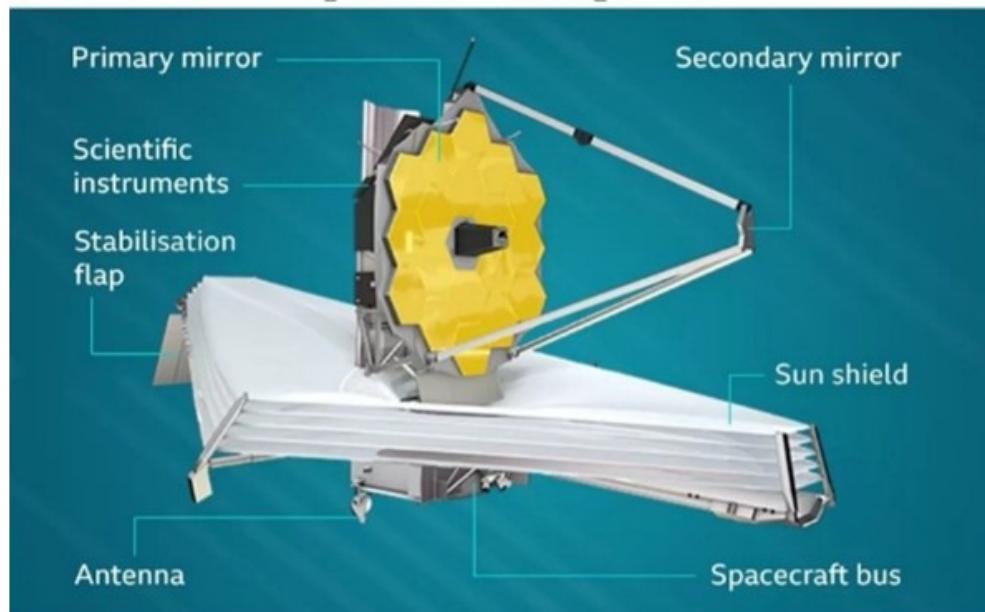
લેખક, M.Sc
વડોદરા

ક મ છો ભિન્નો, આગળના ભાગમાં આપણે આપણા ઘર એટલેકે સૂર્યમંડળ વિશે થોડી માહિતી જાણી હતી. બીજા ભાગમાં વધારે માહિતી આપવાનો જ હતો જેમાં પૃથ્વી વિશે થોડી વિગતવાર માહિતી હતી. પરંતુ પૃથ્વી વિશે વાત ન કરતા પૃથ્વી પર નિર્માણ થયેલા મનુષ્ય દ્વારા નિર્મિત વિશ્વની સૌથી આધુનિક મશીનની વાત કરવા હું વિવશ થઈ ગયો. તમે મારા લેખ વાંચો છો તો એક વાત તો હું ચોક્કસ પણે કહી જ શકું કે તમને સ્પેસ માં ખૂબ જ રસ છે. સ્પેસમાં જેને રસ હોય તેમણે આજકાલ JWST એટલે કે જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ વિશે ન સાંભળ્યું હોય તે શક્ય જ નથી. જી, હા! આજે આપણે વાત કરવા જઈ રહ્યા છીએ નાસા ના જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ વિશે.

આકૃતિ -૧ માં દર્શાવ્યા મુજબ
JWST ના મુખ્ય ઘટકો નીચે મુજબ છે.

Primary Mirror : 18 બટ્ટકોણા અરીસાની મદદથી આ ભાગ નું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે જેનું મુખ્ય કાર્ય એ છે કે તે દૂરના અવકાશથી પદાર્થો દ્વારા ઉત્તર્ખર્જિત પ્રકાશનું એકત્રીકરણકરે છે. કોઈપણ ટેલિસ્કોપ માં જેટલો મોટો મીરર હોય તેની પ્રકાશને એકત્રિત કરવાની ક્ષમતા તેટલી જ વધી જાય છે અને તેની ઇમેજ એકદમ ક્લિયર આવે છે. JWST નો પ્રાઇમરી મીરર 24 કેરેટ સોના માંથી બનાવવામાં આવેલો છે કારણકે સોનું સૌથી સારી રીતે રેડ લાઇટનું પરાવર્તન કરી શકે છે જેથી JWST 98% પરાવર્તન ક્ષમતા આપે છે.

Secondary Mirror : પ્રાયમરી મીરર દ્વારા એકત્રિત કરેલ પ્રકાશ નું કેન્દ્રીકરણ આ બિંદુ પર થાય છે. આ ભાગ ને પ્રાયમરી મીરર નું ફોકલ પોઇન્ટ એટલે કે કેન્દ્રબિંદુ પણ કહી શકાય.

આપણા સૂર્યમંડળથી બહારના સૌથી નજીકના તારા એટલે કે પ્રોક્સીમાં સેંચ્યુરીમાંથી આવનારો પ્રકાશને આપણા સુધી પહોંચવામાં જ વર્ષ જેટલો સમય લાગે છે. આ પરથી એટું કહી શકાય કે કદાય સુર્ય નાટ થઈ જાય તો પણ આપણાને ૮ મિનિટ સુધી ખબર ન પડે કે આપણો સુર્ય હવે નથી રહ્યો.

Stabilisation flap : સ્ટેબીલાઇઝન ફ્લેપ નું મુખ્ય કાર્ય JWST ને સ્થિરતા અને યોગ્ય નિયંત્રણ કરવાનું છે.

Antenna : આ એન્ટેના ની મદદ થી JWST દ્વારા લેવામાં આવેલા સ્પેસ ના તેટા તે નાસા ને મોકલી આપે છે તેમજ નાસા તરફ થી આવતા તમામ આદેશો ને આ એન્ટેના વડે જલી તેના આદેશ મુજબ કાર્ય કરે છે.

Sun Shield : પતંગ જેવા આકારના આ સન શિલ્ડ ની મદદ થી JWST સૂર્ય, ચંદ્ર તથા પૃથ્વી તરફ થી આવતી ગારમી થી રક્ષણ મેળવે છે.

આ સન શિલ્ડ ટેનિસ ના મેદાન જેટલી સાઈઝ ધરાવે છે. જેમાં 5 લેયર Kapton (પોલીઅમ્ફાઇડ ફિલ્મ જેનો ઉપયોગ ફ્લેક્સિબલ પ્રિન્ટ સર્કિટ માં થાય છે) મટીરીયલ ઉપયોગમાં લેવામાં આવ્યું છે. આ દરેક લેયર મનુષ્યના વાળ થી પણ પાતળું છે. દરેક લેયર વચ્ચે વેક્યુમ ગોપ રાખવામાં આવી છે જેથી તે JWST ને ઠુકુ રાખવામાં મદદ કરે. દરેક લેયર પર એલ્યુમિનિયમ નું આવરણ આવેલું છે અને સૂર્ય ની સામે આવતા બહારના બે લેયર માં Doped silicon coating કરવામાં આવેલ છે.

Scientific Instrument : આ વિભાગમાં JWST ના ખૂબ મહત્વના સાધનો રહેલા છે. જેમાં FGS/NIRISS(FINE GUIDANCE SENSOR/NEAR INFRARED IMAGER AND SLITLESS SPECTROGRAPH), MIRI(MID-INFRARED INSTRUMENT), NIRCAM(NEAR INFRARED CAMERA) NIRSPEC(NEAR INFRARED SPECTROGRAPH) મુખ્ય ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ નો સમાવેશ થાય છે.

Spacecraft Bus : JWST નો આ ભાગ મુખ્યત્વે ગાણતરીઓ, દૂરસંચાર, JWST ને આગળ ધકેલવા માટે બળ પૂરું પાડવું વગેરે કામ માટે ઉપયોગી છે.

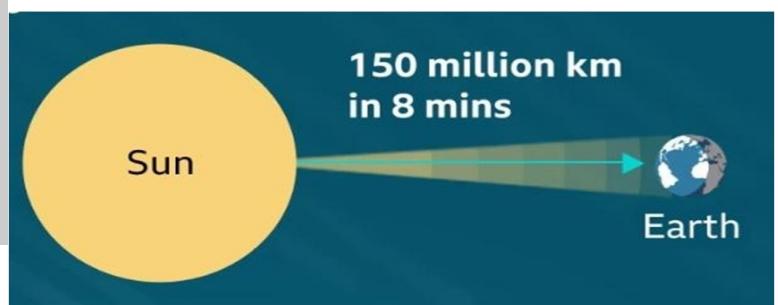
જ્યારે આપણે આકાશ માં જોઈએ છીએ ત્યારે આપણે આકાશ માંથી વિવિધ પદાર્થો દ્વારા ઉત્સર્જિત દર્શયમાન પ્રકાશ ની જોઈ રહ્યા હોય છીએ. દર્શયમાન પ્રકાશ ની આવૃત્તિ ખૂબ નાની

હોય છે એટલે આપણે બીજી વસ્તુઓ જોઈ શકતા નથી. JWST નું નિર્માણ ઈન્ફરેડ આવૃત્તિ ને કેચ્યર કરવા માટે કરવામાં આવ્યું છે. INFRA એ લેટિન ભાષા નો શબ્દ છે તેનો મતલબ થાય છે Below એટલે કે નીચે અને રેડ એટલે લાલ આ બંને શબ્દો ને ભેગુ કરતા બને લાલ ની નીચે એટલે કે વિદ્યુતયુંબકીય તરંગો ના લાલ સ્પેક્ટ્ર્યુમ ની નીચેની આવૃત્તિ.

જે પદાર્થો થોડા પણ ગરમ હોય તેમાંથી હિટ રેડિયેશન સાથે ઈન્ફરેડ આવૃત્તિ નું ઉત્સર્જિત થાય છે. આમ વર્ષો પહેલા થયેલા બીગબેંગ ધડકા થી ઉત્પન્ન થયેલા અવકાશી પદાર્થો માંથી આવતા પ્રકાશ એટલે કે ઈન્ફરેડ આવૃત્તિ ને JWST પોતાના મીરર પર એકત્રિત કરી આપણાને વર્ષો જૂની તસ્વીરો બતાવે છે.

સૂર્ય આપણા થી 150 મિલિયન દૂર છે. નીકળતાં પહોંચતા સમય લાગે છે.

કિલોમીટર
જેથી તેમાંથી
પ્રકાશ ને પૃથ્વી પર
લગભગ 8 મિનિટ જેટલો
જે નીચે આપેલ આકૃતિ-2 માં જોઈ શકાય છે.

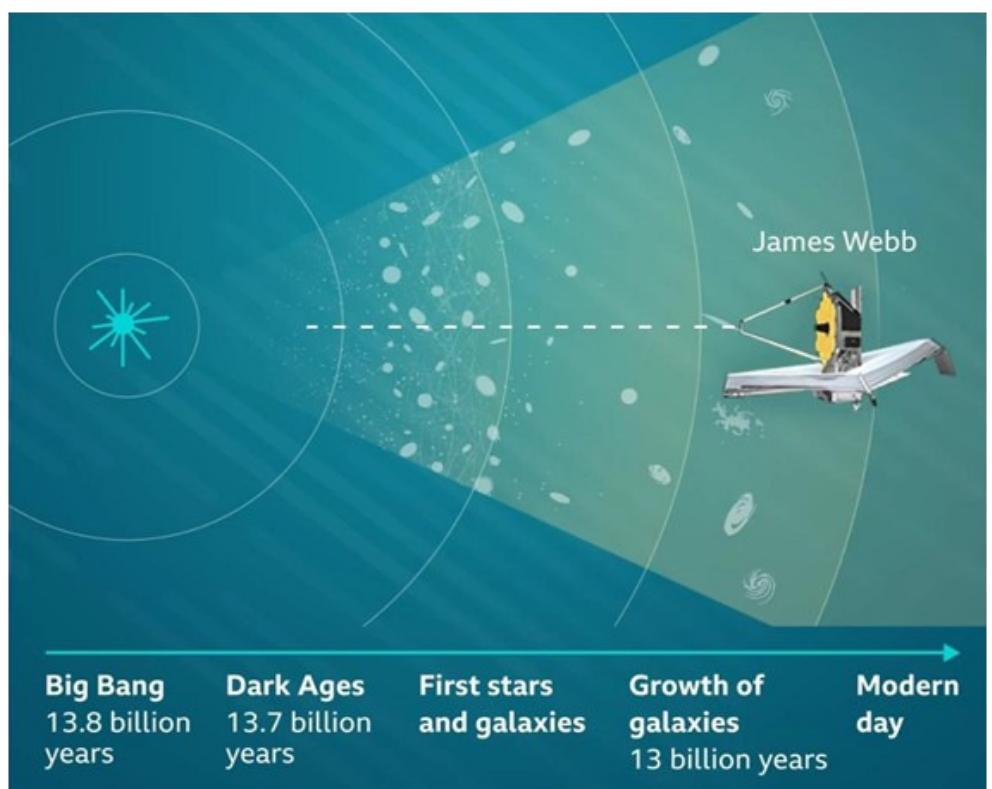

એવી જ રીતે આપણા સૂર્યમંડળ થી બહાર ના સૌથી નજીકના તારા એટલે કે પ્રોક્સીમાં સેંચ્યુરી માંથી આવનારો પ્રકાશ ને આપણા સુધી પહોંચવામાં 4 વર્ષ જેટલો સમય લાગે છે. આ પરથી એવું કહી શકાય કે કદાચ સૂર્ય નાચ થઈ જાય તો પણ આપણને 8 મિનિટ સુધી ખબર ન પડે કે આપણો સૂર્ય હવે નથી રહ્યો. જે નીચે આપેલ આકૃતિ-૩ માં જોઈ શકાય છે.

આમ વર્ષો પહેલા પણ બિગ બેંગ પછી પણ અમુક ગોલેક્સી અને તારાઓ નું સર્જન થયું હશે ત્યારે આ તારા કે ગોલેક્સી માંથી પ્રકાશ ઈન્ફારેડ આવૃત્તિ માં ઉત્સર્જિત થયો હશે. આ પ્રકાશ કરોડો વર્ષ પહેલાં ઉત્સર્જિત થયો હશે પરંતુ તે JWST સુધી અત્યારે પહોંચશે અને JWST તેની ઈન્ફારેડ ઈમેજ તૈયાર કરશે અને તેને સહેલાઈથી દૃશ્યમાન આવૃત્તિમાં પરિવર્તિત કરશે એટલે આપણે તે સમયે તારા કે ગોલેક્સી જેવી હશે તેવી દેખાશે એટલે કે આપણે કરોડો વર્ષ દૂર ભૂતકાળ ના દૃશ્યો વર્તમાનમાં જોઈ શકીશું. થયું ને આ ટાઇમ મશીન અને JWST એ આપણાને ભૂતકાળ ની યાત્રા પર લઈ જાય છે. ઉપર નું લખાણ જો ઉપર થી ગયું હોય તો ચિંતા ન કરશો નીચે ની આકૃતિ તમને સ્પષ્ટ રીતે સમજાઈ જશે. જે નીચે આપેલ આકૃતિ-૪ માં જોઈ શકાય છે.

JWST ને પૃથ્વી થી 1.5 મિલિયન કિલોમીટર દૂર L2 પોઈન્ટ (લગ્રાંજ પોઈન્ટ) પર તરતું મૂકવામાં આવ્યું છે. આ જગ્યા ના ચયન પાઇણ ખૂબ મોટું કારણ હતું કે આ પોઈન્ટ એ એવી જગ્યાએ સ્થિત છે કે આ પોઈન્ટ પર સૂર્યનો સીધો પ્રકાશ JWST પર નહિ આવે અને હંમેશા પૃથ્વી નો પડછાયો JWST ને સૂર્યના તીવ્ર પ્રકાશ થી બચાવી રાખશે. જેથી સૂર્યની ગરમી દૂરથી આવતા ઈન્ફારેડ પ્રકાશમાં વિક્ષેપ ઉત્પન્ન ન કરે. સચોટ પણો કરોડો વર્ષ પહેલાં ઉત્સર્જિત થયેલા પ્રકાશ ને એકત્રિત કરવા માટે JWST ને માઈનસ 223C તાપમાન પર કાર્ય કરાવવામાં આવે છે. આ તાપમાને સૂર્ય, પૃથ્વી ચંદ્ર અને JWST ના પોતાના ઈન્ફારેડ પ્રકાશ નો વીક્ષેપ દૂરથી આવતા ઈન્ફારેડ તરંગો પર પડતો નથી. જેથી તે સરળતાથી દૂરથી આવતા અવકાશીય પદાર્થો માંથી આવતા પ્રકાશ ને એકત્રિત કરી તેની દૃશ્યમાન આવૃત્તિમાં ઈમેજ બનાવી શકશે.

હવે મહત્વનો એક પ્રશ્ન કે શું JWST બિગા બેંગા ને જોઈ શકવા સક્ષમ છે?

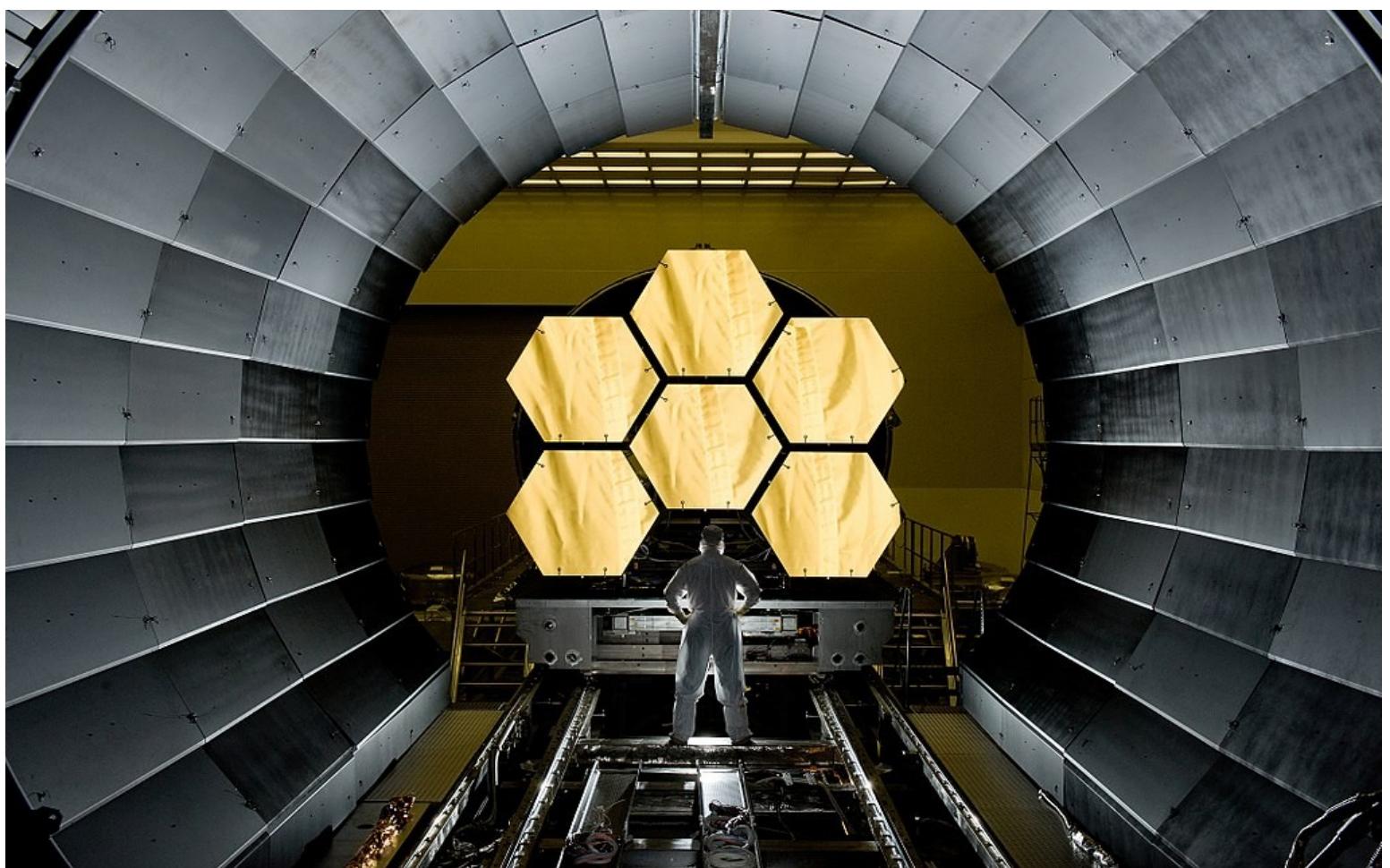
જવાબ છે “ના” JWST બિગા બેંગા નહિ જોઈ શકે.

કારણકે બિગા બેંગા એ કોઈ ફટાકડો કે બોમ્બ જેવો વિસ્ફોટ નથી જે જેમાં વિસ્ફોટ થી પ્રકાશ ઉત્પન્ન થાય. જ્યારે બિગા બેંગા થયો તે પછી લગભગ 3 કે 4 લાખ વર્ષ સુધી પ્રકાશ અસ્તિત્વ ધરાવતો ન હતો. યુનિવર્સમાં સંપૂર્ણ પણે અંધકાર હતો. બિગા બેંગા થી ઉત્પન્ન થયેલું બધું જ વેરવિભેર અવસ્થામાં હતું. ઈલેક્ટ્રોન, પ્રોટોન અને ન્યુટ્રોન મુક્ત પણે ફરી રહ્યા હતા. ત્યારબાદ લગભગ 3,80,000 વર્ષ જેટલા સમય દરમ્યાન યુનિવર્સ ઠું પણું અને ઈલેક્ટ્રોન, પ્રોટોન અને ન્યુટ્રોન માંથી આણું નું નિર્માણ થયું. આ એ સમય હતો જ્યારે યુનિવર્સમાં પ્રથમ પ્રકાશ નું નિર્માણ થયું જ્યારે ઈલેક્ટ્રોન, પ્રોટોન અને ન્યુટ્રોન ના સંયોજન થી હાઈડ્રોજન આણું બન્યો.

જેથી પ્રકાશ અસ્તિત્વમાં આવ્યો તે સમય ને જોવા માટે JWST સક્ષમ હોવાથી તે બિગા બેંગા નહિ જોઈ શકે પરંતુ પ્રથમ તારા અને ગેલેક્સીની ઉત્પત્તિ અવશ્ય જોઈ શકશે.

મિત્રો આ વખત માટે બસ આટલું જ આશા રાખું છું કે આ લેખ ની મદદ થી તમે JWST ને સારી રીતે સમજી શક્યા હશો. આવતા અંકમાં આવો જ એક લેખ લઈને ફરી તમારી સમક્ષ હાજર થઈશ.

Insta: the_aki_bavda

(All images belong to NASA)

પ્રાચી શાહ
લેઝિકા, MDC
અમ્રાવાદ

ગુજરાત આદિવાસી પ્રવાસ : સંસ્કૃતિ અને વિવિધતાનો સમન્વય

ભી રતમાં પ્રાગૈતિહાસિક યુગનો પ્રારંભ બે લાખ વર્ષથી પણ પહેલાં થયાનાં એંધાણ છે, પણ તેનો છેલ્લો સમયખંડ ૧૦ થી ૮ હજાર વર્ષ પહેલાંનો માનવામાં આવે છે, જે અંતિમ પાખાણયુગથી ઓળખાય છે. આ સમયે 'નિષાદ' પ્રજા વસતી હતી. આ નિષાદો એ જ આજના આદિવાસીઓ. ભારતીય સભ્યતાના વિકાસમાં આ આદિવાસીઓનો નોંધપાત્ર ફાળો છે. ભૂસ્તરશાસ્ત્રીઓની દાચ્છિએ તો અરવલ્લી પહાડ દુનિયાનો ઘણો પ્રાચીન ભૂભાગ છે, જ્યાં પૃથ્વીનો લાવારસ સ્થિર થયો હતો અને જીવસૂચિ અસ્તિત્વમાં આવે એવું પર્યાવરણ રચાયું હતું.

ભારતીય સભ્યતાના વિકાસમાં આ આદિ નિષાદોનું કે ભીલ આદિવાસીઓનું વિરોધ યોગદાન છે. ગુજરાતના ઉત્તર-પૂર્વી અને ભારતના મધ્ય ઉપખંડમાં વસતા આ લોકોએ જ અહીંનવા પાખાણ યુગની સભ્યતાનો વિકાસ કર્યો છે. આ સભ્યતાએ જ આદિયુગથી ભારતીય સંસ્કૃતિના નિર્માણમાં મહત્વનો ફાળો આપ્યો છે.

ભારતીય સભ્યાનો એક મહત્વનો અંશ કે જેમાંથી આદિવાસીઓની વિવિધ ઉપજાતિઓ અસ્તિત્વમાં આવીછે તે ભીલ 'આદિવાસી સંસ્કૃતિ' સર્વ પ્રથમ અરવલ્લી પહાડની શિરાવલીઓમાં વિકસિત થઈ છે અને અહીંથી અન્યત્ર ફેલાઈ છે. ગુજરાતમાં ઉત્તરે અરવલ્લી પહાડની હારમાળાઓમાં, પૂર્વમાં સાતપુડા અને વિંધ્ય પહાડની શિખરાવલીઓની તળેટીઓ પર દક્ષિણમાં સહ્યાદ્રિની પર્વત શ્રેષ્ઠીઓમાં આદિવાસીઓનું નિવાસસ્થાન છે. આ પૂરો ભૂમિ ભાગ લગભગ ૨૦ હજાર માઈલમાં ફેલાયેલો છે. આ મતને ધ્યાનમાં રાખીએ તો આદિવાસીઓ જ ભારતીય સભ્યતાના સર્વપ્રથમ ધારક અને વાહક છે. તેઓ જ આ મહાન સંસ્કૃતિ-સભ્યતાના અગ્રદૂત હોવાની શક્યતા છે. (ભગવાનદાસ પટેલ, આદિવાસી સાંસ્કૃતિક વારસો, ૨૦૨૦-૨૦૨૧)

રાજ્યાનુસાર ગુજરાત સરહદ પર આવેલા સાબરકાંઠા અને

બનાસકાંઠા જિલ્લામાં વસવાટ કરતા ગરાસિયા આદિવાસી લોકો પણ અત્યંત કિંમતી સાહિત્યિક વારસો રહેલ છે. તેમની બોલીમાં ચાર મહાકાવ્યો લખાયેલા છે અને તેના સિવાય ઘણા લોકગીતો પણ બનેલા છે. છતાં પણ આ બોલી વિષે કદાચ જ કોઈ જાણતું હશે અને ભાગ્યેજ કોઈ સંશોધન થયેલ જોવા મળે છે. અન્ય બોલીની જેમ આ બોલીને કોઈ લિપિ નથી માટે તેનું કોઈ દસ્તાવેજ કરણ થયેલ નથી અને આ એક બોલી પૂર્તીજ સિમિત રહી ગઈ. (Ganesh

devi,2017)

આદિવાસી
સમાજના લોકો
તેમની
સંસ્કૃતિ
તેમના
રીત
રિવાજ
તેમના

પોશાક અને તેમની બહાદુરતા માટે એક અલગ વિશેષતા ધરાવે છે તેમ તેમની બોલીની પણ એક અલગજ વિશેષતા રહેલી છે. આદિવાસી સંસ્કૃતિ કે વારસાને યોગ્ય રીતે જાણવા સમજવા માટે આદિવાસી પ્રવાસ થવો જરૂરી છે.

અમદાવાદથી માત્ર ૧૫૦ કી.મી. દૂર સાબરકાંઠા જિલ્લાનો વિજયનગર તાલુકો કે જ્યાં સૌથી વધારે હુંગરી ગરાસિયા લોકો જોવા મળે છે.

આ ગરાસિયા શબ્દ સંસ્કૃત ગ્રાસ પરથી ઉત્તરી આવ્યો છે આનો અર્થ કોળીયો થાય છે. આ જીવિકાના એક સાધન રૂપે તેમને મળેલી જમીનના સંદર્ભમાં આ શબ્દનો ઉપયોગ આ પહાડી જાતિ માટે થયો હશે.

ગરાસિયાઓ વર્ષો પહેલા મેવાડમાંથી આવ્યા હોવાનું કહેવાય છે. રાજ્યપુત રાજાઓએ ભીલોનો પોતાના લશકરમાં ભરતી કરવા માટે ઘણી વખત ઉપયોગ કર્યો હતો અને વખત જતા જ તેમની સાથે લગ્ન સંબંધ પણ બાંધ્યો હતો અને પરિણામે જે જાતિ ઊભી થઈ તેણે પોતાને ઉત્તર ગુજરાતમાં ગરાસિયા નામે ઓળખાવ્યા આ લોકો પોતાને અન્ય ભીલો કરતા ઉંચા માને છે તથા તેમની સાથે રોટી બેટી વ્યવહાર રાખતા નથી. રીત રિવાજોમાં અને પહેરવેશમાં તે ભીલોથી થોડાક અલગ ઉત્તરી આવે છે છતાં તેમનામાં અને ભીલોમાં કંઈ ખાસ ફેર જોવા નથી મળતો.

(ભીલી-
ગુજરાતી
શબ્દાવલી,
શાંતિલાલ
આચાર્ય)

વસવાટ

ગરાસિયાઓ જ્યાં વસવાટ કરે છે તે હુંગરાળ તેમજ જંગલવાળા વિસ્તારો છે. ગુજરાતમાં મુખ્યત્વે સાબરકાંઠા બનાસકાંઠામાં જોવા મળે છે. તેઓ આદિકાળથી જંગલ કે દુર્ગમ અંતર વિસ્તારમાં વસવાટ કરતા લોકો છે. તેઓ પહાડની ગોદમાં કે ખેતરે ખેતરે વેર વિખેર વિખરાયેલી ઝૂપીઓમાં વસે છે. મુખ્યત્વે તેમના ઘર છૂટા છિવાયા જોવા મળે છે.

પહેરવેશ

ગરાસિયા સમુદ્ધાયનાં લોકોમાં પુરુષો ધોતિયું, પહેરણા તથા માથે ફાળિયું બાંધે છે. સ્ત્રીઓ પહોળા ઘેરનો ચાણીયો, કબજો તથા ઓદ્ધણું પહેરે છે. આ લોકો સોના ચાંદીના ઘરેણાંના શોખીન હોય છે મહિલાઓ ગળામાં મણીમાળા અને કોહલી તથા કાનમાં કરી અને નાકમાં નથ પહેરે છે ઉપરાંત પગમાં કડલાં પહેરે છે તથા પુરુષો પણ કાનમાં કરી પહેરે છે.

ખોરાક

ગરાસિયા જાતિના લોકોનો મુખ્ય વ્યવસાય ખેતીવાડી હોવાથી તે પરિશ્રમી હોય છે માટે તેમનો ખોરાક પણ પોખણા

યુક્ત હોયછે. તેઓ ખોરાકમાં મુખ્યત્વે મકાઈનો રોટલો અને અડદની દાળ લેતા હોય છે.

રીત-રિવાજ

દરેક સમાજમાં રીત-રિવાજનું વિશિષ્ટ મહત્વ રહેલું હોય છે તો વળી દરેક સમાજના રીત-રિવાજ પણ જુદા જુદા હોય છે આ સમાજના લોકોના પણ રીત રિવાજઘણા ખાસ છે.
(જૂથ ચર્ચા દરમિયાન જાણવા મળેલી)

દાપુંભરવું

જ્યારે પણ યુવક-યુવતીનો સંબંધ નક્કી કરવામાં આવે ત્યારે દાપુંભરવામાં કે દાપુંદેવામાં આવે છે. કન્યા પક્ષ પતાશા ખવડાવીને મોં મીહું કરાવે છે તો સામે વર પક્ષ ગોળ-ધાણા ખવડાવે છે અને કન્યાને ૮૦ કે ૧૧૦ રૂપિયા આપે છે અને સંબંધ નક્કી કરે છે જેને દાપુંભરવું કહેવાય છે.

લગ્ન આમંત્રણ

લગ્ન આમંત્રણ પણ એક અનોખી રીતે થાય છે જેમાં કંકોની છપાવવામાં નથી આવતી પરંતુ કંકુ ચોખાના ઉપયોગથી આમંત્રણ મૂકવામાં આવે છે લગ્ન પહેલા સંબંધીઓના ઘરે જઈને ઘરના ઉંબરા પર કંકુ ચોખાથી પાંચ ઢગલીઓ કરવામાં આવે છે અને જો કંકુ ચોખાને પાંચ ઢગલીઓ છે તો સહ પરિવાર આમંત્રણ છે અને કરિયાવર પણ સારો એવો કરવો અને જો ત્રણ ઢગલી છે તો ઘરના ખાસ વડીલો માટે આમંત્રણ છે.

સંબંધ તૂટવાનો દંડ

આપણે છૂટાછેડા શબ્દથી તો જાણીતા છીએ અને તેના કાયદાથી પણ માહિતગાર છીએ પરંતુ આ સમાજમાં એવો રિવાજ છે કે કોઈ કારણસર સંબંધ તૂટે છે લગ્ન પહેલાં કે લગ્ન પછી જો સંબંધ કન્યા પક્ષ તરફથી તોડવામાં આવે છે તો વર પક્ષને ૧૦,૦૦૦ કે ૧૫,૦૦૦ સુધીની રકમ આપવામાં આવે છે જેને કન્યા પક્ષ પાસેથી દંડ વસૂલવો કહેવાય છે આવી જ રીતે જો સંબંધ વરપક્ષ તરફથી તોડવામાં આવે તો તે કન્યાપક્ષને ૨૦,૦૦૦ રૂપિયા કેરેપ,૦૦૦ રૂપિયા આપણે સમાજના ખાસ આગેવાનો તરફથી આ દંડ રકમ નક્કી કરવામાં આવે છે.

લોકાઈ

લોકાઈ એ મૃત્યુ પછી થતી એક વિધિ છે જેને બારમું કે તેરમાની વિધિ કહેવાય છે આમ જ આ સમાજમાં જો કોઈ પુરુષનું મૃત્યુ થાય છે તો તેના ૧૨ દિવસ પછી વિધિ કરવામાં આવે છે તેને લોકાઈ તરીકે ઓળખાય છે અને જો કોઈ સ્ત્રીનું મૃત્યુ થાય તો તેના ૧૧ માં દિવસે વિધિ કરવામાં આવે છે તેને પણ લોકાઈ તરીકે ઓળખાય છે.

મુખીનું મહત્વ

આદિવાસી સમાજમાં મુખીનું અત્યંત મહત્વ રહેલું છે. જેમ ઘરમાં વડીલ અને ગામમાં સરંચનું મહત્વ હોય છે તેમ તેમના સમાજમાં મુખીનું મહત્વ છે. સમાજમાં કંઈપણ બનાવ બન્યો હોય કોઈપણ ઘટના બની હોય કે જ્યાં સમાધાનની જરૂર હોય ત્યાં સમાજના મુખ્ય પાંચ આગેવાનો જાય છે જેના મુખીયા મુખી તરીકે ઓળખાયછે અને સમાધાન કરીને કે કંઈક નીર્ણય લઈને આવે છે આ સમગ્ર ઘટનાને પણ વિશિષ્ટ નામથી ઓળખાવાય છે. જેને ‘કાદિસું કૂટવું’ કહેવાય છે.

ગારાસિયા આદિવાસીની પૂર્વકાલીન

અને વર્તમાન પરિસ્થિતિ

શહેરમાં રહીને જ્યારે આદિવાસી શબ્દ સાંભળવામાં આવે તો સહુ કોઈના મનમાં આદિવાસીની એક જ છબી રજૂ થાય કે આદિકાળથી જંગલ અને પહાડી જેવા દુર્ગમ અને અંતરિયાળ વિસ્તારમાં ઝૂપડીમાં રહેતા લોકો કે જેમની ઓળખ જ તીરકામઠા છે. જેમનો દેખાવ પહેરવેશ અલગ છે ખોરાક જુદો છે અને બોલી બિલુકુલ સમજ ના શકાય તેવી કંઈક છે આવો આદિવાસી સમુદાય હશે. હા, વર્ષો પહેલા આ સમુદાય કંઈક આવો જ હતોછતાં પણ સમાજના વિકાસમાં અને સંસ્કૃતિના સર્જનમાં તેમનું મહત્વનું યોગદાન અને બલિદાન રહ્યું છે સ્વતંત્રતા માટે છેલ્લા શાસ સુધી લડત કરી છે અને ઘણા વીર શહીદ પણ થયા છે.

પરિવર્તન એ કુદરતનો નિયમ છેઆજે આ સમુદાયમાં ઘણા બદલાવ આવ્યા છે પહેરવેશ, ખોરાક, વ્યવસાય એવા ઘણા બધા. આજનો આદિવાસી સમુદાય ગામડા કરતા મોટે ભાગે શહેરમાં વસતો થયો છે ઉચ્ચ શિક્ષણ લેતા થયા છે નોકરી અને વ્યવસાય અર્થે શહેરીકરણ કરતાં પણ થયાં છે. ૨૦૧૧ ના વસ્તી ગાંધીની આંકડા મુજબ ભારતની કુલ વસ્તીના ૧,૦૪,૬૧,૮૭૨ આદિવાસી લોકો જ્યારે ગુજરાતના ૮,૮૫,૮૨૬ આદિવાસી લોકો શહેરમાં રહે છે.

આજનો આદિવાસી સમાજ સમય પ્રમાણે બદલાતા અને ચાલતા શીખ્યો છે તે શિક્ષણને મહત્વ આપવા લાગ્યા છે ઘણી ખરી તેમની સમાજની શાળાઓમાં શાળા અને છાત્રાલય પણ બંધાવતા થયા છે છૂટક મજૂરી છોડીને ઘણા લોકો વ્યાપાર અને નોકરી અર્થે સ્થળાંતર કરતા થયા છે ઘણા ખરા સરકારી નોકરીઓ અને ઉચ્ચ કક્ષાની નોકરી કરતા થયા છે તેના માટે જરૂરી ઉચ્ચકક્ષાનું શિક્ષણ પણ લેતા થયા છે. પોતાના વસવાટ માટે પાકા બાંધકામ વાળા મકાનો બંધાવતા થયા છે.

તેમની બોલી પૂરતા જ સિમિત નથી રહ્યા પરંતુ ઉચ્ચ શિક્ષણ સાથે સાથે તે ગુજરાતી, હિન્દી, અંગ્રેજી સંસ્કૃત જેવી ભાષાઓના જાણકાર થયા છે અને તેમની સંસ્કૃતિનો પરિચય કરાવતા થયાં છે.

આદિવાસી સમાજના ઘર એક કુંગરથી બીજા કુંગર પર આવેલા હોય છે જ્યારે વર્ષો પહેલા ફોન મોબાઇલ ઉપલબ્ધ ન હતા ત્યારે એકબીજાને બોલાવવા માટે ઢોલ વગાડવામાં આવતો અને કોઈપણ સમાચાર હોય તો આવી રીતે ઢોલ વગાડીને જાણ

કરવામાં આવતી આજે મોબાઈલ ના યુગમાં કુંગરમાં પણ તેમને નેટવર્ક મળતા થયા છે જે તેમના માટે એક સરળ અને સારી વ્યવસ્થા થઈ છે.

ગરાસિયા આદિવાસી સમાજ વર્ષો પહેલા જંગલ અને પહાડોમાં રહેતો હોવાથી ઢોર ફાંખરને મારીને ખાઈ જતા પરંતુ તેમનું કહેવું અને માનવું છે કે આજે લોકો ઉચ્ચ શિક્ષણ લેતા થયા અને એક શિક્ષિત વર્ગ બહાર આવ્યો તો તેનાથી ધણા બદલાવ આવ્યા છે લોકો સમજતાં થયા છે અને શાકાહારી થયાં છે.

વર્ષો પહેલા જ્યારે કોઈ ગામમાં હુકાળ સર્જાતો ત્યારે આ સમુદ્દર્ય પાડોશી ગામમાં પાદરે કે ભર બજારમાં તીર-કામઠા મૂકીને જતા જેનાથી પૂરું ગામ સચેત થઈ જતું કે નજીકના દિવસોમાં અહીં લૂંટફાટ અને આતંકથવાનો છે પરંતુ આજે આવું જોવા નથી મળતું જો કોઈ સમયા સર્જય તો પાડોશી ગામ એકબીજાને મદદ કરે છે પ્રેમ અને શાંતિથી સમાધાન કરે છે. આમ, ધણા અંશે ધણા બદલાવ સારા આવ્યા છે અને વિકાસ પણ થયો છે.

ગુજરાત આદિવાસી પ્રવાસ એ ફક્ત એક પ્રવાસ નહીં પણ લાગણીઓનું એક જોડાણ કહી શકાય. આ પ્રવાસની મદદથી ગામડાના લોકો અને શહેરી લોકો એકબીજાને નજીક આવતા અને જાણતા થાય, આદિવાસી ગ્રંથો સાહિત્ય તેમના લગ્નગીતો અને લોકગીતોતથા કહેવતોઉભાણા વિશે ઉજાગર થાય. તથા તેમના વસવાટ, પહેરવેશ તેમની સંસ્કૃતિને નજીકથી જોઈ સમજી સકાય.

prachushah1998@gmail.com

કૃપા લાખાણી

M.Sc, B.Ed

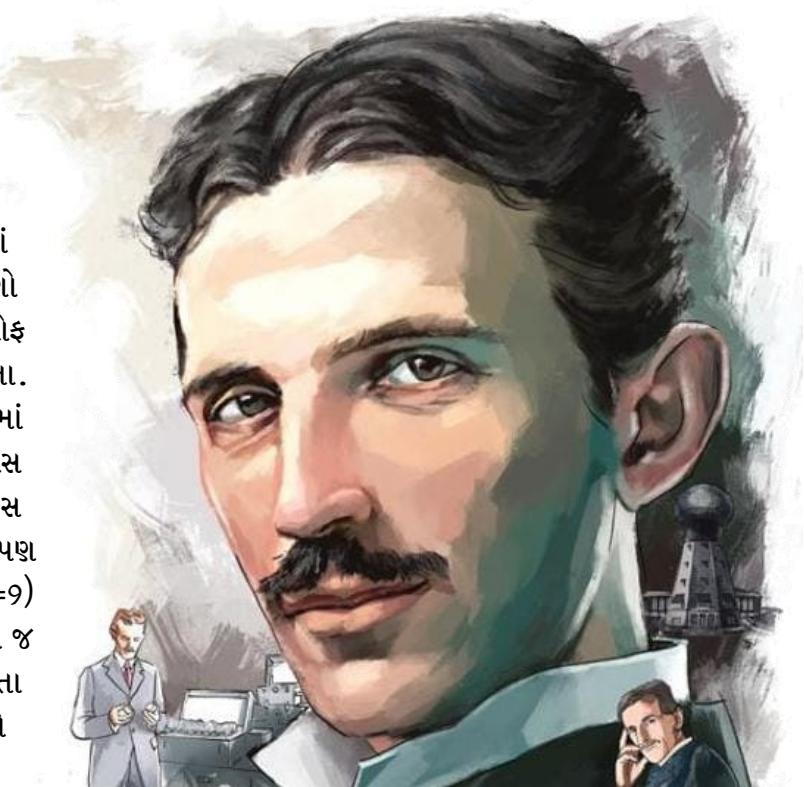
ભુજ-કચ્છ

જે વું તમે જોવો છો તેવા થઈ જાઓ છો .'યથા દૃષ્ટિ તથા સૃષ્ટિ' જે તમે તમારા જીવનમાં ઈચ્છો તે મેળવી શકો છો. આપણાં જીવનમાં બધી વસ્તુના કારણ હોય છે તમે કેટલા સ્વસ્થ છો ? તમે કેટલા ખુશ છો ? તમારા પાસે કેટલા પૈસા છે ? તમારા મિત્રો કોણ છે ? તમે ક્યાં કામ કરો છો ? તમે ક્યાં ફરવા જાઓ છો ? તમારી આસપાસ કેવા લોકો રહે છે ? આ બધાની અસર તમારા જીવનમાં થાય છે, તે તમે જોઈ શકો છો. પણ ક્યાં કારણ થી થાય છે તે જોઈ શકતા નથી. આપણાં જીવનમાં એક લક્ષ્ય હોય છે જેમ કે કોઈ સારી નોકરીની શોધ માં હોય છે , તો કોઈ પોતાના જીવન ને નવી ઊચાઈ એ લઈ જવા માંગે છે ,તો કોઈ પોતાના જીવનની તકલીફ માથી બહાર નીકળવા માંગે છે. આવી બધી જ ઈચ્છા ને સંતોષવા માટે તેમજ દરેક સપનાને વાસ્તવિક બનાવવા માટે બ્રહ્માંડની ચાવી નો ઉપયોગ કરી રીતે કરી શકાય ?

ચાલો જાણીએ આ 'બ્રહ્માંડની ચાવી' શોધનાર કોણ ?

બ્રહ્માંડની ચાવી શોધનાર નિકોલા ટેસ્લા સર્વિયન અમેરિકન શોધક, ભૌતિકશાસ્ત્રી, મિકેનિકલ એન્જિનિયર, ઇલેક્ટ્રિકલ એન્જિનિયર અને ભવિષ્યવાદી હતા. નિકોલા ટેસ્લા માત્ર એક મહાન શોધક જ નહીં, પણ સંખ્યાઓની રમતમાં નિષ્ણાત પણ હતા. નિકોલા ટેસ્લાને 'લો ઓફ એટ્રેક્શન'માં ઘણો વિશ્વાસ હતો અને તેઓ 3,6, અને 9 સંખ્યાઓને 'લો ઓફ એટ્રેક્શન' સાથે જોડીને તેમના જીવનમાં ઘણા પ્રયોગો કરતા હતા. આ સમય દરમિયાન 369 સંખ્યાઓને 'ટેસ્લા કોડ' પણ કહેવામાં આવ્યો , કારણ કે ટેસ્લા 3, 6 અને 9 નંબરો પ્રત્યે વધુ વિશ્વાસ રાખતા હતા. એવું કહેવાય છે કે નિકોલા ટેસ્લા તેમની ઓફિસ બિલ્ડિંગમાં પ્રવેશતા પહેલા તેમના ત્રણ રાઉન્ડ મારતા હતા. કંઈપણ ખાતા પહેલા, તે પોતાની ખેટને 18 ($3 \times 6 = 18$, $1+8=9$) ને પકીનથી સાફ કરતા હતા. હોટલ કે રેસ્ટોરન્ટમાં તે માત્ર એટલી જ ટીપ આપતા હતા જેને 3 વડે ભાગી શકાય. કોઈ પણ વસ્તુ ખરીદતા પહેલા તે પ્રાઇસ ટેગ પર લખેલી કિમતને 3 વડે ભાગીને પણ જોતો હતો. નિકોલા ટેસ્લા ની આ ટેક્નિક બહુ ઓછા લોકો જાણે છે. કારણ કે આપણે અનુભવ વિના કરી પણ સાચું માની લેતા નથી. તમને વિશ્વાસ ના હોય તો એક ઉદાહરણ આપું કે વીજળી આપણને દેખાતી નથી તો પણ આપણે તેનું બિલ ભરવા જવું પડે છે.

બ્રહ્માંડની ચાવી યથા દૃષ્ટિ તથા શ્રુષ્ટિ

ચાલો ટેસ્લા કોડ 369 ને વિગતો સાથે સમજુએ

અંકશાસ્ત્રમાં પણ 3, 6 અને 9 અંકને સૌથી શક્તિશાળી અને વિરોધ માનવામાં આવે છે. આ સંખ્યાઓને બ્રહ્માંડ તરફથી ઈચ્છા પરિપૂર્ણતાની ચાવીઓ પણ કહેવામાં આવે છે. જો તમે 3, 6 અને 9 નો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો તે જાણો છો તો કોઈપણ કાલ્યનિક વિચારો વાસ્તવિકતામાં ફેરવાઈ શકે છે.

3

નંબર 3 હિંદુ ધર્મોમાં સૌથી પવિત્ર માનવામાં આવે છે. જેમ તમે જાણો છો, ભગવાન શિવની 3 આંખો હતી જે સત્ય, ચિત અને આનંદ દર્શાવે છે, ગંગા, યમુના અનેસરસ્વતી જ્યાં 3 નદીનો ત્રિવેણી સંગમ થાય છે. બિલીપત્રના 3 પાન જે સતોગુણ, તમોગુણ અને રજો ગુણ દર્શાવે છે. આમ 3 નંબરનું મહત્વ ખૂબ જ છે.

6

અંક 6 જ્યોતિષમાં શુક ગ્રહ સાથે જોડાયેલો છે, જે આપણી અંદર રહેલી શક્તિ વિશે જણાવે છે. જો આપણે નંબર 6 ની શક્તિ વિશે સંપૂર્ણ રીતે જાણીએ, તો તે આપણાને આપણા લક્ષ્ય સુધી પહોંચવામાં ધણી મદદ કરશે. પૃથ્વી પર જોવા મળતા તત્વોમાં કાર્બન એક મુખ્ય અને મહત્વપૂર્ણ તત્વ છે. આ રાસાયણિક તત્વનું પ્રતીક C અને અણુ ક્રમાંક 6ણે.

9

ધણી વખત આપણે આપણા ભૂતકાળની નિર્ઝળતાઓથી એટલા ડરી જઈએ છીએ કે આપણે આપણા જીવનમાં વધુ આગળ વધી શકતા નથી. નંબર 9 આપણાને આપણા ભૂતકાળને આપણાથી અલગ કરવામાં મદદ કરે છે અને આપણી અંદરની તમામ નકારાત્મકતાને દૂર કરે છે.

તો આશા છે કે હવે તમે 3, 6, 9 નંબરોની શક્તિઓ વિશે જાણતા હશો. જો આપણે તેનો રોજિંદા જીવનમાં ઉપયોગ કરીએ તો આપણે તે બધું મેળવી શકીએ જે આપણું સ્વખ છે.

ટેસ્લા કોડ 369 અદ્ભૂત નંબર શા માટે ?

0થી 9, 3, 6 અને 9 ની સંખ્યા વિરોધ માનવામાં આવે છે. 3, 6 અને 9 નંબરોને દૈવી અથવા સમગ્ર બ્રહ્માંડની ચાવીઓ કહેવામાં આવે છે. એક વર્તુળ 360 ડિગ્રી છે.

એક વર્તુળ 360 ડિગ્રી છે.	$3+6=9$
360 નો અડધો ભાગ =180	$1+8=9$
180 નો અડધો ભાગ = 90	$9+0=9$
90 નો અડધો ભાગ = 45	$4+5=9$
45 નો અડધો ભાગ =22.5	$2+2+5=9$
22.5 નો અડધો ભાગ =11.25	$1+1+2+5=9$

તમે ઈચ્છો ત્યાં સુધી આ કરવાનું રાખો, દરેક વખતે કુલ 9 થશે. 369 ખરેખર એક અલૃત સંખ્યા છે. આકર્ષણા સિદ્ધાંતમાં સવારે 3 નંબરની ઉર્જા અને દિવસ દરમિયાન નંબર 6ની ઉર્જા અને રાત્રે સૂતા પહેલા નંબર 9ની ઉર્જાનો સમાવેશ થાય છે.

ટેસ્લા કોડ 369 આપણને ઈચ્છા કરવામાં કેવી રીતે મદદ કરે છે?

સવારે ઉઠતાની સાથે ૪, તમારે ડાયરી, નોટબુક અથવા કાગળ પર કોઈપણ એક ઈચ્છા લખવાની છે જે તમે તમારા જીવનમાં પૂર્ણ કરવા માંગો છો. ફક્ત 17 સેકન્ડ માટે તેને અનુભવવા માટે જ્યારે તમારું સંપૂર્ણ ધ્યાન તે ઈચ્છા પર કેન્દ્રિત કરો. તમારા વિચારોમાં ઊંડાડા હોવું જોઈએ. જ્યારે તમે તમારી ઈચ્છા લખી રહ્યા હોવ ત્યારે તે સમયે અનુભવ કરો કે તમે જે ઈચ્છા વિશે વિચારી રહ્યા છો તે પૂર્ણ થઈ ગઈ છે અને તમે તે ક્ષણનો આનંદ માણી રહ્યા છો. તમારા તે સ્વખને અનુભવો અથવા તે કામ જે તમારું સ્વખ છે.

ટેસ્લા 369 કોડ કઈ રીતે કામ કરે છે?

વાસ્તવમાં ટેસ્લા 369 કોડ આપણા અર્ધજાગ્રત ભનને વારંવાર યાદ કરાવતો રહે છે કે તમારું લક્ષ્ય શું છે અને તમારે ત્યાં કેવી રીતે પહોંચવાનું છે અને જો તમે આ સફરની વચ્ચે ભટકાઈ જાવ તો પણ આ કોડ તમને ફરીથી યાદ કરાવે છે અને તમે સાચા છો. તમને માર્ગ પર લાવવામાં મદદ કરે છે.

- જો તમે આ 21 દિવસ માટે કરો છો, તો તમે $3(2+1=3)$ ની ઉર્જાપ્રાપ્ત કરો છો.
- જો તમે 33 દિવસ કરો છો, તો તમે $6(3+3=6)$ ની ઉર્જાપ્રાપ્ત કરો છો.
- જો તમે 45 દિવસ કરો છો તો તમે મેનિફેસ્ટમાં 9 ની ઉર્જાપ્રાપ્ત કરો છો ($4+5=9$).

ઉપસંહાર :

આકર્ષણા કાયદાથી ઘણા લોકોનું જીવન બદલાઈ ગયું છે. તમે પણ આનો પ્રયાસ કરીને જોઈ શકો છો. તમે પણ જલ્દી જ તમારા સપનાઓને તમારા જીવનમાં આકર્ષિત કરીને તમારા સપનાનું જીવન જીવી શકો છો. જો તમે આકર્ષણા કાયદામાં માનતા હોવ તો તમારે તેનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ. તેને અજ્માવવામાં તમને દરરોજ માત્ર 5 મિનિટ લાગશે.

(નોંધ : આર્ટિકલ લેખકે અલગ અલગ માધ્યમોથી સંશોધન કરીને પ્રસ્તુત કરેલ છે.)

lakhanikrupa88@gmail.com

Image Source : Web/Internet

જિતેન્દ્ર અમ. ટાંક "કવિ જિમ"
ડીસા

ભારતની પ્રથમ શિક્ષિકા

રાષ્ટ્રરળન સાવિત્રીબાઈ જોતિરાવ ગોવિંદરાવ ફૂલે

૧ ૧૯૬નું વર્ષ. હું મારા મામાના ગૃહે પાલી મારવાડ ગયો હતો ત્યાં ભીત પર એક લાલ પાઘડીવાળા મહાપુરુષની તસવીર ટીગાડેલી હતી. મેં મારા મામાને પૂછ્યું, મામા... .

આ છબી કોની છે ? મામાએ મને કહ્યું તું કઈ ચોપડી ભણે છે ? મેં કહ્યું, મામા... . કોલેજના છેલ્લા વર્ષમાં ! મામાએ મને કહ્યું, તને હજુ સુધી ખબર નથી કે આ છબી કોની છે ? મેં ના પાડી એટલે મામાએ ગૌરવભેર મને કહ્યું કે આ તો આપણા માળી સમાજના મહારાષ્ટ્રના એક એવા સંત જેવા શિક્ષણપ્રેરી અને સમાજસુધારક હતા જેમણે દેશ અને દુનિયામાં માળી સમાજનું નામ રોશન કર્યું છે અને તેમનું નામ છે જોતિરાવ ગોવિંદરાવ ફૂલે ! મારા કોલર હાઇડ્રોલીક સિસ્ટમથી ટ્રોલી ઊંચકાય એમ ઊંચા થઈ ગયા. ત્યારબાદ મેં જોતિબા ફૂલે વિશે ખૂબ વાંચ્યું અને બે ત્રણ લેખ પણ લખ્યા અને તે ગુજરાતના અગ્રગણ્ય વર્તમાનપત્ર અને સામયિકિમાં પ્રકાશિત પણ થયા. જોતિબાને ભારતમાં સામાજિક કાંતિના પિતામહ ગણવામાં આવે છે. જ્યારે ગાંધીજી ફક્ત 19 વર્ષના હતા ત્યારે તો જોતિબાને મહારાષ્ટ્રના કોલીવાડા મુકામે 'રાષ્ટ્રપિતા'ના મહામૂલા બિરુદ્ધ વડે નવાજવામાં આવ્યા હતા. ગાંધીજી પણ કબૂલ કરતા હતા કે સાચા 'મહાત્મા' તો જોતિબા ફૂલે જ હતા ! સંવિધાનના ઘડતરમાં અહમ ભૂમિકા ભજવનાર ડોક્ટરેટ ભીમરાવ રામજી આંબેડકર સાહેબ પણ જોતિબાને ગુરુ માને છે ! જોતિબાએ લખેલ 'ગુલામગીરી' પુસ્તક મહારાષ્ટ્રના પૂર્વ મુખ્યપ્રધાન છગન ભુજબળે અમેરિકાના તત્કાલીન રાષ્ટ્રપ્રમુખ બરાક હુસેન ઓબામાને બેટ આઘ્યું હતું. જોતિબાએ સત્યશોધક સમાજ નામે સંસ્થાની 1873માં

સ્થાપના કરી હતી.

પણ આજે વાત કરવી છે તેમની ધર્મસંગ્રહીની સાવિત્રીબાઈ ફૂલેની... લક્ષ્મીબાઈ ખંડોળ નાવસે પાટીલના ગૃહે 03.01.1831ના રોજ સાવિત્રીબાઈ ફૂલેનો જન્મ થયો હતો. 13 વર્ષના જોતિબા સાથે 9 વર્ષની ઉંમરે સાવિત્રીબાઈના લગ્ન થયા હતા ! સાવિત્રીબાઈ લગ્ન પહેલાં સાવ અભણ હતા પણ કહેવાય છે કે જેમને ભણવું છે તેમને ઉંમરનો કોઈ બાધ નડતો નથી ! વર્તમાન સમયમાં એવું જોવા મળે છે કે લગ્ન પછી સમજુ પતિદેવ તેની પત્નીને આગળ અભ્યાસ માટે સાનુકૂળ સંજોગોનું સર્જન કરે છે પણ શરત એ છે કે પત્ની ભણેલી તો હોવી જોઈએ ને ! અર્થાત લગ્ન પછીનો ભણતર ખર્ચ પતિદેવ ઉપાડે પણ જોતિબા જેવો ભલો માણસ ક્યાંય ઈતિહાસમાં જોવા મળતો નથી જેણે અભણ સાવિત્રીબાઈને પાયાથી ભણવવાનું-અક્ષરજ્ઞાન આપવાનું શરૂ કર્યું અને એ બીજ વટવૃક્ષમાં પરિણામ્યું ! ધરકામ કરવાની સાથે સાથે સાવિત્રીબાઈએ ભણવવાનું ચાલુ રાખ્યું. સ્વ માટે જ ન ભણી પણ સ્વયં ભણીને 18 વર્ષની ભણવાની ઉંમરે તો 03.01.1848ના રોજ અલગ અલગ શાતિની નવ દીકરીઓને પ્રવેશ આપીને શાણા પણ શરૂ કરી દીધી હતી. ધન્ય છે સંધર્ષ કરીને સશક્ત બનેલી મક્કમ મનોબળધારી ભારતની પ્રથમ મહિલા કેળવણીકાર જેણે 19મી સદીમાં મહિલા સશક્તિકરણનું જીવલંત ઉદાહરણ પૂરું પાછ્યું હતું. કહેવાય છે કે સાવિત્રીબાઈ ભણવવા જતા ત્યારે કહેવાતા ઉજળિયાત વર્ગના નાનું મગજ ધરાવતા મોટા માણસો તેમને અતિ હેરાન પરેશાન કરી મૂકતા. સાવરણા છાપ પ્રકૃતિ ધરાવતા કહેવાતા સવણો તેમની

સાડી પર ગંદુ ફેક્તા અને ક્યારેક અનુચિત કંકરીયાળો કરતા, ગાળો પણ બોલતા પરંતુ ધ્યેય પર સંપૂર્ણ ધ્યાન આપીને તેઓ સ્વકાર્ય પ્રવાહિત રાખતા. સાવિત્રીબાઈ નિશાળે જઈને મેલી માનસિકતા વડે ભલિન થયેલી સાડી ઉતારીને ઘરેથી લઈ ગયેલ અન્ય સાડી ધારણ કરતા અને પોતાના વિદ્યાર્થીઓને મનથી જ નહિ પણ દિલથી ભજાવતા. એમ કરતાં કરતાં સાવિત્રીબાઈ પોતાના સંરક્ષક, સમર્થક, પતિ, ગુરુ અને મિત્ર એવા જોતિબાના માર્ગદર્શન અને સાથ સહકારથી પોતાના ધ્યેય તરફ આગળ વધતા ગયા. કહેવાય છે કે તત્કાલીન સરકારે તેમનું ઉચિત સન્માન કર્યું હતું અને એક જ વર્ષમાં જોતિબા સાથે રહીને બીજી પાંચ શાળાઓ શરૂ કરી દીધી હતી. 19મી સદીમાં દીકરીઓ માટે શિક્ષણ સ્વખ સમાન હતું કદાચ શાપિત ગણાતું અને અવશ્ય પ્રતિબંધિત હતું ત્યારે આ વીરાંગનાએ

બ્રાહ્મણવાદના વિરાટ માનસિક વાવાઝોડામાં
સામા પ્રવાહે ચાલીને મહિલાઓને શિક્ષણ

આપી સ્વહક્ક પ્રત્યે સજાગ

બનાવી. તેણી નારી મુક્તિના

આંદોલનની પ્રણેતા

બની. સાવિત્રીબાઈ મરાઠી

ભાષાની આદિ કવિયત્રી અને

આધુનિક મરાઠી કાળની

અગ્રદૂત ગણાય છે. તેણીએ

સમાજમાં વ્યાપ્ત જ્ઞાતિપ્રથા

સતીપ્રથા બાળવિવાહ

કુરિવાજો વ્યસન શોખણ

વગેરેમાંથી રાષ્ટ્રને મુક્તિ

અપાવવા બીજું જરૂર્યું

હતું અને તેમાં ધણા

અંશે ફૂલે દંપત્તિ

સફળ પણ રહ્યું

હતું. શિક્ષણથી

વંચિત મજૂરો

માટે રાત્રી

શાળા શરૂ કરી

હતી ! 19મી

સદીમાં

દલિતોની

ભૂંડી

હાલત

હતી.

કોલેજકાળમાં અભ્યાસ દરમિયાન જાણેલું કે શૂદ્રોને થૂંકવા માટે ગળામાં હાંડી ધારણ કરવી પડતી અને કમરમાં ઝાડુ રાખવું પડતું કેમકે કહેવાતા સવર્ણને દલિતોના જમીન પર પડેલા થૂંક અને ભૂમિ પરના પદ સ્વર્ણ વડે અભડાઈ જવાનો સવિશેષ ડર હતો ! આવી માનસિકતા વાળા યુગમાં ફૂલે દંપત્તિ પર શું નહિ વીત્યું હોય. કલ્પના માત્ર ધૂજાવી દે તેવી છે. મહિલાઓને અને નિઝન જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓને ભજાવવા કાજે ફૂલે દંપત્તિ સ્વ ગૃહ ત્યાગ કરીને બુદ્ધ પરાપરાને અનુસર્યા હતા. આવા બલિદાનની વાત જેવા તેવા માણસને ગળે પણ ન ઉતરે પરંતુ તે વરવી અને નગ્ન વાસ્તવિકતા હતી. દલિતોને ગામના ફૂલેથી જલપાન કરવા પર મનાઈ હોવાથી દયાળુ ફૂલે દંપતીએ સ્વ શ્રમ વડે ફૂલો ખોદીને દલિતોને અર્પણ કર્યો હોવાનું જાણવા મળે છે ! પતિની સાથે જ્ઞાતિબો મિલાવી જનજાગૃતિ કેળવી તેઓ સાચી

કેળવણીકાર બન્યા હતા. નિઃસંતાન ફૂલે દંપત્તિ

નિરંતર સમાજ અને રાષ્ટ્ર ઉદ્ધારની પ્રવર્તિ કર્યે

જતું હતું પણ માતૃ હૃદય હંમેશા સંતાન જંખતું હોય છે તેથી ફૂલે દંપતીએ

કાશીબાઈ નામની વિધવા મહિલાના

સંતાનને દંતક લીધું. ‘યશવંત’

નામકરણ કરાવ્યું, ભજાવી

ગણાવીને દાક્તર બનાવ્યો અને

જોતિબાએ વસિયતનામું પણ

તૈયાર કરાવી દીધું હતું જે

અનુસાર સંપત્તિ પર

યશવંતને જ લાગભાગ

હક્ક હિસ્સો મળવાનો

હતો પણ યશવંત આડે

માર્ગ જાય તો તેને

અમુક સંપત્તિ

આપીને બાકીની

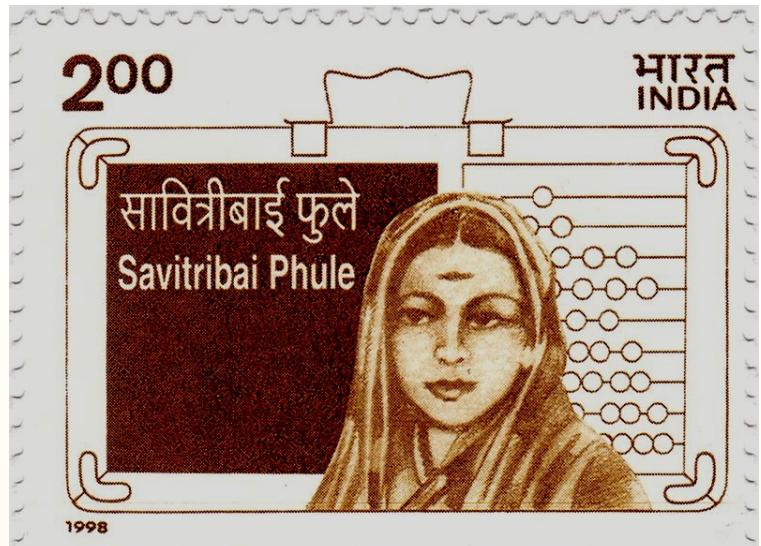
દાનમાં આપી

દેવી તેવો ઉલ્લેખ

વसિયતનામામાં અવશ્ય કરાયો હતો ! અમુક સમય પછી અવસ્થા પણ તેનું અસલી સ્વરૂપ દેખાડતી હોય છે તે અનુસાર જોતિબાને લક્વો થયો. જમણો હાથ વિવશ થઈ ગયો પણ હારે તો જોતિબા શેના ? ડાબા હાથથી પણ સમાજ સુધારકે સાહિત્યસર્જન ચાલુ રાખ્યું અને એક પુસ્તકનું નવસર્જન પણ કર્યું. પરંતુ કદાચ કુદરતને વધુ વય મંજૂર નહિ હોય ! જોતિબાએ સ્વજનોને બોલાવીને મનિચ્છા પ્રગટ કરી અને જળાયું કે હવે કોઈ મારા સ્વાસ્થ્ય કાજે ખોટા ખર્ચ કરશો નહિ. મારે જવાનો સમય પાકી ગયો છે. નાહકનો શોક પણ વ્યક્ત કરશો નહિ. જાતસ્ય હિ દ્વાવો મૃત્યુ ! અને જોતિબાએ સદાને માટે આંખ ભીંધી દીધી અને વીર નારી સાવિત્રીબાઈએ સામાજિક રૂઢિઓની જરાય પરવા કર્યા વગર પતિદેહને મુખાંનિ આપી અને પતિની ઈંછા અનુસાર બાકીનું કાર્ય સ્વ સુંધ પર ઉપાડી લીધું જે શેષ સાત વર્ષ સુધી પ્રવાહિત રહ્યું. 1896માં દુષ્કાળ પણ્યો અને બીજા વર્ષે ઘેગ ભરકી રોગ ફાટી નીકળ્યો તેમાં દર્દિઓની સેવા કરતા કરતા સાવિત્રીબાઈ પણ રોગશ્રસ્ત બન્યા અને 1897ની 10 માર્ચે આ ફાની દુનિયાને અલવિદા કહી દીધી. જ્ય હો સન્નારી સાવિત્રીબાઈ ઝૂલેનો જેમના કારણે આજે મહિલા સશક્તિકરણનો ઘ્યાલ અસ્તિત્વમાં આવ્યો એમ કહીએ તો જરાય અતિશયોક્તિ નહિ જ ગણાય...

jmtank347@gmail.com

Image Source : Web/Internet

જાતસ્ય હિ દ્વાવો મૃત્યુ !

જુલી સોલંકી
લેખિકા, M.A
ભુજ-કચ્છ

આ ધુનિક યુગ એટલે જડપી યુગ. દરેક કામ આજે ટેકનોલોજીએ સંભાળ્યું. છતાં માનવી સમયના કાંટે ભાગી રહે છે. પોતાના નાનામાં નાના કાર્ય માટે માટે ડિજિટલ માધ્યમનો ઉપયોગ કરે છે. સૂર્ય ઉગતાંથી લઈને દિવસના અંત સુધી એક ક્ષણ પણ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કર્યો વિના નથી રહી શકતો; એની આદત પડી ગઈ. આની સાથે ખોટી સંગતના કારણે ખોટાં માર્ગ દોરાઈ જાય છે અને પોતાના જીવનમાં ન કરવા જેવા કાર્યો કરી બેસે છે.

સાયબર એટલે કમ્પ્યુટરના માધ્યમથી

લીધે વિકૃત
બની જાય
છે અને એ
વિકૃતિ અને
ખરાબ કૃત્ય
કરવા પ્રેરે છે.
'

'સાયબર
કાઈમ' નો અર્થ
એવો થાય છે કે,
' કોઈ
વ્યક્તિ બદલાની ભાવના સાથે પ્રત્યક્ષ
નહિં; પરંતુ પરોક્ષ રીતે ડિજિટલ
માધ્યમના ઉપયોગ દ્વારા છેતરે છે.'
ટુંકમાં, મોબાઇલ, કોમ્પ્યુટર, લેપટોપ,

માનવીમાંસમજ્ઞાશક્તિનો
અભાવ જોવા મળે છે. કેટલી હદે કાઈમનો
વિસ્ફોટ થયો છે અને એમાં ફસાઈ
ગયેલાઓની વેદના આપણો ન કહી
શકીએ. માત્ર સમજી શકીએ. હવે,
આપણો સાયબર કાઈમ કેવી રીતે અને ક્યા

સાયબર કાઈમ

"ટેકનોલોજીમાં માનવી વિકૃત બન્યો;
ડિજિટલ માધ્યમથી ગુનાઓને પ્રેર્યો"

સંસ્કૃતિ, માહિતી તકનીકને વાસ્તવિકતા સાથે સંબંધિત હોય અને એની લાક્ષણિકતા ડિજિટલ સ્વરૂપે નિર્માણ પામી હોય તેને 'સાયબર' કહે છે.

'કાઈમ' એ અંગ્રેજ શબ્દ છે. જેનો શાબ્દિક અર્થ થાય છે, 'ગુનો'. 'કાઈમ' ની વ્યાખ્યા બાંધતાં, 'વ્યક્તિ બદલાના ભાવથી, અનિયાએ કે ખરાબ સંગના

ટેબલેટ દ્વારા ઇન્ટરનેટના માધ્યમ વડે કોઈપણ પ્રકારની લાલચ, છેતરપીડી, ધાક-ધમકી, નાણાકીય ફોડ, અપમાનજનક ભાષાનો ઉપયોગ, પાસવર્ડ કે અન્ય ડિજિટલ તેટાની ચોરી કરવી જેવા ગુના એટલે સાયબર કાઈમ.

સાયબર કાઈમમાં વધારો આજના તકનીકી યુગમાં થઈ રહ્યો છે. આજે

થાય છે એની માહિતી મેળવીશું.

અજાણ્યાં નંબરથી આવેલ ફોનના કારણે તે આપણી પાસેથી OTP મેળવીને બેંક બેલેન્સ ખાલી કરી નાબે છે.

કોઈ મહિલાની બદનામીના બદલામાં સોશિયલ મીડિયામાં પ્રસારિત કરવાની ધમકી મળે છે.

ઈમેઇલ આઈડીથી આવતાં મેઈલની

વातमां आवी जવाथी सामे पक्षे રૂપिया
પડावી લे છે.

કોઈ વ્યક્તિને નુકશાન
પહોંચાડવાના હેતુથી એની સોશિયલ
મીડિયાની આઈડી હેક કરી શકે છે,
ખરાબ ફૂટ્ય કરવા પ્રેરાય છે. વગેરે...

આવી રીતે થતાં ગુનાઓ માટે કોણ
જવાબદાર ? એવો પ્રશ્ન સતત ભૂંઘવણમાં
મૂકી દે છે. માનવી એક સમાજમાં રહે છે.
સમાજમાં રહીને જ પોતાનાં કાર્યો સુચારુ
વ્યવસ્થાની સાથે કરવાના હોય છે. જ્યારે
એ વ્યવસ્થા ખોરવાય છે; ત્યારે તે વિકૃત
બની જાય છે અને એ વિકૃતિ તેને ગુનો
કરવા પ્રોત્સાહન આપે છે. આવા
સંજોગોમાં વારસો અને વાતાવરણ
મહત્વપૂર્ણ ભાગ ભજવે છે. વરસો-
વાતાવરણ એટલી હુદે અસર કરે છે કે
માનવી પોતાની ભાન સુધા ભૂલી બેસે છે.
ખોટી સંગતે ચીને ખરાબ કર્મ અને સારા-
શ્રેષ્ઠ લાગે છે. ત્યારે જે પરિસ્થિતિ ઉદ્ભવે
છે અને આપણે ગુનો કહીએ છીએ.

સાયબર કાઈમના અટકાવ અને
નાખૂદી કરવા માટે સાયબર કાઈમની
બ્રાન્ચે બૈંકું હાથ ધર્યું. એમનો એજ પ્રયાસ
રહ્યો કે સાયબર કાઈમને લગતા ગુનાઓ
અટકાવવા. સાયબર કાઈમના વધતાં જતાં
કેસના કારણે વિવિધ શહેરોમાં બ્રાન્ચ
ગુલ્બી કરવી અનિવાર્ય અને આવશ્યક
બની ગઈ. આ બ્રાન્ચમાં કેસ
દાખલ થયાં બાદ અનું સ્પષ્ટ
અને સચોટ નિરાકરણ
લાવે છે. જે વ્યક્તિ
દબાઈ ગયો છે,
કચડાઈ ગયો છે
અને યોગ્ય ન્યાય
મળે છે.

કોઈ પણ
સમસ્યા જ્યારે
ઉદ્ભવે છે; ત્યારે
એની સાથે
ઉકેલ પણ
પાછળ

પાછળ દોષું આવે છે. સાયબર કાઈમને
અટકાવવા માટેના કેટલાક ઉપાયો નીચે
મુજબ દર્શાવ્યા છે:

- સૌપ્રથમ નજર નાખીએ તો આવા
કેસ યુવા વર્ગ દ્વારા થતાં જોઈ શકાય છે,
ત્યારે સાચા માર્ગ યુવાઓને દિશા
બતાવવાના કાર્યક્રમ કરવા જરૂરી બને છે.

- આજે નાના બાળકને પણ
ટેકનોલોજીની આદત પડેલી જોવા મળી
છે, સારા-નરસાની જાણ હોતી નથી. માટે
માતા-પિતા, વડીલ, શિક્ષક અથવા કોઈ
માર્ગદર્શક દ્વારા સમજવવાના પ્રયાસો
કરવા જોઈએ. જેથી ખરાબ વિચારો દૂર
થાય.

- પોતાના

બાળક, મિત્ર કે સ્નેહીઓને ખોટી સંગત
કરતાં અટકાવવા.

- જો માનવી સાચી દિશા તરફ દોરી
જશે, તો દેશમાં ગુનાઓનું પ્રમાણ ઓછું
થતું જશે.

-ક્યારેક માનવીની વૃત્તિ એટલે
માનસિકતા જવાબદાર હોય છે.
માનસિકતા એક એવો રોગ છે; જેને
જાણવું જરૂરી છે. માનસિકતાના કારણે
ખરાબ ફૂટ્ય કરવા માનવી પ્રેરાય છે. માટે
વ્યક્તિને વાતાવરણ સ્વસ્થ-સુચારુ મળવું
જોઈએ.

આમ, સાયબર કાઈમને
અટકાવવાના પ્રયાસો જરૂરી બની ગયા
છે. ડિજિટલ માધ્યમનો ઉપયોગ કરીએ એ
ઉત્તમ છે; પરંતુ તેનો કેવો ઉપયોગ કરવો
એ આપણા હાથમાં છે.

julisolanki110@gmail.com

Image Source : Web/Internet

નિમુ ચૌહાણ "સાંજ"

લેખિકા, B.A

જામનગર

સુ સવારા ભરતા ઠંડાગાર શિયાળામાં
આમ જુઓ તો ફુલોની મૌસમ
ચૌમેર મધ્યમધવા લાગે છે, અવનવા અનેકો ફુલો એવા
પણ છે જે શિયાળામાં વધુ જોવા મળે છે,

આપણે ત્યા સારા નરસા દરેક પ્રસંગોપાત ફુલો પણ્ણો નો
ઉપયોગ વૈદિકકાળથી જોવામળે છે. પણ શુ ક્યારેય એવો વિચાર
આવ્યો ખરા કે આ ફુલો પણ્ણો મા અલગ અલગ રંગો કેવી રીતે
હોતા હશે શુ હશે આની કરામાત તો ચાલો થોડુ તેના વિશે
માહીતગાર થઈએ.

સામાન્ય રીતે ફુલોના મોટા ભાગના પણ્ણો લીલા રંગના હોય
છે કેટલાક લાલ અને પાનખરમા પીળા રંગના હોય છે પરંતુ ફુલ
અલગ અલગ રંગના હોય છે તેના પાછળ પણ એક ખાસ કારણ
હોય છે પ્રકૃતિમા ઋંતુ મુજબ અલગ અલગ ફુલો ખિલતા હોય છે
દરેક ફુલોની પોતાની આગવી ઓળખ હોય છે કોઈ ફુલ પોતાની
સુગંધ માટે તો કોઈ પોતાના રંગો ના આબેહુબ શાણગારથી
આકર્ષક લાગે છે.

ાંખોને મનમોહક

લાગતા ફુલોના રંગો મા સુર્ય
પ્રકાશ એક મહત્વનો ભાગ
ભજવે છે એ તમને ઘ્યાલ
છે ? સુર્ય પ્રકાશમા સાત
રંગો હોય છે, વાદળી,
લીલો ,પીળો, બ્લુ ,આસમાની, નારંગી, અને લાલ એમ સાત રંગો
મેઘધનુષ્ય મા જોવા મળે છે એમ જ આ રંગ ફુલ પાદડા
પતંગિયામા જોવા મળે છે. સુર્યના સાત રંગો ક્યારેય પરાવર્તિત
થતા નથી જેથી કોઈ વસ્તુ કોઈ એક રંગને શોખીને બાકીના રંગોને
પરાવર્તિત કરે છે સુર્ય પ્રકાશનો સફેદ રંગ પારદર્શક વસ્તુમા હોય
છે એવી જ રીતે રંગબેરંગી ફુલોમા પણ સુર્યપ્રકાશ નો કોઈ એક
રંગ શોખવાની શક્તિ હોય છે જ્યારે સુર્ય ના કિરણો ફુલો પર પડે
છે ત્યારે ફુલોની આંતરીક શક્તિમા સફેદ રંગ મિશ્રિત થાય છે.

ફુલ છોડ પાંદડા રંગોનું રોમાંચ

વનસ્પતિમાના પાંદડા ફુલો ડાળી તેમા રહેલા દ્રવ્યક્ષણો
અનુસારના હોય છે જેમા પાંદડામા લીલા રંગનુ કલોરોપાસ્ટ
હોવાથી તેનો રંગ લીલો હોય છે વનસ્પતિમા બધા ભાગોને રંગ
આપવાનો હેતુ જુદો જુદો છે જેમા કલોરોફીલ એ વનસ્પતિના
ખોરાક નુ કારખાનુ હોય છે જેથી પાંદડા સુર્યપ્રકાશને શોખી ખોરાક
બનાવવાનુ કામ કરે છે એટલે તેનો રંગ લીલો હોય છે. અને
પાનખરના વાયરે પાન સુક્કા થઈ જાય છે.

આમ જોવા જઈએ તો પ્રકૃતિના રંગોનુ રોમાંચ અનેરુ છે
જેટલુ જાણીએ એટલુ થોડુ પડે.

" રંગના બાગબાનમાં એક અલગારી રંગમાં રંગાઈ જવુ,
કોઈનામાં નહી અંતઃમન રંગે પારાવાર અનંત ઘોળાઈ જવુ. "

nimuchauhan111@gmail.com

હેમલ ઠાકોર

M.Sc, પ્રાથમિક સારવાર કેન્દ્ર

અમ્રાવાટ

માનસિક સ્વાસ્થ્ય

સ્વા

સ્વાસ્થ્ય એટલે કે તંદુરસ્તી ની વાત આવે એટલે આપણે સૌથી પહેલા શારીરિક સ્વાસ્થ્ય ને જ ધ્યાન માં લેતા હોઈએ છીએ.

પરંતુ સંપૂર્ણ રીતે આપણે સ્વસ્થ ત્યારે જ કહેવાય જ્યારે આપણા શારીરિક સ્વાસ્થ્ય સાથે આપણું માનસિક સ્વાસ્થ્ય પણ સારું હોય. શારીરિક અને માનસિક બંને રીતે સ્વસ્થ હોય તે વ્યક્તિ સ્વસ્થ કહી શકાય.

આપણે આ વર્ષની શરૂઆતમાં સૌથી અગત્યનો મુદ્દો માનસિક સ્વાસ્થ્ય વિશે ચર્ચા કરીશું.

માનસિક સ્વાસ્થ્ય એમાં આપણી ભાવનાત્મક અને સામાજિક એમ તમામ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે. આપણી આસપાસ થતાં ફેરફારો તથા દરેક વાતોની અસર આપણાં વિચારો પર થાય છે પરંતુ દરેક નાની નાની બાબતોની અસર આપણાં મગજ તથા મન પર અસર કરવાં લાગે ત્યારે આપણું માનસિક સ્વાસ્થ્ય બગડે છે.

હકારાત્મક અર્થમાં જોઈએ તો માનસિક સ્વાસ્થ્ય એટલે વ્યક્તિગત રીતે સારો આધાર તથા સમુદાય કે સમાજ માટેની અસરકારક કામગીરી. શારીરિક રીતે સ્વસ્થ હોવા છતાં જો આપણે માનસિક રીતે સ્વસ્થ ન હોઈએ તો આપણે જીવનનો કોઈ પણ રીતે સાચો આનંદ માણી શકતો નથી.

ર૧મી સદીમાં વધતાં જતા કામ અને કામ સાથે વધતી જતી ટેકનોલોજીને કારણે માનવીમાં સતત કાર્યશીલ અને ચિંતામાં જોવા મળતાં હોય છે. આધુનિક તથા ભૌતિક સુખ સમૃદ્ધિની પાછળ જાણે હરીફાઈ ચાલી રહી હોય તેવી જીવનચર્ચા થઈ જવાને કારણે માનવી સતત ચિંતામાં તથા કામના ભારણ હેઠળ દબાયેલો રહે છે. આજના જમાનામાં પ્રગતિની સાથે સાથે માનવીનું સાચું સુખ અને શાંતિ ખોરવાઈ ગઈ છે. તમામ સુખ સમૃદ્ધિ હોવા છતાં સતત માનસિક તણાવમાં લોકો જીવતા હોય છે એમાં પણ ટેકનોલોજીનો

વધારે પડતો ઉપયોગ આધુનિક ઉપકરણોની લત અને સોશિયલ મીડિયાને લીધે માણસો એકલતાનો અનુભવ કરે છે. પરિવાર તથા મિત્રોથી દુર થઈ જાય છે સતત મોબાઇલના ઉપયોગને કારણે ચિંતા માનસિક તણાવ અને અનિંદ્રાનો ભોગ બને છે. આવી જીવનશૈલીને કારણે આજના સમયમાં માનસિક બીમારીઓનું જોખમ વધે છે.

માનસિક સ્વાસ્થ્ય એટલે મગજની કોઈ ગંભીર બીમારીઓ જ નહીં પરંતુ સતત ચિંતામાં રહેવું, સતત ભય તથા અસુરક્ષામાં જીવતા લોકોનું પણ માનસિક સ્વાસ્થ્ય બરાબર નથી એજ કહી શકાય. આવા લક્ષણો માનસિક સ્વાસ્થ્ય પર વિપરિત અસર કરવાની સાથે સાથે ધીરે ધીરે માનસિક બીમારીઓ તરફ લઈ જાય છે માનસિક સ્વાસ્થ્ય વધારે બગડે તો માનસિક બીમારીઓ નો ભોગ બનતા વાર લાગતી નથી. ઘણી માનસિક બીમારીઓ વારસાગત પણ હોય છે. આમ જોઈએ તો માનસિક અને શારીરિક સ્વાસ્થ્ય એક બીજા સાથે પરસ્પર રીતે જોડાયેલ છે. હાલના સમયમાં માનસિક સ્વાસ્થ્યને સૌથી વધુ અસર કરતી બીમારી ડિપ્રેશન છે.

માનસિક સ્વાસ્થ્ય આપણાને તથા આપણાં આસપાસના લોકો સાથેની પ્રતિક્રિયા તથા વ્યવહાર પર પણ અસર કરે છે રોઝંડી ક્રિયાઓ તથા રોજિંડા જીવનમાં તેની અસર જોવા મળે છે.

માનસિક સ્વાસ્થ્ય ને અસર કરતા પરિબળો.

- વ્યક્તિ ની સામાજિક તથા આર્થિક સ્થિતિ
- એકલતા
- કૌટુંબિક સમસ્યાઓ
- સતત ચિંતામાં રહેવું
- સતત કામનું ભારણ તથા જવાબદારીઓ
- વધારે પડતો લાગણીશીલ સ્વભાવ
- માનસિક રીતે નબળાં હોવું
- પરિસ્થિતીને સ્વીકારવાની ઓછી ક્ષમતા

આજ ના સમયમાં સારા સક્ષમ અને ભણોલાં ગણોલા લોકો પણ સરળતાથી ડિપ્રેશનનો શિકાર બની જતા હોય છે. માનસિક સ્વાસ્થ્ય પર અસર થતી લાગે તો સમયસર માનસિક રોગોના ડોક્ટરની સલાહ લેવી જોઈએ અને યોગ્ય સમયે તેની સારવાર કરાવવી જોઈએ.

માનસિક રોગના લક્ષણો:-

- ભૂખ ન લાગવી
- ઉંઘ ન આવવી
- સતત વિચારોમાં રહેવું
- પ્રત્યેક વસ્તુ કે વ્યક્તિથી અણગમો
- સતત કોઈ ભય હેઠળ જવવું
- અગત્યના કામ અને વાતો વારંવાર ભૂલી જવા
- યાદશક્તિ પર ઉડી અસર

આ બધા લક્ષણો લાંબા સમય સુધી જોવા મળે તો સમયસર સારવાર કરાવી જોઈએ.

કાઉન્સિલર જોડે
કાઉન્સિલિંગ તથા સમજાવાથી વ્યક્તિ ઝડપથી સારું થઈ શકે છે પરંતુ જો આ બાબતો ધ્યાનમાં ના લેવામાં આવે તો લાંબા સમય પછી માનસિક બિમારીઓ અને જોડે શારીરિક રોગોનો પણ સામનો કરવો પડે છે.

માનસિક રોગો ને દૂર રાખવા માટેના ઉપાયો:-

ડિપ્રેશન હોય કે તેના જેવી અન્ય બિમારીઓ પરંતુ રોજની જીવનરૈલીમાં સુધારો કરવાથી ચોક્કસપણે ફાયદો થાય છે. જે માનસિક દર્દીઓ છે એમને ખાસ આ ઉપાયો કરવા જ જોઈએ પરંતુ તંદુરસ્ત વ્યક્તિઓ પણ તે અપનાવે તો ઘણા ફાયદકારક સાબિત થઈ શકે.

- ચિંતા સતત કરવી નહીં.
- સવારે વહેલાં ઊઠી યોગ પ્રાણાયામ કરવા.
- વહેલી સવારે શુદ્ધ વાતાવરણમાં ચાલવા જવાની ટેવ પાડવી.
- નિયમિત કસરત અને ઓછામાં ઓછો ૧૫-૨૦ મિનિટનો વ્યાયામ અને સામાન્ય કસરત કરવી.
- સમયસર ભોજન અને સૂવાની ટેવ પાડવી.
- પૂર્તી ઉંઘ લેવી.

- સોશિયલ મીડિયા તથા ટેકનોલોજીનો મર્યાદિત ઉપયોગ કરવો.
- કામ પૂરું ખાનિંગ કરીને સમયસર પૂરું કરવું અને વધારાનો સ્ટ્રેસ ના લેવો.
- સમયાંતરે ઈન્ડોર અને આઉટોર રમતો થતા શારીરિક કસરત થાય તે માટે ની એક્ટીવિટીસમાં ભાગ લેવો

૨૧મી સદીમાં શારીરિક સ્વાસ્થ્યની કાળજી રાખવી જેટલી જરૂરી છે એટલું જ મહત્વ દરેક વ્યક્તિ એ પોતાના માનસિક સ્વાસ્થ્ય માટે પણ આપવું જોઈએ અને બીજાને પણ તેના વિશે જાગૃત કરવા જોઈએ. લક્ષણો લાંબા સમય સુધી જોવા મળે તો સમયસર સારવાર કરાવી જોઈએ.

thakorhemal91@gmail.com

Image Source : Web/Internet

જ્યોતિ આચાર્ય
સાહિત્યકાર, શિક્ષિકા
અમદાવાદ

અંધશ્રેષ્ઠાનો ઉધાડ

એ નઘોર અંધારું સમગ્ર વાતાવરણને દબોચી બેહું હતું. માંડલથી માલણપુરનાં રસ્તે એક રાહદારી ચાલ્યો આવતો હતો. એનાં હાથમાં એક નાળિયેર હતું. માથે સફેદ ફાળિયું, જભ્બો ને ધોતી. કાનજી મૂળ તો માલણપુરનો જ વતની. વર્ષો પહેલાં થયેલ ઝડપાની આજે કોઈમાં અંતિમ તારીખ હતી. સવારથી જ એ શહેરમાં હતો. સાંજે જ્યારે ચુકાદો એની તરફેણમાં આવ્યો ત્યારે એ હરખધેલો થઈ ગયો હતો. સવારે ઊઠીને એણે મનોમન સંકલ્પ કર્યો હતો કે જો ચુકાદો એનાં પક્ષમાં આવે તો એ ધેર જઈ, કુણદેવીનું નાળિયેર વધેરી પછી જ પાણી પીશો.

કાનજીએ માંડલની બજારમાંથી, કાને માંડી, ખખડાવી એક પાણીભરેલ નાળિયેર લીધું. હરખમાં ને હરખમાં એ પોતાની થેલી પણ કોઈમાં જ ભૂલી ગયેલો. હાથમાં જ નાળિયેર લઈ એ ચાલતો થયો ત્યારે ખાસ્સો અંધકાર ધરતી પર ઉતરી આવ્યો હતો. માલણપુર જતી છેલ્લી બસ પણ નીકળી ગઈ હતી. એ વખતે પ્રાઈવેટ વાહનોનો અભાવ હતો. કોઈ ટ્રેક્ટર વગેરે નીકળે તો મેળ પડે. ભાગ્યે જ કોઈ વાહન આ રસ્તે જતું. હવે ચાલી નાખવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ નહોતો.

હાથમાં નાળિયેર લઈ કાનજી લાંબા ડગલે ચાલવા લાગ્યો. અંધારી રાત... ખોફનાક સન્નાટો... ખેતરોમાં બોલતાં તમરાંનો અવાજ... સુમસામ રસ્તો... પગપાળા મુસાફરી દરમિયાન કોઈ વાતો કરનારું હોય તો મારગ ઝડપી કપાય એનો અહેસાસ કાનજીને થયો. એને પોતાના હાથમાં રહેલા નાળિયેરનો વજન લાગવા લાગ્યો. કંઈક વિચાર્યું એને પોતાના માથે બાંધેલ ફાળિયું ઉતારી, એમાં નાળિયેર બાંધી, પોતાના કેડ ફરતે વીટી દીધું. હાશ ! ભાર હળવો થ્યો. એનાં મનનો ભાર પણ હળવો થયો હતો. આજે એણે વર્ષો પછી

નિરાંતનો શાસ લીધો હતો. આખરે એ નિર્દોષ જાહેર થયો હતો.

શેરીમાં વઢતાં નાના છોકરાંનું ઉપરાણું લઈ ચડી આવેલ બે જ્ઞાતિ વચ્ચે કેવી મારકાપ થયેલી! સામે પક્ષે ભૂરાની ગભરૂડી બૈરિને આ ઝગડો જોઈ એટેક આવી ગયો ને પરલોક સિધાવી ગઈ. એ પછી ગામમાં વાતું વહેતી થઈ કે, એનો જીવ અવગતે ગયો છે ને માલણપુરને પાટીયે આવેલી દેરી આગળ બધાંને બીવડાવે છે.

કાનજીના પગ અચાનક જ અટકી ગયા. વિચારમાં ને વિચારમાં એ માલણપુરનાં પાટીયે આવી ગયો હતો. સામે જ અંધારામાં ય ચમકતી સફેદ દેરી એને દેખાઈ. દેરી પર એક વાક્ય લખેલું હતું. ‘માથું વાઢે એ માલ ખાય. ‘ખબર નહીં, કોણે લખ્યું હશે પણ, ગામલોકો એ ભૂસવાની હિંમત ના કરતાં. ભયને લીધે કાનજીના દેહમાંથી એક લખલખું પસાર થઈ ગયું. એનાં ગળામાં

એણે દેરી તરફ જોયાં વગર ઝડપથી ચાલવું શરૂ કર્યું. અચાનક એને અહેસાસ થયો કે, કોઈ પાછળ આવે છે. એણે ઝડપી પગ ઉપાડ્યા. એક વિચિત્ર પ્રકારનો અવાજ એની આસપાસ સંભળાઈ રહ્યો.

કાનજીના છક્કા છૂટી ગયાં. એ જેટલો ઝડપી ચાલતો હતો એટલો જ એ અવાજ એની પાછળ-પાછળ વધતો જતો હતો.

પડતો શોખ... કાંપતું શરીર એને અલગ જ અનુભૂતિ કરાવી રહ્યું હતું.

એણે દેરી તરફ જોયાં વગર ઝડપથી ચાલવું શરૂ કર્યું. અચાનક એને અહેસાસ થયો કે, કોઈ પાછળ આવે છે. એણે ઝડપી પગ ઉપાડ્યા. એક વિચિત્ર પ્રકારનો અવાજ એની આસપાસ

સંભળાઈ રહ્યો. કાનજીના છક્કા છૂટી ગયાં. એ જેટલો ઝડપી ચાલતો હતો એટલો જ એ અવાજ એની પાછળ-પાછળ વધતો જતો હતો. ધીમે ચાલે તો અવાજ પણ ધીમો થતો. કાનજીનાં શાસ ફુલવા લાગ્યા. છાતીમાં ગભરાટ થવા લાગ્યો. માથાનાં વાળ ઉભા થઈ ગયા. ગામલોકોનું કથન સત્ય લાગ્યું. નક્કી, ભૂરાની વહુ ભૂત બની હતી. આ ઝાંઝર જેવો રણકતો સ્વર... એ પણ બિલકુલ એની પાછળ પાછળ... પાછું વળીને જોવાની તો કાનજીની હિંમત જ નહોતી. અરે, બાજુમાંથી દેરી પસાર થઈ ગઈ પણ એની સામે જોવાની ય તાકાત નહોતી. માથું વાઢવાની એનામાં તાકત હતી પણ, માલ ખાવાની નહોતી.

એ મનોમન કુળદેવીનું સ્મરણ કરવા લાગ્યો. હવે બીજો કોઈ વિકટ્ય નહોતો એટલે એણે જોરથી દોડવાનું શરૂ કર્યું. આંખ મીંચીને એણે ડાફ ભરી... પણ, આ શું? પેલો અવાજ હવે ભયંકર રીતે વધવા લાગ્યો. એ દોષો... પેલો અવાજ પણ એની બિલકુલ પાછળ... અરે, સાથે સાથે દોડતો હતો. કાનજીને લાગ્યું કે એનો જીવ નીકળી જશે !

પરસેવે રૈબ્ઝેબ બનીને, ધૂજતો-ધૂજતો એ ગામમાં પહોંચ્યો. ઘેર જઈને સીધો જ ખાટલામાં ફસડાઈ પણ્યો. એની પત્ની આ જોઈ ગભરાઈ ગઈ. કાનજીને ખતરનાક તાવ ચચો હતો. બેરીએ ચાર ગોડાં ઓઢાઈને એને સુવડાવ્યો... પણ, એની આંખમાં જે ડર નાચતો હતો એ જોઈ, એની પત્ની પણ ડરવા લાગી. નક્કી કાંક વળગાડ હશે... એમ વિચારીને એણે પડોશમાં રહેતા શિક્ષકને બોલાવ્યાં.

એ શિક્ષક હનુમાનજીનાં પરમ ઉપાસક હતાં. એમણે આવતાંની સાથે જ હનુમાનચાલીસાનો મનોમન પાઠ શરૂ કરી, એક અગરબતી પેટાવી. આસપાસ ઉલેલાં સૌમાં ફફડાટ વ્યાપી ગયો હતો.

અચાનક જ એ શિક્ષકની નજર કાનજીની કેડ પર બાંધેલ નાણિયેર પર ગઈ.

‘આ શું બાંધું અલા તેં...?’

કાનજી ગભરાટનો માર્યો બહારથી આવીને એ જ સ્થિતિમાં ખાટલામાં સૂઈ ગયેલો. કેડ બાંધેલ ફાળિયું છોડવાનાં પણ હોશ નહોતાં.

‘સાહેબ... ઈ તો નાણિયેર સે માતાનું...’

હાથમાં ના જાલવું પડે એટલે આય કેડ બાંધું’તું.

‘એમાં તો કાંઈ નથી ને...?’

કાનજી હજી ધૂજતો હતો.

શિક્ષકે ફાળિયું છોડ્યું. નાણિયેર હાથમાં લીધું. ખખડાવી જોયું. શિક્ષક ચકોર હતાં. થોડો વિચાર કર્યો. આખી વાત સમજાઈ ગઈ ને એ ખડખડાટ હસી પડ્યા.

‘રોયા... આમાં જ છે બધું...’

‘એટલે... પણ ઈ તો કુળદેવીનું...’

‘અરે મુરખા, હું એ વાત નથી કરતો... પહેલાં એમ કે તને શું દેખાયું...?’

‘જાંગર જેવો કોઈ અવાજ મારી જોડે-જોડે હાલ્યો આવે... જો હું દોડું તો અવાજ પણ હડી કાઢે ને વધે... નક્કી, પેલા ભૂરિયાની વહુ...’

‘અફોળ, એ ભૂરાની વહુ નહિ... આ નાણિયેરનો અવાજ હતો...’

‘હે... હું ના માનું...’

‘જો બતાવું તને...’

કહીને શિક્ષકે એ જ ફાળિયામાં નાણિયેર બાંધ્યું. પછી, પોતાની કેડ બાંધીને ચોકમાં ચાલવાનું શરૂ કર્યું. કાનજી રીતસર બેઠો થઈ ગયો.

‘અરે હા... આવો જ અવાજ હતો.’

એ પછી શિક્ષકે દોડવાનું શરૂ કર્યું. અવાજ મોટો થતો ગયો. કાનજી લમણે હાથ દઈ આ જોતો રહ્યો.

‘બીવડાવી દીધો હો સાહેબ...’

‘ભૂતપ્રેત બાબતે લગભગ આવું જ બને છે કાનજી, તું એકલો હતો. ઉપરથી દેરી આગળની ગામમાં ચાલતી વાયકાઓ. અંધારું હતું એટલે બહારનો ડર તારા પર હાવી થયો. તને નાણિયેરનો અવાજ ઝાંઝર જેવો લાગ્યો. કેમકે, તારા અચેતન મગજમાં ભૂરાની મરેલી વહુ ભમતી હતી. અતૃપ્ત આત્માઓ પૃથ્વી પર હોય છે પણ, એની આસપાસ ઉભી કરેલી વાતો એ તો આપણાં મનનો જ ભરમ હોય છે. લે, સૂઈ જા હવે... તેં તો મારીએ ઊંઘ બગાડી...’

એક ઉંડો શાસ લઈ કાનજી પાછો ખાટલે પણ્યો. એની ઘરવાળીએ આખી રાત ફાનસ ઓલવી જ નહિ.

acharyajyoti69@gmail.com

સાહિત્યની રસધાર

કસુંબો ૧૦

જ્ઞાશા પટેલ
લેખિકા, ગૃહિણી
સુરત

મા રાં કાળજાનાં કટકાને આજે તો હું મારાં હૈયે લગાવીને સાચવી લઈશ પણ... કાલે આ દુનિયામાં રહેલા દરિંદાઓ થી કેવી રીતે રક્ષા કરીશ?

આજે એક 'મા' વિશાખા પોતાની એક ની એક દીકરી વસુંધરા માટે સતત મનન કર્યા કરે છે.

વિશાખા... ઓ વિશાખા ક્યાં છે તું? અહીંયા ઘોડિયામાં મારી ઢીંગલી નથી? મલય બોલતો બોલતો અંદરના રૂમ માં પ્રવેશ લે છે બેડરૂમ બાલ્કની ચેક કરી અવાજ લગાવે છે પણ..વિશાખા એટલી વિચારોમાં મગન છે કે કોઈ અવાજ એના કાનને અથડાતો નથી.

'ઓહહ વિશાખા તું અહીંયા મંદિરના રૂમમાં કેમ બેઠી છે? હું ક્યારનો બૂમો પાડું છું અને આપણી આ વસુંધરા પણ સૂઈ ગઈ લાગે છે સારું ચાલ પછી રમાડી લઈશ..તું.. તું આમ ટેન્શનમાં કેમ બેઠી છે? એવરીથીંગ ઈઝ ઓકે..બધું ઓલ રાઈટ છે ને?'

હા, મલય પણ રોજ એક જ ચિન્તા સત્તાવ્યા કરે છે. આજે પણ પાછા ન્યૂઝેપેપરમાં એ જ કિસ્સાઓ હવે તો મારી દીકરી ને સાચવવી

ચિન્તા

મુશ્કેલ થઈ જશે કે શું? દરેક મા-બાપને વ્હાલી દીકરી કોઈના હાથમાં આવીને પીંખાઈ જાય અને એવા ગુનેગારો ગુનો કરીને પણ ખુલ્લે આમ મોજ થી ફરે આવું કેમ?

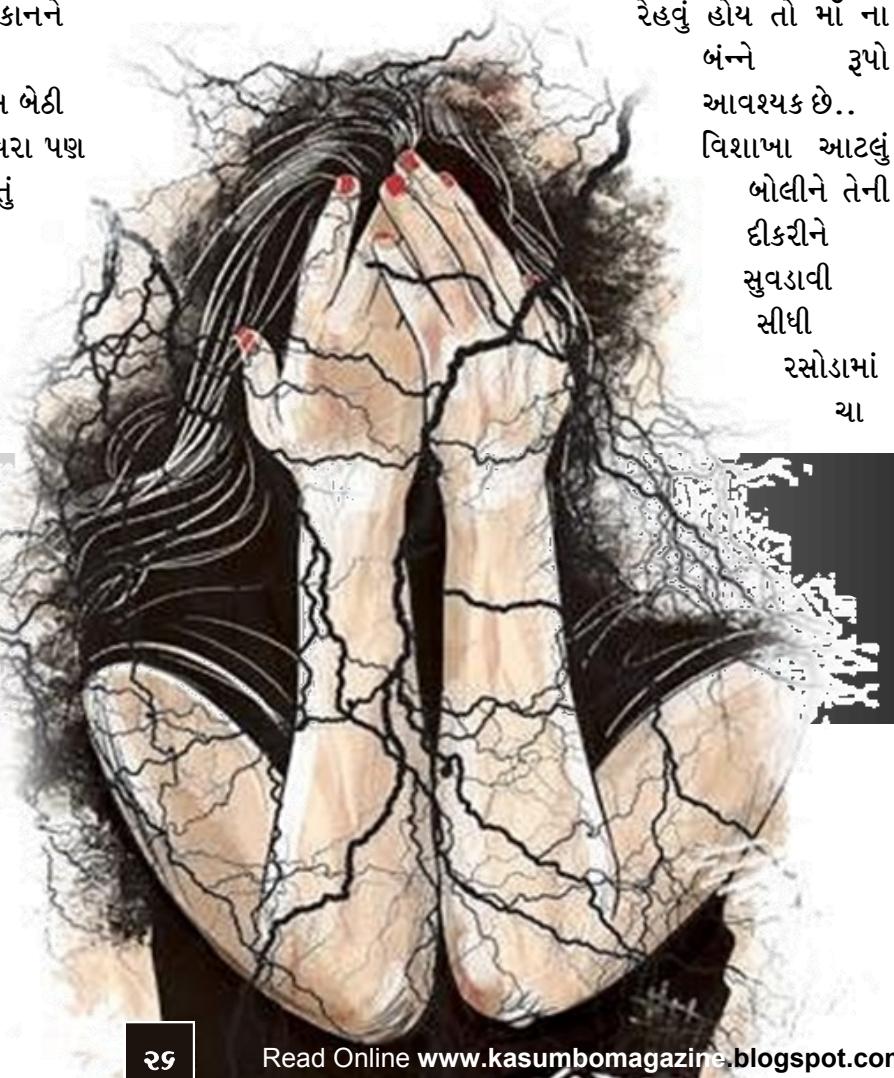
તું ચિન્તા ના કરીશ આપની વસુંધરાને એવું

કંઈ નહિ થાય. પાગલ આવું ના વિચાર બધાની નજરો ગંદી નથી હોતી તેઓના લીધે સારા માણસો પણ વગોવાય...

હા, તમે સાચું કદ્યુ આપણી વસુંધરાને તો કંઈ નહીં થાય પરંતુ દુનિયામાં નેદેશના દરેક ખૂણાઓમાં આપણી વસુંધરા જેવી કેટલીય વસુંધરાઓ તો હશે જ ને? કાલે કંઈ ઘટના ઘટશે કોઈ જાણ નથી ને જેની સાથે ઘટના ઘટી ચૂકી છે તેઓનું શું?

ફિકર વ્યાજબી છે. હું મારી દીકરીને સહનશક્તિની સાથે સાથે ભદ્રકાલી પણ

બનાવીશ આ દુનિયા માં રેહવું હોય તો માં ના બંનો રૂપો આવશ્યક છે.. વિશાખા આટલું બોલીને તેની દીકરીને સુવડાવી સીધી રસોડામાં ચા

મૂકવા જતી રહે છે, તમે બેસો હું આવું છું. થોડીવારમાં.. જ્યારે મલય ટીવીનું રીમોટ હાથમાં પકડીને જેવું ટી.વી ચાલુ કરીનેન્યૂજ ચેનલ કરે છે દેશમાં પણ આ જ બધી વાતો છે. કેટલાક અંશો તેને વિશાખાની મનોવ્યથા વ્યાજબી લાગે છે.. સાહેબ.. દેશમાં જાગૃતતાની ખૂબ જ જરૂર છે. જ્યાં જુઓ ત્યાં નારી જતિને અમુક રાક્ષસો ડગલેને પગલે ફાયદો ઉઠાવીને પીંખતા આવ્યા છે. આનું નિરાકરણ કેવી રીતે થાય?

એટલામાં વિશાખા ચા લઈને આવી આ જ સમાચાર પાછા મગજમાં અથડાતા પોતાના મનમાં આવા વિચારોની છોડો ઉછળી....

**આવશે તારો પણ વારો જ્યારે હું આવીશ છુદ પર
લીધી મજા હવસખોરો એ શું મને અબળા સમજુ?**

**જ્યારે હાથમાં ત્રિશુલ ઉઠાવીશ કરીશ તારો વધ
બહુ ચુપ રહી ગળી ગઈ તારી છિછોરી હરકતો,**

**જોઉ હું ક્યાં સુધી તું છુપાઈને લપાઈને બેસે છે
એક જ વારમાં ઝડપી ના લઉ તો મારું નામ નહીં**

બસ, બાળકીને બચાવાથી લઈને દરેક સ્ની કે મા દીકરાઓને પણ સજાગ અને સજા કરતી રહે તો થોડા ઘણા અંશો ફેરફાર ચોક્કસ જોવા મળશે આવું વિશાખાનું માનવું હતું.

જરાક ખચકાટ સાથે બોલી : 'હું પણ બાળપણમાં આ જ રીતે શિકારનો ભોગ બનેલી છું. મને હજુય એ યાદ કરીને ગભરામણ થાય છે.'

'હું વાત કરે છે વસુંધરા તને ભાન છે કંઈ.. હા, હું સાચું કહું છું.. તો આજ સુધી કેમ કોઈવાર મને જાણાવવાની કોશિશ સુદ્ધા ના કરી?

'હું તને ક્યારની એ જ સમજાવવાની કોશિશ કરું છું કે કેટલાક અંગત વ્યક્તિઓ પણ એવા હોઈ શકે જે આવું કૃત્ય કરે છે. જેનો ચિત્તકાર આજ સુધી મનને મગજ પર લિસોટા સર્જે છે.'

વિશાખા રડતી રડતી પોતાના બેડરૂમમાં ભાગીનેવસુંધરાને છાતી સરખી ચાંપીદે છે...

Jigna.Sunil27@gmail.com

Image Source : Web/Internet

કાલ્યા ગોપલાએચી
જનાલિગમ, કંટેન્ટ રાઈટર
રાજકોટ

રનોદ વિભય

Dન્યા અને સ્નેહી. કોઈ અજુગતા સ્નેહમય તાંત્રણે બંધાયેલા આ બંને છિલ્લા બે વર્ષથી એકબીજાને મળ્યા જ નહતાં. ચારેબાજુ ફેલાયેલ સોશિયલ મીડિયાનાં યુગમાં પણ બંને ન જાણે કેવી રીતે સંપર્ક વિહીન રહી ગયા. આજે બે વર્ષ પછી કોઈ કારણોસર ફુદરત બંનેને એકબીજાની સામે લાવી હતી. શું ? ક્યારે ? કેમ ? કેવી રીતે ? જેવા સવાલો બંનેને હતાં પણ એકબીજાને પૂછવાની હિંમત કોઈની નહતી.

કોઝી શોપમાં બેઠા બેઠા છેલ્લી અડવી કલાકથી તન્મય કશુંક વિચારતા વિચારતા બે કોઝી ગટગટાવી ચુક્ક્યો હતો અને ત્રીજી પણ મંગાવી હતી. એની સામે બેઠેલી સ્નેહી પણ ક્યારની એમ જ એની ઠીક થઈ ગયેલી કોઝીને ધીમે ધીમે પી રહી હતી. આખરે સ્નેહીએ મૌન તોષ્યું, ‘શું વાત છે ? ભૂતકાળનું ભૂત હજુ ઉત્ત્યુન્થી ?’

તન્મય સિમત કરે છે, ‘ભૂત ચય્યું જ કોને હતું.’ પોતાનાં બંને હાથ હવામાં ઉછાળે છે. સ્નેહી નીચે જોઈ જાય છે. બે જ ક્ષણોમાં વેદીર તન્મયની ત્રીજી કોઝી લઈને આવે છે. પોતાની કોઝીમાં એક ચમચી ખાંડ નાખીને તન્મય કહે છે, ‘કુછ બાતે ઈસ ચીની કી તરફ અંદર હી અંદર પીઘલ જાતી હૈ...’ સિમત કરે છે.

‘અને પછી ?’ સ્નેહીએ પૂછ્યું.

‘અને પછી ? અને પછી....એ જાતને સુંદર, અદ્ભૂત બનાવે છે. જેમ કે....આ ખાંડ કોઝીની થોડી કડવાહટ દૂર કરે છે તેમ જ.’ તન્મય એક જ વારમાં અડવો કપ ખાલી કરીએ છે.

સ્નેહી એનાં કપની સામે જોતા જોતા પૂછે છે, ‘ડાયાબીટીસ થઈ જાય તો ?’

‘એટલે જ તો. મીઠાશ કાયમ માપસર જ હોવી જોઈએ.’ તન્મયની આ વાત સાંભળીને સ્નેહી નિસાસો નાખે છે. એ ખુરશી

પર પીઠ ટેકવીને બેસે છે ત્યાં જ એની નજર સામેની ટેબલને સાફ કરી રહેલાં એક વ્યક્તિ પર જાય છે. અનાં હાથમાં પકડેલા ભીના, અડવા ગંદા થઈ ગયેલા એક નેપકીનથી એ ચા, કોઝીના ડાધા વાળી ખરાબ થઈ ગયેલી ટેબલને સાફ કરવાનો પ્રયત્ન કરતો હોય છે. આ જોઈને સ્નેહીને ફરી ‘એ’ દિવસો યાદ આવે છે.

એ દિવસો ! તન્મય અને સ્નેહીનાં કોલેજકાળનાં દિવસો. કોલેજ પૂરી થયા પછી રોજ સાંજે તન્મય અને સ્નેહી કોલેજ કેન્ટીનમાં મળતા હતાં. સ્નેહીને તો પહેલેથી જ ચા પીવાની ટેવ નહતી એટલે ફક્ત તન્મય જ ચા પીતો અને એનાં જીવનની મોટા ભાગની વાતો એ ફક્ત સ્નેહી સાથે આ જ સમયે વહેંચતો. એ વખતે સામસામે બેઠેલા તન્મય અને સ્નેહી વચ્ચેની રાઉન્ડ ટેબલ પર પણ આવી રીતે જ ડાધા પડતા પણ એ ફક્ત ગલાસનાં જ હતાં.

અચાનક જ કાફેનો વેઈટર એની નજીક આવીને ઉભો રહ્યો, ‘મેડમ આ લઈ લઉં ?’ સ્નેહીની ઠી થઈ ગયેલી કોઝીનાં અડધા ભરેલા કપ તરફ જોઈને એણે પૂછ્યું.

‘ના ના. મેડમ હજુ એને પકડીને બેસશો.’ તન્મય હસે છે. વેઈટર જતો રહે છે.

‘કેમ ? તને કંઈ વાંધો છે ? જ્યાં સુધી મને મારા સવાલોનાં જવાબો નથી મળતા ત્યાં સુધી...’ એનાં હાથમાં પકેલાં કપની પક્કડ વધુ ટાઈટ કરીને કહે છે, ‘હું પકડીને બેસીશા.’

‘તમે.....તું જાણો છે કે અમુક સવાલોનાં જવાબ નથી હોતા.’ તન્મય ત્રીજી કોઝી ખાલી કરીને કપને ટેબલ પર ઢસડાવીને સાઈડમાં મૂકે છે, ‘અને....અમુક સવાલો આપણા માટે મહત્વનાં નથી હોતા. છીડી હે. ‘એણે કહ્યું.

‘કોને ?’ સ્નેહીએ તન્મયની આંખોમાં જોઈને પૂછ્યું. તન્મયની આંખોમાં લાલાશ છવાઈ ગઈ હતી. બે ક્ષણોમાં જ એની આંખોમાં લાગણીઓનું પૂર વહેતું થયું હતું બસ એને કિનારા ઓળંગવાનાં રહી ગયા હતાં. એની આંખો સામેએક શાંતિ પ્રવર્તતાં વાતાવરણમાં જોયેલ શિવ પાર્વતીની મૂર્તિ વાળું એક અલ્લુત દ્રશ્ય ફરી વધ્યું.

એક વખત કોલેજ પૂરી થયા બાદ તન્મય અને સ્નેહી એક મંદિરમાં ગયા. ફક્ત મંદિર અને તેની આસપાસનું વાતાવરણ જોવાનું સ્નેહીનું આકર્ષણ તન્મય માટે એનાં જીવનની કોઈ અદ્વિતીય ક્ષણોથી ઓછું નહતું. શિવ પાર્વતીની એ રમણીય છબી સામે હાથ જોડીને ઉભો રહેલો તન્મય ભગવાનને બદલે સ્નેહીને જ જોઈ રહ્યો હતો. તન્મય માટે એનાં જીવનની શરૂઆત અને કદાચ અંત પણ સ્નેહી જ હતી. જાણો એને સ્નેહી સિવાય જીવનમાં બીજું કશું જોઈતું જ નહતું. એ થોડી ક્ષણોમાં જાણો એનું સમગ્ર જીવન હતું. પૂજા પૂરી કરીને તન્મયની ઈચ્છા હતી કે થોડીવાર એ જ સ્થાને બેસીને વાતચીત કરીએ, પરંતુ એની વિરુદ્ધમાં સ્નેહી દર્શન કરીને તરત જ બહાર નીકળી ગઈ અને તન્મયને પણ અહીંથી ચાલવાનું કહ્યું.

‘પણ કેમ ?’ તન્મયનાં આ સવાલ પર સ્નેહી ચૂપ જ રહી. લાખ પૂછ્યા છતાં પણ એણે તન્મયનાં એક પણ સવાલનો ઉત્તર નહતો આખ્યો.

અત્યારે તન્મયની આંખો સામે ધૂધળું થઈ ગયેલું આ દ્રશ્ય એને કેટલાં સમય પછી તાજું થયું હતું કે એનું ધ્યાન તરત જ ટેબલ પર સ્નેહીએ ખાલી કરીને મુકેલા કપ પર પણું. એણે સ્નેહીની સામે જોઈને પૂછ્યું, ‘હવે ?’ એક મિનિટ રાહ જોઈને એણે ફરી પૂછ્યું, ‘હજુ પણ....હજુ પણ કંઈ... જોઈએ છે ?’ સ્નેહીએ ફક્ત ના માં ડેકું ધુણાવીને ઉત્તર વાખ્યો, ‘જવાબ. ફક્ત જવાબ જોઈએ છે.

આપીશ ?’

‘એ તો તમારા....તારા...સવાલ પર આધાર રાખે છે.’ તન્મયે વાતાવરણ હળવું કરવા માટે જરા હસી લીધું. સ્નેહીએ જરા પણ સમય બગાઓ વગર સીધું જ પૂછ્યી નાખ્યું, ‘તું આટલો બદલાય કેમ ગયો છે ?’

‘તારી માટે. ‘તન્મયે તરત જ જવાબ આખ્યો.

‘એટલે ?’ સ્નેહીએ પૂછ્યું.

‘એટલે...એટલે હું પહેલાં જેવો હતો. એવો તને ગમતો હતો ?’ તન્મયે સામે સવાલ પૂછ્યો. સ્નેહીએ જરા પણ ઉગ્યા વગર ઉત્તર વાખ્યો, ‘ના પણ તું મને આજે પણ નથી જ ગમતો.’ એણે કહ્યું.

‘હા....પણ હવે હું મને ગમું છું.’ તન્મયે સ્મિત કર્યું. સ્નેહીએ કોઈ પ્રત્યુત્તર ન આપી ફક્ત સ્મિત કર્યું. એ ઉભી થઈ. ટેબલ પરથી પોતાનો અને તન્મયનો ખાલી કપ લીધો અને કાઉન્ટર તરફ ચાલતી થઈ. એ ઉભી થઈ એ સમયે કાફેની ખુરશીનાં પાયાનો જમીન સાથે ઘસાયને ઉત્પન્ન થતો અવાજ, સ્નેહીની આકર્ષક ચાલ, એની ઉતાવળનાં કારણે ઉત્પન્ન થતાં એનાં બુટનો અવાજ, ઉતાવળે અહીં તહીં ટકરાતી જતી અને સોરી સોરી નો આસ્વાદ પ્રસરાવી જતી એની ફબ ફરી એકવાર જોઈને તન્મય સ્નેહી માટેનાં સ્નેહથી તરબતર થઈ ગયો. ક્ષણ માટેનાં આનંદનાં સંભારણા લઈને એણે પોતાની આંખો બંધ કરી. સ્નેહીનાં પગનો અવાજ સાંભળીને તન્મયે આંખો ખોલી. એની સામે સ્નેહી પગ પર પગ ચડાવીને બંને હાથ વાળીને બેસી ગઈ. ફરી મૌન છવાઈ ગયું. બંને તરફથી કોઈ જ ભાવ, પ્રતિભાવ આવ્યો નહિ. બંને એકબીજાનાં મુખ તરફ જોતા બેસી રહ્યા.

‘આજે કેમ આવ્યો ?’ ફરી એકવાર સ્નેહીએ જ મૌન તોણું.

‘તારે જરૂર હતી એટલે કે તને કામ હતું એટલે... ‘એણે કહ્યું.

‘તો તને શું લાગે છે કે તારા વગર મારું કામ રહી જાત અથવા ન થાત એમ ?’ સ્નેહીએ પૂછ્યું.

‘એ તો ખબર નથી પણ એ કામ વગર શાયદ હું ક્યાંક રહી જાત. ‘તન્મયે કહ્યું.

‘શું બોલે છે તું ?’ સ્નેહીએ પોતાના બાંધેલા હાથ હવે ખુલ્લા કર્યા.

‘કંઈ નહીં. હવે મને એ કહે કે તારે બીજું કોઈ કામ છે ? જેમાં મારી મદદની જરૂર હોય ? નહીંતર હું નીકળું.’ તન્મયે ઘડિયાળમાં જોઈને કહ્યું.

સ્નેહીએ પોતાના હાથમાં ટેબલ પર પહેલું મેન્યુ કાર્ડ ઊંચક્યું.

એણે કાર્ડમાં જોતાં જોતાં જ કહ્યું, ‘કોઈ નવી શરૂઆત....કંઈક નવું દ્રાય કરીએ ?’ એણે પૂછ્યું.

‘હા....તું કર. મારી પાસે તો જૂનું છે જ.’ તન્મય દાંત બતાડીને હસ્યો. સ્નેહીએ એની આંખોમાં જોયું. એકબીજાની આંખોમાં પરોવેલી બંનેની આંખો એમને કોઈ જાણીતા છતાં અજાણ્યા લાગતા પ્રદેશમાં લઈ ગઈ.

એક વખત આમ જ બંને કોઈ કારણ વગર કોલેજ કેમ્પસમાં આંટા મારી રહ્યા હતા. તન્મય સ્નેહીને કશુંક કહેવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યો હતો, “મારે તમને...મારે...સમજતું નથી કેમ કહેવું ?” બંને કોલેજ કેમ્પસનાં રસ્તાની ડાબી તરફ ચાલી રહ્યા હતા. સ્નેહી તન્મય કરતાં સહેજ વધારે આગળ ચાલી રહી હતી ત્યારે તન્મયે કહ્યું.

“ક્યારની આ એક જ વાક્ય સાંભળું છું. ત્રણ વાર પૂછ્યું કે શું છે ? શું છે ? શું છે ? હવે ચોથી વખત નહીં પૂછું. કહેવું હોય તો બોલો નહિતર...” સ્નેહી જાણીતા હતી કે આ કેવી પરીસ્થિતિ હતી એને હવેની ક્ષણોમાં કેવો સંવાદ થવાનો હતો છતાં પણ એને ઉતાવળ હતી. વાત સાંભળવાની નહિ પણ વાતને પૂરી કરવાની ઉતાવળ.

“ઓલ્ડે ફાઈન. હું કહું છું.” તન્મય ઉભો રહી ગયો. સ્નેહી એનાથી થોડી આગળ જતી રહી હતી. એણે ત્યાં જ સ્થિર થઈ એને ફરીને તન્મયની સામે જોયું. તન્મયે કહેવાની શરૂઆત કરી, “જ્યારથી તમે આવ્યા છો મતલબ કે કોલેજમાં આવ્યા છો ત્યારથી લઈને તમે મારી દરેક એટલે કે પર્સનલ એને પ્રોફેશનલ થઈ શકે એટલી બધી મદદ કરી છે. તો...એટલે કે તો....મતલબ તમે...તું પ્લીજ બે મિનીટ બેસી જઈશ ?” તન્મય વાત કરતો હતો ત્યારે સ્નેહી આમ તેમ ફરતી હતી એને તન્મય કરતા વધુ એનું આજુબાજુ વધારે ધ્યાન હતું. એ કશુંજવાબ આપે એ પહેલા જ તન્મયે ફરી કહ્યું, “પ્લીજ....” સ્નેહી ત્યાં જ બેસી ગઈ.

“ઓલ્ડે. તો વાત એમ છે કે મેં ક્યારેય વિચાર્યુ જ નહીંતું કે મને જીવનમાં એવી કોઈ વ્યક્તિ ક્યારે પણ મળશે કે જે મને સમજશે. મને એવી વ્યક્તિની જરૂરીયાત હતી કે જે મને એવી રીતે જ જુએ જેવો હું છું. જે મારી ખામીઓ દુર કરવા મને ટોકે એને મારા સારા પાસાઓને વધુ સારા બનાવે. જે મને વિચલિત થતાં રોકે એવી જ કોઈ વ્યક્તિને મેં...એક...એક જીવનસાથી તરીકે ધારી હતી. તો તું આ બાબતે મારા વિષે વિચારજે. બસ આ જ કહેવું હતું.” અત્યારે, આ ક્ષણે બંને સમક્ષ આ ઘટના ફરી તાજી થઈ.

‘હા....તું કર. મારી પાસે તો જૂનું છે જ.’ તન્મયની આ વાત પર સ્નેહીએ કહ્યું, ‘લાગતું તો નથી.’ સ્નેહીએ ફક્ત એને જ સંભળાય એટલા અવાજે કહ્યું છતાં પણ તન્મય સાંભળી

ગયો.”શું ?” એણે પૂછ્યું.

“એ જ...જૂનું....તારી પાસે.લાગતું તો નથી એમ...” સ્નેહીએ મેન્યુ કાર્ડ બાજુ પર મુકીને બેગમાંથી પાણીની બોટલ કાઢીને સહેજ પાણી પીધું.

‘બધી બાબતો દર વખતે બતાડવાની હોતી નથી. સ્પેશિયલી જ્યાં...જ્યાં એ વાતોનું કોઈ મહત્વ ન હોય.’ તન્મયે કહ્યું. સ્નેહીનાં મુખ પર સ્થિત રેલાય જાય છે. એ હસીને નજર ફેરવી લે છે.

તન્મયે ફરી ઘરિયાળમાં જોયું એને એને લાગ્યું કે જવાનો સમય થઈ ગયો છે એટલેએ પોતાની બેગ ઉઠાવી ખુરશીમાંથી ઉભો થાય છે એને ફક્ત હાથ હલાવીને સ્નેહીની રજા લઈ શાંતિપૂર્ણ રીતે ત્યાંથી નિકળ્યો ત્યારે સ્નેહીએ ફક્ત આંખોનાં પલકારાથી એને જવાની રજા આપી. તન્મય કાફેની બહાર નિકળી થોડે દુર પહોંચ્યો કે તરત જ જોરદાર એક્સિઝન્ટ થવાનો અવાજ આવ્યો. એ અવાજ સાંભળતાની સાથે જ સ્નેહીનો ચહેરો સ્થિર થઈ ગયો. એની આંખો બંધ થઈ ગઈ. બહારથી આવેલા અવાજને કારણેચારેતરફ દોડાડોડી થવા લાગી. જમીન પર પોતાનું વજન ઠેલવી ઠેલવીને બને એટલી જરૂરથી શું થયું ? શું નહિ ? જેવા સવાલો લઈને તમાશો જેવા જોઈ રહેલા લોકો એની આજુબાજુથી નીકળતા રહે છે. આ ચાલતી, દોડતી, બાગતી દુનિયાની વચ્ચે સ્નેહીની અંદર કશુંક શાંત પડી રહ્યું હતું. કશુંક સમાધિ પામી રહ્યું હતું. એ બેઠી હતી. ચુપચાપ. દોડધામ વચ્ચે પણ સાવ શાંત. લગભગ વીસેક મિનિટ થઈ હશે બહારનો અવાજ ધીમે ધીમે ઓછો થવા લાગ્યો હતો. વાતાવરણ સામાન્ય થવા લાગ્યું હતું. એણે બાજુમાં પડેલું પોતાનું બેગ લીધું. ટેબલ પર મુકેલો પોતાનો મોબાઇલ એ બેગમાં મુકવા ગઈ કે ત્યાં જ એનાં મોબાઇલની સ્કીન પર લાઈટ થઈ. એક નોટિફિકેશન આવી. જેમાં લખ્યું હતું, ‘તન્મય મહેતા સ્ટાર્ટ ફોલોવિંગ યુ....’ સ્નેહીએ ફોન બેગમાં રાખી મુક્યો એને પોતાની ખુરશીમાંથી ઉલ્લી થઈ.

જીવન રસ્તા મળ્યા,
હું કે તમે બધું સસ્તા મળ્યા.
આમ જ કોઈ ન કોઈ શિશ નમાવતા મળ્યા,
એમ એક પણી એક પીઠ પાછળ સૌ હસ્તા મળ્યા.

kamyagoplani99@gmail.com

Image Source : Web/Internet

निखिल त्रिवेदी
B.E, कवि
अमदाबाद

વ्यर्थ

अस्त व्यस्त रह्यो तारी ज़्रुरियात राखवामां,
तुं व्यस्त हती तारी ज़ दुनियामां..

प्रयास निष्फળ रह्या तने खुश राखवाना,
तुं व्यस्त हती तारी दुनियामां..

लाग़णीओ खोटी वेडक्फाई गई तारामां,
तुं व्यस्त हती तारी दुनियामां..

तने ज़त्या पेलां ज खुश हतो तारी यादमां,
तुं व्यस्त हती तारी दुनियामां..

मारी हस्तीने भूली गयो तने याद राखवामां,
तुं व्यस्त हती तारी दुनियामां..

वेदनाओ अनेक स्वीकारी तारी आशाओमां,
तुं व्यस्त हती तारी दुनियामां..

अगणित वीतेली क्षणो कोतराई गई हडयमां,
भले ने तुं व्यस्त हती तारी दुनियामां..

Nikhiltrivedi1802@gmail.com

શબ્દોના તોરણા

કસુંબો ૧૦

અંજના ગોસ્વામી “અંજુમ આનંદ”
કવિ, વકીલ, સિંગર, ફેશન ડિઝાઇનર
ભાવનગર

સંભવ છે ખરું?

શું નદીનું પાછું વળવું, બોલ સંભવ છે ખરું?
ને બધું ભૂલીને મળવું, બોલ સંભવ છે ખરું?

એક સેલ્ફી લઈ મને કંડારી તારી ફેમમાં,
મારે તેમાંથી નીકળવું, બોલ સંભવ છે ખરું?

આમ તો મરવાની તું વાતો કરે છે રોજરોજ,
પણ સમય પહેલા જ ફળવું, બોલ સંભવ છે ખરું?

જેમ માટીમાં ભળીને બીજ અંકૃતિ બને,
એમ તારું મુજમાં મળવું, બોલ સંભવ છે ખરું?

ભીની ઈચ્છાઓ ન જાણો કેટલી છે ભીતરે !
તેમા તારું પણ પલળવું, બોલ સંભવ છે ખરું?

anjanagoswami005@gmail.com

શબ્દોના તોરણ

ગુજરાતી કાવ્ય...
કસુંબો ૧૦

નીલ ગજજર “નિશાચર”

B.A, કવિ
ગાંધીનગર

વિધાતા વણકર “ગોપી”

કવિ, M.A, M.Ed
સાબરકાંદા

તરુણાવસ્થા

નથી દુનિયાદારીની સમજ નથી પોતાની સમજ,
તરુણાવસ્થામાં જ્યારથી પ્રવેશ કર્યો અસમંજસ.

શુ સાચું ને શુ ખોટું, એની નથી મને કોઈ પરખ,
જિંદગીમાં દરેક જગ્યા લાગે છે પ્રેમનું જ સ્વર્ગ.

એક અલગ જ લાગણી આવી જાય છે,
જ્યારે દુનિયા રંગબેરંગી લાગવા લાગે છે.

કોઈ વીલનું સાંભળવું મને જરાય નથી ગમતું,
કોઈ ભૂલ થાય તો કોઈને કહેતું મને યોગ્ય નથી લાગતું.

હું મારામાં મસ્ત રહું છું, નથી કોઈની ચિંતા,
ખોટા રસ્તે ના ચડી જાઉં, એવી મારા પરિવારને મારી ચિંતા.

કોઈ સમજતું નથી મને, એવું હું વિચારું છું,
તરુણાવસ્થામાં, હું મારો રસ્તો ભૂલી જાઉં છું.

આ ઉમરના કારણે, ધણીવાર ખોટી લતમાં ફસાઈ જાવ છું,
લાખ કોશિશ કરું જાતને રોકવાની પણ ઊંઘા રસ્તે ચડી જાવ છું.

સાચું માર્ગદર્શન ન મળવાથી, હું જાતીય જ્ઞાનથી વંચિત રહું છું,
હોય જો કોઈ મને સમજવાવાળું, તો એક વાત હું કહું છું.

તરુણાવસ્થામાં સાચું માર્ગદર્શન એક પરિવાર આપી શકે છે,
તરુણ-તરુણીને ભટકેલી રાહ પરથી પાછા લાવી શકે છે.

vankarvidhata@gmail.com

કસુંબો ૧૦

Jan 2023

૩૨

Read Online www.kasumbomagazine.blogspot.com

આપડી યારી

ભર વરસાદે ત્રાણ સવારી એવી આપડી યારી છે.
અણધારી આફ્તે એક તુજ આપાતકાલીન બારી છે.

તારા સંગાથે ટોકે ધરના, તો દુનિયા ક્યાં બઉ સારી છે?
લોકો રહે સમાજ સાથે ને મારે મિત્ર જ દુનિયાદારી છે.

પૈસો આપી પૂજાય બધાં, એ પ્રથા જગની ન્યારી છે.
બિસ્સા જોઈ તોળાઈ ને, એ મિત્રતા જગથી ઘારી છે.

બધા સંબંધો રોકાણ માંગો, બાકી તો નાત પરબારી છે.
ભેદ વગર ભેરુ થથો બસ એ મિત્રતા જ અલગારી છે.

મોહનને પણ મિત્ર જોવે, ત્યાં સુદામાએ ગરજ સારી છે.
અણહિલપુર કર્યું પાટણ મટી, એ દોસ્તીની ખુમારી છે.

neelgajjar2312@gmail.com

આયુષી ભંડેરી
કવિ, B.Optom
સુરત

શબ્દોના તોરણા

કસુંબો ૧૦

સંજના વરસાણી
કવિ, B.A
ભુજ-કચ્છ

ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે....

છોડીને આ દુનિયાદારી
આ સમાજની વાતોથી દૂર
ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે.....
વસ્તતા વાળી આ જિંદગીમાં
છોડીને ચિંતાનો ટોપલો
ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે.....
અશાસમજુ આ જિંદગીમાં
એક અજાણ્યા 'મુસાફર' ની જેમ
ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે.....
આ આકાશમાં ઉડતા પંખીની જેમ
પાંખો ફેલાવી પોતાને મળવા
ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે.....
પતંગિયાની જેમ
મન ખોલીને જિંદગી જીવવા
બની ફરી એક 'મુસાફર'
ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે.....
ચાલો, જઈએ એક નવા સફરે.....

ayushi89547@gmail.com

તારો વ્હેમ?

તારા કાનના ઝૂમખામાં પરોવાઈ જાઉં,
તારી નમણી આંખોમાં છાનોમનો આવું છું..

તારા ગુલાબી ગાલોને ચુમી જાઉં છું,
તારી નાકની નથડીમાં સમેટાઈ જાઉં છું

તારા પગના ખન-ખન ઝાંઝરમાં ગીત સાંભળી આવું છું,
તારી વાળની લટમાં ગુંચવાય જાઉં છું..

તારા હાથની બંગડીના ખનકારમાં ખોવાઈ જાઉં છું,
તારી મીઠી મીઠી વાતોમાં ભાન ભૂલી જાવ છું..

આમ જ રોજ તારા નામે સુંદર સપના જોઈ નાખું છું,
રોજ મળવા આવ એવા વ્હેમમાં રઈ જાઉં છું..

varsanisanjna@gmail.com

માનસી મોનાની
કવિ, શિક્ષકા, B.com
પોરબંદર

શબ્દોના તોરણ

કસુંબો ૧૦

PSI અલિલાખ પ્રિયદર્શી
કવિ, B.com
ગાંધીનગર

પેપર ફૂટી ગયું...

કેટલાંયે અરમાનો સાથે નીકળ્યાં
ને ટ્રેનની ભીડમાં પેપર ફૂટી ગયું.

કાળા ને ભૂરા ટપકાં જ કરવાનાં,
વોટ્સએપ ખૂલ્યું પેપર ફૂટી ગયું

બીજે દિવસે પૂછે પેપર કેવું ગયું,
સ્વજનોય માયા પેપર ફૂટી ગયું

પર્સ ઝીંટીએ છે હોલ ટિકિટ સાથે,
નવી તારીખે જવું, પેપર ફૂટી ગયું

બધાયે આનંદમાં ને છે નિરાશા,
કાળજી નથી કોઈ, પેપર ફૂટી ગયું

કરીશા એ બોલપેનનો ફરી પ્રયોગ
ફરી આત્મા રેડીશ, પેપર ફૂટી ગયું

monanimansi@gmail.com

કસુંબો ૧૦

Jan 2023

જળ એ જ જીવન

જળ એ જ જીવન છે જીવન શક્ય નથી જળ વિના
જળની બુંદ બુંદમાં જળ એ જ જીવન છે
ક્ષણથી લઈ કિતજ સુધી
આકાશથી લઈ ધરતી સુધી
જળ એ જ જીવન છે
વનસ્પતિ અને સુષ્ઠિ માટે
પશુ - પંખી, ફુલ-છોડ માટે
જળ એ જ જીવન છે
વાદળોથી વરસે છે જીવન
નદીઓમાં વહે છે. જીવન
શાસે શાસે જરૂર પડે તે
જળની બુંદ બુંદમાં છે જીવન
જળ એ જ જીવન છે
નથી એના કોઈ મોલ બજારમાં
નથી એના કોઈ તોલ બજારમાં
મળે મફતમાં એટલે કિમત નહીં કોઈ
નહીં હોય ત્યારે મળશો પણ નહીં બજારમાં
જળ એ જ જીવન છે
ફુલછોડ ને અનાજ લહેરાતું
ઢોર ઢાંખરને પશુઓને જીવાડતું
નિરજની તો કંઈ વાત જ ન થાય
હર ટીપે ટીપે જીવન મલકાતું
જળ એ જ જીવન છે
એક ટીપાની કિમત પુછો રણના વટેમાર્ગુને
એક ટીપાની કિમત પુછો કરમાયેલા છોડવાને
સમજો નહીં જો કિમત ટીપાની તો
જળ વિના જોવી પડશો ધરાને
જળ એ જ જીવન છે

abhilashpriyadarshi@gmail.com

કારણા દાયમા

કવિ, લેખિકા

અમદાવાદ

શું તમને ખબર છે કે તમારામાં કેટલી ક્ષમતા રહેલી છે ? મને ખબર છે અત્યારે તમે તમારું જીવનમાં કોઈને કોઈ સમસ્યાથી ઘેરાયેલા હશો. કદાચ તમે એનો રસ્તો શોધી રહ્યા હશો. પણ ક્યાંથી, શું અને કેવી રીતે કરવું એ તમને ખબર નહીં પડી રહી હોય. જીવનમાં આવું વારંવાર થતું રહેતું હોય છે, કારણકે આ જીવન પણ શેર માર્કેટ જેવું છે ક્યારે ચડાવ-ઉતાર થાય એનું કંઈ જ નક્કી નથી. પણ એ તો હવે જીવનનો એક ભાગ છે. હું વાત કરું છું તમારી ક્ષમતાની.. તમે શું માનો છો કે તમારામાં કેટલી ક્ષમતા છે? ક્યારેક એવું બન્યું હશો કે જીવનમાં અચાનક એવી અશધારી ઘટના બની ગઈ અને તમે જે રીતે એનો સામનો કર્યો અને તેની પ્રતિક્રિયા આપી એ કદાચ તમારી માટે પણ ચોકાવનારી હશો.

આપણે વિચાર્યું પણ નથી હોતું એવું કામ આપણે એ સમયે સરળતાથી કરી નાખીએ છીએ. આપણી અંદર જે શક્તિનો સ્ત્રોત છે એ અખૂટ છે, અમાપ છે, એની કોઈ સીમા નથી. આપણે વિચારીએ છીએ એનાથી

દસ
ગણી

નહીં પણ સો ગણી વધુ ક્ષમતા આપણામાં રહેલી છે. બસ જ્યારે એવો સમય આવે ત્યારે એ પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા આપણી ભીતર રહેલી શક્તિઓ જાગૃત થઈ જાય છે અને એ સમસ્યામાંથી આપણે ઉગરી જઈએ છીએ.

તમારામાં પણ ક્ષમતાઓનો અફળક ખજાનો ભરેલો છે. બસ વાર છે તો એને ઓળખવાની, એનો સાચી દિશામાં ઉપયોગ કરવાની! 'મારાથી નહીં થાય' એમ વિચાર્ય કરતાં પોતાની જાતને જ ચેલેન્જ આપો અને પછી જુઓ તમારી ક્ષમતા એ પડકારને જીવીને તમને કંઈક નવું જ કરી બતાવશે..

તો ચાલો ઊભા થાઓ અને જીવનમાં કંઈક એવું કરી બતાવો કે આ દુનિયા તમને તમારા નામથી નહીં, પણ તમારી ક્ષમતાથી ઓળખે..!!!

daymazarna728@gmail.com

Image Source : Web/Internet

રશ્મિ રાઠોડ

લેખિકા, M.A, B.Ed

રાજકોટ

કેમ છો ?

કુ મ છો? આશા છે કે આપ સૌ એકદમ ખુશ

ને મજામાં હશો. આપણે ત્યાં એક શિરસ્તો છે કે જ્યારે કોઈને મળીએ ત્યારે 'કેમ છો' એવું પૂછીએ. કેમ છો એ પૂછવા પાછળના બે હેતુ નજરે પડે છે. જોકે મોટાભાગના લોકો પહેલા હેતુ માટે જ પૂછતા હોય છે બીજા હેતુ માટે તો અમુક ખાસ લોકો જ પૂછતા હોય છે.

હવે તે બે હેતુની ચર્ચા કરીએ તો પહેલો હેતુ છે કે આપણે જેમને પૂછીએ છીએ 'કેમ છો' એ વ્યક્તિની શારીરિક તબિયત ઠીક છે કે નહિ તે જાણવાનો હેતુ છે. જે સહેલાઈથી વ્યક્તિને જોતા જ મોટેભાગે ખબર પડી જતી હોય પણ કોઈનું માન જાણવાના હેતુથી પણ પૂછાયું હોય. આજકાલ ઘણા લોકોને આ ફોર્માલિટી લાગતું હોય ખાસ કરીને યુવાન ભાઈ બહેનોને કેમ કે કદાચ તેમનો એ પ્રકારનો સ્વભાવ હોય છે. છતાં કોઈ પ્રસંગે જ્યારે જાણીતા લોકો સાથે મુલાકાત થાય ત્યારે થોડા સ્મિત સાથે આ શબ્દપ્રયોગ થતો હોય છે.

બીજો હેતુ એ કે વ્યક્તિની શારીરિક તંદુરસ્તી સાથે માનસિક સ્થિતિ કેવી છે તે જાણવાનો છે. વ્યક્તિ મનથી ખુશ છે કે નહિ? જીવનમાં કોઈ મુશ્કેલી તો નથી અને જો હોય તો એ ખાસ વ્યક્તિ સાથે મુશ્કેલીની વાત કરી મન હળવું કરી શકે અને સામેવાળી વ્યક્તિ જો તેના મનમાં આ મુશ્કેલીનો કોઈ ઉકેલ હોય તો જણાવી

શકે. બીજો હેતુ બહુ ઊંડો છે. આપણી પ્રત્યે આવો હેતુ દાખવનાર લોકો આજકાલ ખુબ ઓછા જોવા મળે છે. સૌ કોઈને મુશ્કેલી તો જાણવી છે પણ એ મુશ્કેલીને સુલજાવવામાં કોઈને રસ નથી, એમાં થોડું જાજુ મેળવીને ફેલાવવામાં રસ છે.

જો તમારી પાસે બીજો હેતુ દાખવનારા લોકો હોય ને મિત્રો તો તમારી જાતને ભાગ્યશાળી માનજો કેમ કે બધા પાસે આવા લોકો નથી જે તમને મનથી ખુશ થતા જોવા ઈચ્છે છે. જ્યારે આવા લોકો સાથે ક્યારેય પણ મનમોટાવ થાય તો તમારા અભિમાનને બાજુ પર રાખી એમણે મહત્વ આપજો. એમને સાચવી લેજો કેમ કે તમારું બધું એ સમયે સમયે સાચવી લેશો.

rashmirathod79@gmail.com

Image Source : Web/Internet

મહેન્દ્રભાઈ રાઠોડ “અમ.કુમાર”
પ્રમુખ, એસ.ટી કોળી કર્મચારી સંઘ
તારાપુર, આણંદ

મેં દરેક લગ્નમાં બધાને રડતાં જોયા છે, પણ સમજણ નહીં...! એમાં રડવાનું શું વળી ? એક ઘરેથી બીજા ઘરે તો જવાનું છે ને! પણ એ અશુની વેદના મને ત્યારે સમજાય જ્યારે બન્યો હું દ્વિકરીનો બાપ....!

હાલ લગ્ન સમયગાળો ચાલી રહ્યો છે લગ્ન એક પવિત્રને બે પરિવારને જોડતો સુખેળ ભર્યો સબંધ છે. લગ્નમાં દરેક વિધિઓનું એટલું મહત્વ છે પણ આ તે સંસારની કેવી રીત છે જ્યાં જન્મથી

બાળપણ ના લાડકોડથી મોટી કરી એને પારકે ઘેર વળાવી પડે છે! લગ્ન જેટલો હર્ષોલ્લાસનો પ્રસંગ છે દિકરીની વિદાય વેળા એટલી જ કાળજું કપાવનારી છે એની વિદાય વેળાએ દરેક પળો વાગોળતાં આપણાને એ તો સંભારણા મૂકીને ચાલી જાય છે જ્યારે આપણે અશુભી ભીની આંખે જોતા જ રહી જઈએ ! દિકરી તેના જન્મથી લઈને લગ્ન સુધીના દરેક સંભારણા મુક્તી જાય છે ને માતા પિતા તેને વાગોળતાં જ રહી જાય ! દિકરીને લાડકોડથી ઉછેરીને

સાસરે વળાવી દરેક માં-બાપનું સપનું તો ચોક્કસ જ હોઈ છે પરંતુ લગ્ન ટાણે તેની વિદાય કરવી આટલી જ કપરી છે. લગ્ન સંપૂર્ણ થતા જ વિદાય વેળા આવી જાય છે ક્ષાશભર માટે તો હૃદય જ સ્થિર પડી જાય છે. આટલા હાલમાં મોટી થયેલી દિકરી પારકે ઘરે કેમ કરી રહેશે એ ચિંતા આપણાને સતત ને સતત સતતે છે. વહાલી લાડકવાયીને પોતાની આંખથી કયારેય ઓળખ નથી થવા દીધી ને આજે એ અવસર આવીને ઊભો છે આંગણે કે હમેશાં માટે જ પારકી થવાની છે !

મારું આંગણું હવે સૂનું પડશે. ધરમાં જેની નાની નાની વાતની કાળજી રાખેલી દિકરી આજે આટલી મોટી થઈ ગઈ છે કે તેને બીજા ઘરની જવાબદારી સંભાળવાની

છે .

ધરમાં ‘મમ્મી-મમ્મી’ કરીને બૂમો પાડતી આજે સાસરિયામાં શાંત થઈને રહેશે. કોઈ પણ વસ્તુ માટે “પણ મને આ જોઈએ મને પેલું જોઈએ” કરતી આજે દરેક ફરમાન તેના સુધી જ સિમિત રાખતી થઈ જશે. કોઈ પણ કામ માટે “ભાઈ ઓ ભાઈ.....ભયલા” કરતી પોતાનું દરેક કામ જાતે કરતી થઈ જશે ! ધરનું દરેક કામ ભાભી પાસે કરાવતી તેનાં પરિવારના દરેક સભ્યોની કાળજી લેતી થઈ જશે! પરિવારમાં સૌથી મજબૂત પાત્ર એક બાપ હોય છે ને એ જ બાપ એ જ પિતાના કાળજાનો ટુકડો છૂટો પાડવાનો છે દિકરીની વિદાય વેળાએ ! ત્યારે એ કઠોર બાપ પણ એટલો ઢીલો પડી જાય છે કે એની આંખમાંથી અશુભ ધાર રોકવી જ અશક્ય છે. માતાનો પડછાયો હવે અણગો થશે. ભાઈનું સ્મિતને ભાભીનું હેત હવે વિદાય લેશે.

આ કરૂણ પ્રસંગ હૃદય કંપાવી નાખે છે ને સૌની લાડકવાયી બધાને સંભારણા આપીને અશુભીની આંખે હમેશાં માટે વિદાય થઈ ગઈ !

mahendararathod4353@gmail.com

Image Source : Web/Internet

પૂજા એ. પટેલ “ચીકી”
લેંબિકા
અમદાવાદ

આ જકાલ સોશિયલ
મીડિયા શબ્દ કોઈ
માટે નવો નથી.

પહેલાં માત્ર વોટ્સએપ જ ઉપયોગ કરવામાં આવતું હતું ૨૦૧૨ થી ૨૦૧૬ સુધી. ત્યારે નેટનાં રિચાર્જ મોંઘા હોવાની લીધે લોકો સુધી મર્યાદિત પ્રમાણમાં વપરાશ હતો. સોશિયલ મીડિયા શબ્દનાં નામે ફેસબુક અને વોટ્સએપ વપરાશમાં હતાં. તેની સરખામણીમાં ૨૦૧૬ પછી લોકો ઈન્સ્ટાગ્રામ, સ્નેપચેટ શેરચેટ જેવી એપ્સ વાપરવાં લાગ્યાં. ૨૦૧૬ થી ૨૦૧૮ સુધી તો દરેક યુવા લોકો ફેસબુક, ઈન્સ્ટાગ્રામ, સ્નેપચેટ, શેર ચેટ જેવી એપ્સ પર ટાઇમપાસ કરવાં લાગ્યાં. ઘરનાં લોકો કરતાં બહારની દુનિયામાં નવાં નવાં મિત્રો બનાવવો એક આગવો શોખ બની ગયો. ત્યાર સુધી જુઓ નાં સીમ લોકો વચ્ચે પ્રસિદ્ધ થયાં અને એપ્રિલ ૨૦૧૮ થી ઓગસ્ટ ૨૦૨૦ સુધી યુવા લોકોએ જુઓનું નેટ, ફાલતું નો ટાઇમપાસ અને ટિક ટોક બનાવવાં- આ બધી બાબતો પર જ પોતાનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.

૨૦૧૮ થી ૨૦૨૦ સુધી સૌથી વધુ ચાર એપ્લિકેશન્સ જ ઉપયોગમાં હતી યુવાઓ દ્વારા, પબ જી, ટિક ટોક, ઈન્સ્ટાગ્રામ તથા સ્નેપ ચેટ! આમાં પણ પબ જી અને ટિક ટોક લોકો પર તો એટલાં બધાં હાવી થયા હતાં કે જાણે લોકો બે મિનિટ વાંચવા બેસે તો પણ તે વિડિયો બનાવીને ટિક ટોક પર દેખાડો કરવા માટે

વિશ્વાસ મોટો કે

સોશિયલ મીડિયા ?

પોસ્ટ કરતાં હતાં. ઉપરથી લોક ડાઉન આવ્યું એટલે કોલેજો બંધ થઈ ગઈ. અને લોકો ઈન્ડોર ગેમ્સ રમવાની બદલે ટિક ટોક પર જ સમયનો બગાડ કરવાં લાગ્યાં. જીવનું તો માત્ર ટિક ટોક બનાવવા અને પબ જી રમવા માટે જ!

એવું જ જાણો
જીવનસૂત્ર
બનાવી
લીધું હતું!
આ જૂની વાત છે
એ મને
ખબર છે

પણ આ વાત
અહીં મેં ઉદાહરણ દ્વારા
એટલા માટે કહી છે કેમ

કે ટિક ટોક અને પબ જી પર પ્રતિબંધ થયાં
પછી યુવા વર્ગ ઈન્સ્ટાગ્રામ તરફ વળ્યો છે.
રીલ્સ બનાવવું અથવા રીલ્સ જોવામાં
સમય વેડફલો એ એક નવી કુટેવ પડી ગઈ
છે. ભાષાતર અને કારકીર્દ બનાવવા તરફ

ખૂબ ઓછાં પ્રયાસો થઈ રહ્યાં છે.

ને આ બધાની વચ્ચે સવાલ એ થાય છે કે સોશિયલ મીડિયા મોટું કે વિશ્વાસ? કેમ કે આજનાં સમયમાં લોકો ધરે વાતો ઓછી અને

સોશિયલ મીડિયા પર દેખાડો વધારે કરે છે. આજનો જમાનો ફોટા અને ખોટાઓનો બની ગયો હોય એવું જ લાગે છે. અમુક લોકો ફોટાઓ પાડે તેનું કારણ મનમાં ઉત્પન્ન થયેલી ઈરછા નથી હોતી,

પણ મગજમાં દેખાડો કરવા માટે સારો ફોટો પાડીને પોસ્ટ કરવાની હોય છે. લોકો ફરવા જ્શે અને ફોટો પાડશે તે પણ યાદગીરી સ્વરૂપે સાચવવાં માટે નહીં પરંતુ સોશિયલ મિડિયા પર દેખાડો કરવા માટે. મતલબ કે અહીં ઉપયોગ થવાને બદલે અતિપયોગ થાય છે. અને જ્યાં ‘અતિ’ શબ્દ આવે ત્યાં કેટલી સમસ્યા ઊભી થાય છે એ તો બધાને ખબર જ છે. લોકો જીવવાનું જ ભૂલી ગયાં છે આ દેખાડો કરવાનાં ચક્કરમાં! કહેવામાં આવે છે કે ‘લેન્ડલાઇન એ પરિવારને જોડવાનું કામ કર્યું અને મોબાઇલએ પરિવારને વિભૂટાં પાડવાનું કામ કર્યું.’ એવી જ રીતે વોટસએપએ જ્યારે રોજિંદા જીવનમાં ભાગ લીધો, ત્યારે ઘણાં બધાં પરીવાર ડિજિટલ યુગમાં જોડાયાં. પણ ત્યારબાદ જે ઈન્સ્ટાગ્રામ પર લોકોનો રીલ્સ પર ટાઈમપાસ થવાં માંઝ્યો એમાં વળી પાછા પરીવાર વિભૂટાં પણ્યાં! સાથે હોવું અને સાથે જીવવું એનો મતલબ અલગ અલગ છે તે બધાયને સમજાય છે છતાંય, સોશિયલ મિડિયાનો નશો ઉત્તરતો નથી. લોકોને બહારનાં લોકો (અજ્ઞાણ્યાં લોકો) પર આસાનીથી વિશ્વાસ થઈ જાય છે અને પોતાનાં લોકો દુશ્મન માનવા લાગે છે. આ બધાની વચ્ચે ક્યાંક એવો

સવાલ ઉદ્ભવે છે કે સોશિયલ મિડિયા એટલું બધું સારું જ છે તો રિયલ લાઈફમાં ફેન્સિલીની શું જરૂર છે? અને ફોટાઓ પડાવવા એનો મતલબ જ એ છે કે માત્ર સોશિયલ મિડિયા પર અપલોડ કરવા માટે જ પડાવવા? યાદગીરી રૂપે રહે તે માટે નહીં? ને આ બધાની વચ્ચે સવાલ એ થાય છે કે સોશિયલ મિડિયા મોટું કે આપણાં લોકોનો વિશ્વાસ?

કેમ કે સોશિયલ મિડિયા જે અત્યારે જીવનનું અભિનન અંગ બની ગયું છે - આ વસન અને જીવન જીવવામાં ઘણી દુરીઓ આવી ગઈ છે. અરે, વર્ષો જુની મિત્રતા પણ સોશિયલ મિડિયાનો ઉપયોગ કરીને જે જોડાણ થવું જોઈએ એની બદલે તૂટવા લાગી છે. જેનું કારણ છે અજ્ઞાણ્યાં પર પોતાનાં લોકો કરતાં વધી રહેલો વિશ્વાસ! એટલે જ આ સવાલ ઉદ્ભવે છે કે વિશ્વાસ મોટું કે સોશિયલ મિડિયા મોટું?

હું અહીં સોશિયલ મિડિયાનો પૂરી રીતે વિરોધ નથી કરતી. જો સોશિયલ મિડિયાનો મર્યાદિત ઉપયોગ કરવામાં આવે તો કશું જ ખોટું નથી. સોશિયલ મિડિયાને પોતાનાં જીવન પર હાવિ ન થવા દઈએ અને પોતાનાં લોકો પરનો ભરોસો કાયમ રહે તેની કાળજી રાખવામાં આવે તો સોશિયલ મિડિયા ખરાબ પણ

નથી. એટલું ધ્યાન રિલ્સ પર આપવામાં આવે છે એટલું જ ધ્યાન જો પોતાની કણ પર, ભણવા પર તથા કારકિર્દી બનાવવા માટે આપવામા આવે તો હું તો કહીશ કે ‘વિશ્વાસ’ મોટો છે; સોશિયલ મિડિયા નહીં!

પણ અહીં ડિજિટલ યુગમાં જોડાવું અને ડિજિટલ યુગમાં જીવવું બંન્ને અલગ અલગ બાબત છે. બસ જરૂર છે ‘સોશિયલ મિડિયા’ માં ન જીવીને સાચી રીતે જીવવાની! જરૂર છે ‘રિલ્સ લાઈફ’ કરતાં ‘રિયલ લાઈફ’માં જીવવાની! અને ખાસ જરૂરી છે કે ‘વિશ્વાસ’ મોટો છે પણ સાચાં અને સારા લોકો માટે - ‘સોશિયલ મિડિયા’ નહીં!

pp194219@gmail.com

લાલચંદ્ર કુહિકર “નાઈન”

સાહિત્યકાર
અમદાવાદ

જણો અમદાવાદને અમદાવાદનો ૬૧૨ મો સ્થાપના દિવસ

અ મદાવાદની વર્તી ૧૯૧૧માં બે લાખ સોળ હજાર ૨૦૧૧માં પચાસ લાખ પુરાણોમાં પણ પુરાવા છે કે જ્યારે દેવોના શાસ્ત્રો અસુરોના નાશ કરવામાં અસમર્થ થયાં તે સમયે દેવરાજ ઈન્ડ્રને વજ બનાવવા સાબરમતિ એટલે સાબરમતિ નદીના કિનારે રહેતા દ્ધીચિ ઋષિઓ પોતાના હાડકાં દેવરાજ ઈન્ડ્રને દાનમાં આપ્યા અને તે હાડકાથી દેવરાજ ઈન્ડ્રને વજનું નિર્માણ કરી અસુરાનો નાશ કર્યો. આવા ત્યાગ અને બલિદાનની આ ભૂમિ છે.

એ જ સાબરમતિ નદીના કિનારે સપ્તર્ષિ નો આશ્રમ હતો જ્યાં અનન્ય શાંતિ પૂર્ણ વાતાવરણમાં સપ્તર્ષિ જ્યોતિષવિધાનું અધ્યયન કરતાં હતાં. આજ સ્થળે ટેવાસુર સંગ્રામ થયો હતો.

અમદાવાદ શહેરનો ઈતિહાસ છેક સોલંકીયુગ, મુસ્લીમયુગ, મોગલ સલ્તનત, અને મરાઠા સામ્રાજ્ય થી માંડીને અંગ્રેજો બાદ આગાહી મળી ત્યાં સુધીમાં અનેક રાજા, મહારાજા, સૂભા, સામંતોનો સત્તાકાળ રહ્યો છે. સાબરમતિનું સાચું નામ ‘શાભવતી’ હતું જે અપભંશ થતાં સાબરમતિ થયું છે. ‘શાભવતી’નો મતલબ કોતરોમાં વહેનાર

નદી. અમદાવાદમાં આશા ભીલનું રાજ હતું તેથી આ નગરનું નામ ‘આશાપલ્લી’ પણ પણું હતું. ત્યારબાદ કશીદેવ સોલંકીનું રાજ થયું તેથી તેનું નામ ‘કશીવતી’ પણું હતું. કશીદેવ સોલંકીએ બંધાવેલ કર્ણમુક્તેશ્વર મહાદેવ સારંગપુર બ્રીજ નીચે આજે પણ છે.

તે પછી અહમદશાહ બાદશાહે ‘અહમદબાદ’ શહેર વસાયું. મોગલયુગમાં હુમાયું, જહાંગીર, શાહજહાં, બહાદુરશાહ, મહમૂદ બેગડો વગેરેએ પણ સત્તા ભોગવી છે.

અહમદશાહ બાદશાહે ઈ.સ.૧૪૧૧ની ૨૦મી ફેબ્રુઆરીએ અમદાવાદની સ્થાપના કરી તેની પાછળ એક રસપ્રદ કહાની છે. અહમદશાહ બાદશાહ શહેર વસાવવા માટે જગ્યા શોધી રહ્યા હતાં. તે સમયે તેઓ પોતાના કાફલા અને શિકારી કુતરાઓ સાથે રાખી સાબરમતી નદીની કોતરોમાં ફરી રહ્યા હતાં. નદીની લેખડમાંથી એક સસલું બાદશાહના શિકારી કુતરોઓ ઉપર ધર્સી આવ્યું. આ જોઈને બાદશાહને વિચાર આવ્યો કે અહેંનું સસલું મારા શિકારી કુતરોઓ સામે થાય છે તો નક્કી

આ જમીન-પાણીમાં કંઈક દમ છે. અને તેમણે સાબરમતી નદીને કાંઠે અમદાવાદ શહેર વસાયું ત્યાર થી કહેવત પડી “જબ

“જબ કુતે પર સરસા આયા,
તબ બાદશાહને શહેર બસાયા”

કુતે પર સરસા આયા, તબ બાદશાહને શહેર બસાયા”

અંગ્રેજોને ભારતમાંથી હાંકી કાઢવા ગાંધીજીએ સાબરમતિના નિારે સાબરમતિ આશ્રમની સ્થાપના કરી. આ ઉપરાંત સન્યાસ આશ્રમ, હરિહરાનંદ આશ્રમ, કોચરબ આશ્રમ, ભારતી આશ્રમ, મોટેરા આશ્રમ જેવા અનેક આશ્રમો સાબરમતિના કિનારે આવેલા છે.

એ જ સાબરમતીનું પાણી ભારતની આજાઈ તાણી લાવ્યું. એજ સાળ રમતીનું પાણી સરદાર વલ્લભભાઈએ દેશી રજવાહાઓને એક કરી અખંડ ભારતની રચના કરવામાં મહત્વનો ભાગ ભજવ્યો. એ જ સાબરમતીના પાણી ખાડીયાના તોઝાનો અંગે રેડીયો B.B.C. What is Khadia? કહી ચર્ચા કરતાં. એજ

સાબરમતીના પાણી કે દુનિયામાં અંતરિક્ષ વિજ્ઞાનમાં ડંકો વગાડનાર અને ISRO- FRLના સ્થાપક વૈજ્ઞાનિક શ્રી વિક્રમ સારાભાઈ. એ જ સાબરમતીના પાણી કે સૌ પ્રથમ કાપડ મીલ સ્થાપનાર અને રાય બહાદુરનો જિતાબ મેળવનાર રણછોડભાઈ છોટાલાલ રેટીયાવાળા, આઠ મીલો અને અનેક કારખાનાની સ્થાપના કરી અમદાવાદને માન્યેસ્ટરનું ઉપનામ અપાવનાર શ્રેષ્ઠિવર્ય શ્રી કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ. અને ગાંધીજી, વિનોબાળ, રવિન્દ્રનાથ ટાગોર, વાઈસ રોય, શ્રી

અરવિંદ, સરદાર પટેલ જેવા તેમજ રાજ મહારાજ જેમના મહેમાન બનતા તેવા કેલીકો ગૃપના અંબાલાલ સારાભાઈ, સર નું જિતાબ મેળવનાર શ્રી ચીનુભાઈ બેરોનેટ, રીલાયન્સવાળા શ્રી ધીરુભાઈ અંબાણી જેમણે શિખવાખું 'કર લો દુનિયા મુક્ખીમે'- શ્રી કરશનભાઈ પટેલ 'સબ કી પસંદ નિરમા', શ્રી ગોતમ અદાણી ૨૪+ CNS-PNG, આઈસ્કીમનાં બેતાજ બાદશાહ વાડીલાલવાળા ગાંધી પરિવાર. એ જ સાબરમતીના પાણી આજે દુનિયામાં ડંકો વગાડી રહ્યા છે તે માનનીય વડાપ્રધાન

શ્રી નરેન્દ્ર મોહી પોતાની ઓળખ આપતાં કહે છે 'હું પાક્કો અમદાવાદી છું. અમે અમદાવાદી સિંગલ ફેરમાં ડબલ જર્નિ કરવાવાળા' અને એ જ સાબરમતીના પાણી.... અમદાવાદની જીવાદોરી સમાન ૭૦ કાપડની મીલો પડી ભાંગીને બંધ થઈ છતાં અમદાવાદ અડીખમ ઉભું રહ્યું આ છે અમદાવાદનું પાણી.

અમદાવાદના સ્થાપના દિને સૌ અમદાવાદીઓને હાર્દિક શુભેચ્છાઓ વિકસતું અમદાવાદ... ધબકતું અમદાવાદ... ગૌરવંતુ અમદાવાદ...

આપણા જ સૌછે જનીન
અમે ખીલવ્યા હતાં ગુલાબને સુગંધ પ્રસરાવવા,

તમે કાંટા બની ભોંકાયા જ્યારે અમને...
પરાયા કુહડાથી ઉહ પણ ના થાય. પણ...

આપણા જ છોડમાં ખીલેલા કાંટા વાગે અપાર...
ત્યારે થાય છે વેદના પારાવાર

નથી કહી શકતા કે નથી સહી શકતા,
ત્યારે કરમાય છે સંવેદના હિલો હિમાગની.

આપી અમને અમે પ્રેમની દાવત
તો દાખવી એમણે અદાવત.

એમને પ્રેમ કરવા અમારી પડી હતી લત,
એમણે સીધી જ બતાવી અમને અદાલત.

શું કરવી એમની સામે દલીલ,
આપણા જ સૌછે જનીન. 'આપણા જ સૌછે જનીન'

Image Source : Web/Internet

અમદાવાદના જોવા લાયક સ્થળો

ગાંધી આશ્રમ, એશિયાની મોટામાં મોટું સિનેમાં ગૃહ દ્રાઈવ-ઇન, લાલ દરવાજા પાસે વિશ્વ પ્રસિધ્ય સિદ્ધી સૈયદની જાળી, અડાલડાની વાવ, અસારવામાં દાદા હરિની વાવ, શાહીબાગમાં કેલીકો ભ્યુઝીયમ, શ્રેયસ ફાઉન્ડેશન ભ્યુઝીયમ, કાંકરીયા તળાવ, સાબરમતી રીવર ફન્ટ, શાહીબાગમાં શાંહજહાંનો મહેલ (સરદાર સ્મારક), દિલ્હી દરવાજા પાસે હઠીસીંગની વાડી, યુનિવર્સિટી સામે હુસેન-દોશી ગુજા, એલ.ડી.જૈન ભ્યુઝીયમ, પાલડી સંસ્કાર કેન્દ્ર, એન. આઈ. ડી., સેટેલાઈટ ભાવ નિર્જર, સેટેલાઈટ પાસે સુંદરવન, એસ.જી. હાઈ-વે રોડ બાલાજી તીરૂપતિ, ભાગવત વિદ્યાપીઠ, વૈષ્ણોદેવી, ઈસ્કોન, ઈસ્કોન મોલ, અમદાવાદની માતા ભદ્રકાળી, વસ્ત્રાપુરમાં આલ્ફા-વન મોલ, અટીરા ભ્યુઝીયમ, આઈ. આઈ. એમ.નું સ્થાપત્ય, ગાંધીનગર રોડ બાલાજી અગોરા, હેલ્પેટ ચાર રસ્તા યુનિવર્સિટી કન્વેશન હોલ, ગાંધી શ્રમ સંસ્થાન, વાસણા પાસે વિશાળા ભ્યુઝીયમ, સરખેજના રોજા, જગન્નાથ મંદિર, ગોમતીપુરમાં જુલતા મિનારા, આસ્ટોરીયામાં રાણી સિપ્રીની મસજીદ, માણેક ચોકમાં બાદશાહ અને રાણીનો હજીરો, પાનકોર નાકા પાસે ૨૬૦ પીલ્ખરો ધરાવતી સુપ્રસિધ્ય જામા મસજીદ, કાલુપુરના સ્વામિનારાયણ મંદિર, ઘોડાસરમાં સ્મૃતિ મંદિર, લાંભામાં બળીયાદેવનું મંદિર,

જેને અમદાવાદ વિષે વધુ જાણવાની જગતાશા હોય તેમણે પાલડી સંસ્કાર કેન્દ્રમાં 'અમદાવાદનું અતિત' પ્રદર્શન જોવા જેવું છે. પ્રદર્શન કાયમી છે તેમજ સવારે ૧૦ થી સાંજના છ સુધીનો સમય છે. કોઈ નોંધ કરવી હોય તો નોટ પેન લઈને જવું. અમદાવાદ વિષે આથી વિશેષ ક્યાંય જાણવા નહિ મળી શકે.

પ્રથમ પરમાર
લેખક, B.A
રાજકોટ

પથારી તારા પ્રેમમાં...

ઝ વા નવા વિવાહ થયા
હોય ત્યારે પતિને તેની
પત્ની, કોલેજમાં ભણતી
પ્રેમિકાને તેનો પ્રેમી, 'શ્રવણ' ફિલ્મ જોયા
બાદ સંવેદનશીલ છોકરાને તેના માતા
પિતા, દેશભક્તિનું ગીત સાંભળ્યા બાદ
બળિયા ચુવકને તેનો દેશ સૌથી પ્રિય હોય
છે. હું પહેલા જ્ઞાવી ચુક્ક્યો છું એ મુજબ
મને કોઈ કોઈ પણ પૂછ્યા નવરું નથી
છતાંય જો કોઈ પૂછી બેસે કે તમને સૌથી
વધુ પ્રિય શું છે? તો હું શહેનશાહની
અદાથી જાહેર કરું કે, 'પથારી... પથારી...
પથારી...' મને સૌથી વધુ પ્રિય છે જેમાં
મને કુંભકર્ણ અને રાજા મુયુદુંદની છટાથી
સુવાનો આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે. પણ મારા
ઘરમાં કોઈ મારી આ શયન સાધનાની
કિમત કરતું નથી. સહૈવ નિયતિ મારી આ
સાધનાની પરીક્ષા કરતી હોય છે. મને
જ્યારે સવારે એક એક ક્ષણની નિંદ્રા
બેંચી લેવાની આતુરતા
હોય છે ત્યારે જ સૂર્ય
વહેલો ઊગી જાય છે અને
મારી નિંદ્રાસાધના ખંડિત થઈ જાય છે.

'ઓનલાઈન લેક્ચર શરૂ થઈ ગયા
છે, ગંધેડા જેવડો થયો પણ હજુ ખબર નથી
પડતી વહેલી ઉઠવાની!' 'પ્રભાતના
ખોરમાં બ્રહ્મમુહૂર્તમાં આ બ્રહ્મવાક્ય
અવારનવાર મારા સ્વજનો મને

સંભળાવતા હોય છે. સંસ્કૃત કવિ
કાલિદાસના મહાકાવ્ય 'મેઘદૂત'માં જેમ
નાયક પ્રભાતમાં પ્રેમિકા ઉર્ફ પત્નીનો
સહવાસ છોડી શકતો નથી ને એથી
પુષ્પમાંથી ભ્રમરો નીકળતા રાજા કોષે
ભરાઈને તેને વિયોગની સજા આપે છે
એવી જ રીતે મારાથી પણ મારી પ્રિયતમ
સમાન પથારીનો સાથ છુટતો નથી ને
સજારુપે આવા કટુવચનો સાંભળવા પડે
છે. 'ગંધેડા' એ કોઈ ઉભર છે એની પણ
મને આવી પ્રભાતોમાં જ ખબર પડે છે.
અલબંત, આવી દરેક પ્રભાતમાં મેં અનેક

જાનવરોની ઉપમા સ્વીકારી છે. જેમ હિન્દી
ફિલ્મોમાં નાયકને એની પ્રિયતમા સાથે
પરણવા તેના પિતાજી સામે લડવું પડે છે
એવી જ રીતે હું પણ પથારીના પ્રેમ ખાતર
મારા સ્વજનો સાથે લડું છું.

ખબર નહિ કયો નકારો માણસ હશે
જેને આ સવારની શાળા કોલેજો શરૂ કરી
હશે? બપોરની રાખી હોત તો એમાં એના
બાપુજીનું શું ઘસાઈ જાત? બિચાળા પહેલા
બીજા ધોરણમાં ભણતા બાળકો આંખો
ચોળતા-ચોળતા, બગાસા ખાતા-ખાતા
શાળાએ જતા હોય ને ઘડી વખત તો
પથારીના વિરહમાં આંસું પણ સારતા હોય
છે ત્યારે આપણાને થાય કે આપણી શિક્ષણ
વ્યવસ્થા કેટલી કૂર છે! આમ તો મારામાં
ભણવા માટેની કોઈ પણ વૃત્તિ નહિ છતાંય

મારા અમુક નિર્ધારિત
કરેલા વિષય મને ગમે-
જેની યાદીમાં
એકેય વિષય
જ

આવતો નથી. મને ઘડી વખત થાય કે કાશ
શારીરિક શિક્ષણની જગ્યાએ આળસનો
તાસ હોય જેમાં આખો તાસ બસ
તમતમારે આળસ કરવાની અને સુતું
રહેવાનું! કાશ ગણિતની જગ્યાએ

આજુબાજુ વાળા વિદ્યાર્થીઓને હેરાન કરવાનો તાસ હોય
ને સૌથી અગત્યની વાત કે કાશ શાળા
ભગવાન શંકરના મંદિર જેવી હોય-મન
પડે ત્યારે આવવાનું અને મન થાય
ત્યારે ભાગી જવાનું.પણ જવા
દો, નિયતિ ક્યાં આપણી
ઈચ્છાને વશ થાય છે!

ઘણી વખત આ
પથારીના મોહને લીધે
મારા અનેક કામની પથારી
ફેરવી છે.બધા પ્રેમીઓની
માઝી માંગની મારે એક
દાવો કરવો છે અને એ દાવો
એ કે આ જગતમાં સૌથી વધુ
પથારી ફેરવવાનો શ્રેય પ્રેમિકાના
નામે જાય છે.એવી જ રીતે મારી
પ્રેમિકા પથારીએ પણ આ કામ કરવામાં
જરાયે પાછીપાની નથી કરી. સરકાર
આપણને મોકના માર્ગ અગ્રેસર કરવા માંગતી હોય છે
કારણ કે સરકાર આપણને આત્મદર્શન તરફ ઢાળે છે.જાણો છો
કેવી રીતે?પોતે મનુષ છે એ વાતની પ્રતીતિ માટે આધાર કાર્ડ,પોતે
નાણાં પણ ધરાવી શકે (ભલે પછી એ સરકારને જ લૂંટવાના હોય)
એવી શક્યતા માટે પાન કાર્ડ વગેરે જેવા કાર્ડ કઢાવીને!આમ તો
નાણાં સાથે મારે દૂર દૂર કોઈ સંબંધ નથી ને ભવિષ્યમાં એ સંબંધ
બંધાય એવા કોઈ જ અણસાર પણ દેખાતા નથી છતાંય બેન્ક
નામની સફેદ લૂંટારું સંસ્થામાં ખાતું ખોલાવવાના સરકારના
અતિઆગ્રહને લીધે મેં ખાતું ખોલાવવા નિર્ણય કર્યો અને એના
માટે પિતાજીના આગ્રહને વશ થઈ પાન કાર્ડ કઢાવવાનો મેં ભીખ
નિર્ણય લીધો.

હવે આ પાન કાર્ડ કઢાવવા મારે એના અધિકારીના કાર્યાલય
પર સવારે નવ વાગ્યે પહોંચવાનું હતું.કોઈ વિરાટ અરણ્યમાં દીક્ષા
અર્થે જતો યોગી તેના અંતિમ દિવસે જેટલી તૈયારી કરે,કોઈ
પરિવારની મરજીથી પ્રેમલગ્ન કરવા જતાં વરરાજો લગ્નની
આગલી રાત્રે જેટલા ઉત્સાહથી તૈયારી કરતો હોય એટલી જ
તૈયારી મેં આગલી રાત્રે સવારે પથારીના પ્રેમાવેશમાંથી છૂટવા
તૈયારી કરી પણ છતાંયે પ્રભાતમાં હું લલચાયો અને મોહું થઈ

ગયું.સ્વજનોની અનેક જાનવરોની ઉપમા સાંભળવી પડી ને
એમાં સાડા આઠના ટકોરા થઈ ગયા.પછી હું
મારી સવારી ઉર્ફ સોનાની સાયકલમાં આરૂઢ
થયો ને મારતી સાયકલે કાર્યાલયે
પહોંચ્યો ત્યારે નવમાં દસ્તી વાર
હતી.મેં એમના પત્નીના
અપહરણની ધમકી આપી
હોય,એમના કરોડો રૂપિયા
લઈને ફરાર થઈ ગયો હોય
અને પછી એમને મળવા
આવ્યો હોય,એમના
પાટલુનમાં દેડકો મૂકી દીધો
હોય ને એની હાલત જોઈને હું
હસતો હોઉં એ રીતે એમને મારી
સામે જોયું.આ 'એમને' અને 'એણે'
એટલે પાનકાર્ડ કાઢી આપનાર
અધિકારી! પહેલી ભૂલ એક કલાકે, બીજી
ભૂલ ત્યારબાદ પંદર મિનિટે એમ અનુકૂમમાં
અરજીમાં એમને મારી ચારેક ભૂલ કાઢ્યા બાદ બે કલાકે હું
'પાન' ધરાવતો થાઉં એની અરજી સરકાર વતી સ્વીકારી.

પણ મારી મૂળ વાત તો હતી પથારીના પ્રેમની.આ પથારી
પ્રત્યે અમૃક બાળકોને તો એટલો બધો પ્રેમ હોય છે અને કેટલાક
વડીલોને પણ એટલો બધો પ્રેમ હોય છે કે તેઓ આ પથારીને રોજ
સવારે સ્નાન પણ કરાવે છે,સલ્લાઘ્યે હજુ મને આવા પ્રેમનો ઉભરો
આવ્યો નથી.પણ હવે મને પ્રિયતમા પથારી પોતાના આવેશમાં
બોલાવે છે અને જો નહિ જઉ તો હુઃખી થઈને તે પોતાના પર
મચ્છરો, માંકડ,વંદા વગેરે તેના ભૂતપૂર્વ પ્રેમીઓને બોલાવી લેશે
એના કરતાં તમારો વિયોગ સહન કરીને હું જાઉં છું.

આમ પણ આ જીવન શાસનો આવેશ જ નથી તો બીજું શું
છે?

pratham.parmar.0501@gmail.com

Image Source : Web/Internet

JAY SHREE RAM ENTERPRISE

JSRE CNC ACADEMY

CNC OPERATING / PROGRAMMING COURSES

**100%
JOB
PLACEMENT**

૪૫ દિવસ માં સીએન્સી ટર્નિંગ મશીનનું
ઓપરેટિંગ અને પ્રોગ્રામિંગ શીખો

મશીન ઉપર પ્રેક્ટીકલ ટ્રેનિંગ

સીએન્સી મશીન ના ટુલ્સ અને ઇન્સ્ટાર્ટનું
સંપૂર્ણ જ્ઞાન

ટ્રેનિંગ પછી ૧૦૦% નોકરી મળશે

નોકરિયાત વ્યક્તિ માટે સ્પેશ્યલ
ટાઇમિંગ કલાસ

OFFICE ADDRESS

C-126, 1st Floor, Sumel Business
Park-7, Nr. Soni ni Chali Char Rasta,
Rakhiyal, Ahmedabad-380 023.

CONTACT US.

MAHENDRA PRAJAPATI
+91-9276869476

જ્ઞાન પંથ...
કસુલો

